

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSK HISTORISK FÆLLESFORENING

Årsmøde i Middelfart
august 1989

Årsmødetema

Det enkelte menneske
i lokalhistorien

Støttepapirer

INDHOLD

- Tema I: GRØN
Det enkelte menneskes indflydelse i historien
Arkivar Tyge Krogh
- Tema II: HVID
Personskildringer i den lokalhistoriske litteratur
Arkivar Paul G. Ørberg
Overarkivar Finn H. Lauridsen
- Tema III: GUL
Hvordan opbygger vi en biografisk skildring?
Rigsarkivar, dr.phil. Vagn Dybdahl
- Tema IV: RØD
Arkivalier som kilde til personhistorien
Landsarkivar Hans H. Worsøe
- Tema V: HVID
Billeder som kilder til personhistorien
Arkivar Margit Mogensen
- Tema VI: BLÅ
Hvordan organiserer man lokalt en systema-
matisk opbygning af en personorienteret
samling?
Arkivleder Niels Peter Stilling

Det enkelte menneskes indflydelse i historien.

Almen forelæsning

Når der spørges til det enkelte menneskes indflydelse i historien, så menes der med spørgsmålet som regel om nogle få mennesker kan siges at have haft afgørende indflydelse på den historiske udvikling. De personer der ofte tænkes på er centrale personer i det politiske liv. Det kan være Napoleon eller Bismarck i verdenshistorien, Estrup eller Stauning i Danmarkshistorien, og i lokalhistorien den indflydelsesrige borgmester eller sognerådsformand.

Interessen for det enkelte menneskes betydning er dermed oftest knyttet til den politiske historie. Denne handler i hovedsagen om beslutningsprocesser i staternes ledelser eller andre organer, hvor magten er stærkt centraliseret. Her er det muligt ganske nøje at fastslå, hvem som står bag denne eller hin beslutning. Med udgangspunkt i den politiske historie er det derfor naturligt at betone de magthavende personers betydning, når den historiske udvikling skal forklares.

Kritikken af personcentrerede forklaringer på den historiske udvikling kommer fra hvad man samlet kan kalde den samfundshistoriske forskning. Denne adskiller sig metodisk fra den politiske historie ved i høj grad at bygge på massedata. Det er discipliner som økonomisk historie, kulturhistorie m.v. Disse voksede frem i slutningen af forrige århundrede i stadig kamp med den hidtil enerådende politiske historie.

I emneområderne for den samfundshistoriske forskning er det ikke i nær samme grad, som i den politiske historie, muligt at udpege en-

keltpersoner som de drivende i udviklingen. Forandringer i teknologi, økonomi, traditioner, vores hele forestillingsverden m.v. er ikke genstand for beslutninger i nogen generalforsamling, bestyrelse ell.lign.

I stedet træder en række dybereliggende faktorer frem som bestemmende for den menneskelige adfærd. Det er naturen, der omgiver os, det er de gennem århundrederne skabte produktionsmidler og den kultivering af naturen, der på det pågældende tidspunkt står til rådighed for menneskene, og det er den daværende menneskelige viden og erfaring i kombination med den da herskende forestillingsverden. Forklaringer på den historiske udvikling ses i ændringer i naturgrundlaget, f.eks. temperaturforandringer, og i forhold som befolkningsvækst, og den indre dynamik i den økonomiske struktur m.v.

Betragtes nu den politiske historie i dette samfundshistoriske perspektiv, så træder også de såkaldt store personligheders bundethed af de strukturelle love frem. Deres tilsyneladende geniale beslutninger kan i høj grad forklares ud fra disse. En mulig konsekvens af denne måde at betragte historien på er også, at det enkelte menneske ikke er frit, dets handlinger vil kunne forudsiges af strukturerne.

Forklaringernes aktuelle betydning

Disse to meget forskellige måder at forklare den historiske udvikling på har affødt mange diskussioner og stridigheder blandt historikere. Bag den ofte skarpe tone i denne debat ligger imidlertid også synspunkternes aktuelle konsekvenser. Historien i bredeste forstand udgør den menneskelige erfaring, og dermed også grundlaget for de menneskelige handlinger.

Hvis den historiske udvikling forklares med store personligheders geniale beslutninger, kan en konsekvens heraf være, at ønske det politis-

ke system indrettet herefter. Nazismen er et ekstremt eksempel på en politisk brug af overmennesketeorier

Imidlertid beskyldes også de strukturelle forklaringer på den historiske udvikling for at have udemokratiske konsekvenser. Er udviklingen bestemt af de love, der ligger i samfundenes grundstrukturer, så kan samfundets udviklingsretning forudsiges. I lyset af denne forudsigelse kan nogle handlinger defineres som historisk reaktionære, og man kan følgelig mene at have den historiske nødvendigheds ret til at undertrykke personer, som handler reaktionært. En argumentation efter sådanne retningslinier var en del af det ideologiske grundlag for Stalins hårdhændede politik.

Med disse eksempler være dog langt fra sagt, at de to forklaringstyper på den historiske udvikling nødvendigvis får sådanne politiske konsekvenser. Alligevel er det vel i høj grad sådanne ekstreme eksempler på udnyttelse af de historiske forklaringer til legitimering af politiske styreformere, som giver diskussionerne deres skarphed. Samtidig demonstrerer de også, at de historiske arbejder har sin betydning. Historikeren er med sine skrivelser med til at opbygge de erfaringer, som danner grundlaget for vore handlinger.

Spørgsmålet om det enkelte menneskes indflydelse på historien er altså både historieteoretisk og politisk af stor betydning. Det er tilfældet hvad enten det er sognehistorie eller verdenshistorie, som skal skrives. I mit foredrag vil jeg med udgangspunkt i konkrete eksempler komme nærmere ind på argumentationen for og imod personorienterede forklaringer på den historiske udvikling.

Tyge Krogh

Personskildringer i den lokalhistoriske litteratur

Foredraget tager sit udgangspunkt i den konstaterede kendsgerning, at vi har meget få, hvad man kan kalde egentlige personskildringer i den lokalhistoriske litteratur. Undtagelsen herfra er naturligvis selvbiografier eller erindringsstof, som der er meget af og som frembyder en række særlige problemer, her koncentreret omkring det ligegyldige og det upålidelige, belyst ved eksempler. Årsagerne til mangelen på egentlige personskildringer diskuteres, og det fastslås bl.a., at det ikke skyldes stofmangel. Vanskelighederne ved at levere en god personkarakteristik påpeges, og det forhåndenværende kildemateriale skitseres: erindringer, breve, trykt stof og egentligt arkivmateriale. Problematikken omkring fremskaffelse og benyttelse af kildegrupperne drøftes. Betydningen af det personlige engagement fremhæves, og fra tidsskrifter og lokalhistoriske årbøger gives der et par eksempler på, hvordan forfatterens forhold til sit stof har betydning for udformningen. I forlængelse heraf indskærpes det, hvor nødvendigt det er, at der både sprogligt og stilistisk lægges et virkeligt arbejde i lokalhistoriske artikler m.m., som skal befordres i trykken.

Paul G. Ørberg

Biografier i biografiske leksika og - skal vi have lokale biografiske leksika?

Danmark har som næsten alle kulturlande biografiske leksika. Nogle af de danske er nævnt i bilag 1. Biografiske leksika adskilles i reglen fra de mange "stater" (se også bilag 1), som jo strengt taget også er biografiske leksika.

Ved et biografisk leksikon vil vi som hovedregel forstå en samling af leksikalsk ordnede levnedsskildringer, der rummer egentlige behandlinger af de biograferede personers liv og vurderinger af deres indsats i modsætning til "staternes" rene faktaoplysninger (se bilag 2, 3, 4 og 5).

Biografiske leksika kan geografisk omfatte hele landområder; det er nationalbiografier. Andre kan dække bestemte landområder eller særlige erhverv. Vi har f.eks. et "Schleswig-Holsteinische Biographisches Lexikon", der altså er styret geografisk, og vi har fra gammel tid flere danske forfatterleksika, som er et eksempel på en erhvervsmæssig afgrænsning. Vi har så ydermere et særligt leksikon for sønderjyske historikere, der altså er en blanding af et geografisk og et "erhvervsmæssigt" indhold (se bilag 6) - vor sekretær Dorrit Andersen var i øvrigt en af redaktørerne. Et andet eksempel på en blanding af "erhverv" og geografi er "Borgere i byens råd" (bilag 7), der omfatter byrådsmedlemmer i Århus.

I de store nationalbiografier - i Danmark Dansk biografisk Leksikon - er det altid et

kompliceret problem: hvem skal medtages?

I den 3. udgave af Dansk biografisk Leksikon, hvor jeg var en af udvælgerkomiteens syv medlemmer, var der kun få faste udvælgelsesregler: konger og dronninger samt regeringsmedlemmer. Det sidste kriterium kunne føre til, at der blev optaget personer, som hverken i kraft af den ene eller den anden indsats (heller ikke som politikere) ellers ville være blevet medtaget (se bilag 8).

Ellers er optagelseskriterierne i Dansk biografisk Leksikon naturligvis præget af et skøn. Det må imidlertid straks understreges, at skønnet ikke er ganske løsagtigt. Jeg kan prøve at antyde nogle linier. Noget fremgår allerede af antallet af biografier:

1. udg. 1887-1905: 9.723 biografier,
2. udg. 1933-1944: 10.996 biografier,
3. udg. 1979-1984: 12.053 biografier.

Alene det, at en person var optaget i 1.udg., gjorde selvfølgelig, at han (dengang havde mændene naturligvis overvægt, og det har de stadig!) let gled ind i 2.udg., men der gled dog omkring 3.000 ud; det var især embedsmænd, officerer og politikere, som 40 år senere ikke blev anset for mere at være af en sådan historisk betydning, at de fortsat havde interesse. Og i 3.udgave er der af de oprindelige omkring 11.000 kun 5.000-6.000 tilbage fra 1.udg. Alene tidsperspektivet har således været bestemmende for udvalget.

Ud over indflydelsen fra tidsperspektivet er det svært at opstille generelle kriterier. Det står dog fast, at erhvervslivets folk er trængt mere og mere frem, og at der tilsyneladende er en overvægt af kunstnere af forskellig art; det hænger naturligt nok sammen med, at de er forholdsvis meget omtalt i offentligheden, måske også med, at det

f.eks. er lettere at skrive om eksempelvis forfattere og billedhuggere, fordi vi har deres værker, mens det er meget sværere at skrive om f.eks. en industridrivende eller at skildre en bankmands indsats.

Et særligt problem i Biografisk Leksikon var de personer, der havde spillet en stor rolle i en enkelt by eller landsdel. Behovet hos værkets benyttede var nok ikke stort for sådanne "lokale" personer, især ikke, når de ikke var fra København!

Af lokale områder var der gjort en undtagelse med Færøerne og Grønland. Her var kriteriet, at personen skulle have øvet en indsats inden for det pågældende kulturområde. Der var til gengæld ikke det samme kriterium, når det gjaldt Vendsyssel eller Djursland, hvor folketallet vel når samme højde som i de to nordatlantiske rigsdele.

Vi gør nu et spring. Det er min opfattelse, at man med stort held kunne lave lokale biografiske leksika. F.eks. leksika for Esbjerg, Herning, Slagelse osv.

Salgsmæssigt skulle det nok kunne gå. De forskellige udgaver af Dansk biografisk Leksikon gik ikke godt. 1.udg. blev solgt i 2.500 eksemplarer, og de følgende udgaver lå ikke meget højere uanset det større befolkningstal. Til gengæld gik leksikonnet over byrådsmedlemmer i Århus (bilag 7), i godt 5.000 eksemplarer. Det lokale område og det mindre værk synes altså at give bedre salgsbetingelser.

Ved et lokalt biografisk leksikon vil der naturligvis være kildeproblemer; men det var der også i Dansk biografisk Leksikon. Mulighederne vil være meget forskellige. Ser

vi på Chr. H. Nielsen (bilag 2), så var det heldigt, at her var bevaret et stort arkiv fra ham. Går vi til Hans Nielsen (bilag 3), så var der til gengæld ikke noget, men alligevel kunne biografien skrives på forholdsvis få trykte kilder. Og tager vi så Christian Nielsen (bilag 4), ja så er kildematerialet heller ikke overvældende, selv om vi her også har byrådsforhandlingerne at støtte os til; og så må det tilføjes, at forfatteren har kunnet udnytte et årelangt bekendtskab med personen, men det vil jo netop gælde i mange tilfælde, når det drejer sig om et lokalt biografisk leksikon.

Netop udarbejdelsen af et lokalt biografisk leksikon (det skal nok have billeder) vil være en egnet opgave for en større kreds af byens og egnens lokalhistorikere. Nogle vil være gode til at indsamle de fornødne fakta, andre til at finde kilder frem og atter andre til at skrive - endelig vil der være nogle, som kan det hele.

Der er imidlertid ingen tvivl om, at det hele vil stå og falde med en redaktion på en, to eller tre medlemmer, og den skal være bestemt og fast, med magt over bidragsyderne. Helt nødvendigt er det nok også, at man i starten får bistand fra en historiker, der har prøvet den slags før; men dem er der også nogle stykker af. Og så er der en hel gratis konsulent, nemlig Hans H. Worsøe's "Find dine rødder" (1987).

Udgivelsen af et lokalt biografisk leksikon vil være en væsentlig gevinst for enhver by. For den kreds, der er med i arbejdet, vil det være en stimulans og give det lokalhistoriske arbejde på stedet et klart mål at se frem til.

Finn H. Lauridsen

Biografiske leksika

- Dansk biografisk Leksikon. 1. udg. 1887-1905.
1-19.
- Dansk biografisk Leksikon. 2. udg. 1933-44.
1-27.
- Dansk biografisk Leksikon. 3. udg. 1979-84.
1-16. (et bind i denne udgave svarer i
stofmængde til 2 bind i 2. udg.)
- Dansk biografisk Håndleksikon. 1920-26. 1-3.
Th.H.Erslew: Alm. Forfatterlexicon. 1843-53.
1-3. Supplement 1858-68. 1-3.
- H.Ehrencron-Müller: Forfatterlexicon
omfattende Danmark, Norge og Island
indtil 1814. 1924-35. 1-12.
- Svend Dahl og Povl Engelstoft: Dansk skøn-
litterært Forfatterleksikon. 1959-64.
- Kraks Blå Bog 1910 -
- Aage Heinberg: Danske Erhvervsmand. U.å.
(1930erne). 1-2.
- Tage Heft: 16 Stormænd i dansk Erhverv. U.å.
(beg.af 1940erne).

Nielsen, Christian Henrik, 1809-81, købmand. f. 1.1.1809 i Hjørring, † 1.5.1881 sst., begr. sst. F: købmand, senere ejer af Åstrup ved Hjørring, Christian Christian N. (1780-1836) og Ane Marie Henriksdatter (1787-1830). ~ 23.10.1832 i Hjørring med Karen Marie Hoygaard, * 28.3.1814 i Hjørring, † 18.2.1881 sst., d. af købmand Jørgen Pedersen H. (1779-1827) og Ane Margrethe Bidstrup (1791-1827).

N. blev handelsuddannet 1823-28 hos købmand J. P. Hansen i Ålborg. Efter læretiden tilbragte han endnu tre år i firmaet, fortrinvis beskæftiget som ridende handelsrejsende, probenreuter. I 1831 omgikkes han alvorligt med planer om at edsætte sig i Frederikshavn, men opgav det til fordel for foreldrene der nødigt så ham til nytte på dette sted „som af næsten alle udskriges som en liderlig by“. I stedet overtog han svigerfaderen J. P. Hoygaards forretning der siden endes død havde været udlejet. Den havde opendelig været drevet i kompagni med N.s far. Forretningen blev snart – med skudehandel og tobaksfabrik – en af Vendsyssels betydeligste, men end nok i adskillige år belastet af N.s mange offentlige gøremål. Noget hjalp det da den ældste søn Jørgen Hoygaard N. (1833-1912) blev plæret og senere førstemand. Han overtog forretningen 1868. Men selv om N. var en fremtrædende købmand var det dog ikke først og fremmest i denne egenskab hans virke kom til at tegne sig i Vendsyssel. Han var en ejendommelig karakter, rastløs og med en ubændig trang til at lande sig i alt som igangsætter og formidler i et omskridtets hellige navn. Stødende i sin iver kunne han være, men altid arbejdende og idérig var det almenvel han ville tjene. At ikke alle hans omgivelser opfattede og vurderede tingene som han forstod han ofte slet ikke. Han blev da bitter og vred og gav larmende udtryk derfor, den dog af den grund at holde op. Først alderen og huslige sorger satte i 1870'erne en endelig stop for hans initiativer. 1841 blev han medlem af Hjørring kommunalbestyrelse og året efter førstemand. Han satte straks ind med et reformarbejde, diskuterede på store borgermøder byens problemer, kæmpede med enevældens embedsmand – personificeret i den vanskelige amtmand A. Graah – skaffede byen et anlæg, fik byen kommunalbestyret, gaderne reguleret og brolagt, oprettede fattiggård, startede en avis osv. – alt med meget besvær og ufred især om de økonomiske følger af hans tiltag at han allerede i 1844 nedlagde sit mandat. En ikke uvæsentlig rolle spillede det dog at han også i disse år havde betydelige vanskeligheder med sin forretning, vanskeligheder der ikke var uden

forbindelse med generelle handelsforhold: lokal konkurrence, landprang og kysthandel, af hvilke de to sidste var til stor skade for købstæderne.

En af de veje N. søgte at gå var oprettelsen af en egentlig handelsstandsforening, „Den merkantilske forening i Hjørring“ 1846. Den fik ingen betydning og ingen lang levetid; men man huskede den da man 1870 oprettede en ny ved på den første generalforsamling at gøre N. til æresmedlem. 1847 indtrådte han på ny i kommunalbestyrelsen og blev straks igen formand. Han sad denne gang til 1850; men de lokalpolitiske begivenheder var i denne anden periode kun få og ubetydelige. Som købmand havde N. ofte savnet et pengeinstitut i byen til at formidle omsætningen og støtte de store anlægsvirksomheder der var under udførelse. Resultatet blev i første omgang – i 1844 – en sparekasse; men da han hurtigt fandt ud af at en sådan kasse ikke tjente de formål han havde forestillet sig forlod han ledelsen og gav sig i stedet til at arbejde for en bank. Den blev virkelighed i 1854 da Hjørring Diskontobank med N. som administrerende direktør begyndte sin virksomhed. Han havde i forarbejdet fået værdifuld støtte fra den store danske købmand i Hamborg, generalkonsul Hendrik Pontoppidan. Bankens landsdelsbetydning var ikke noget enestående for N.s foretagender. Allerede i 1840'erne var han inspirator for store vej-arbejder i Vendsyssel, og i 1850'erne var han med i et dampskibsselskab der fra Frederikshavn skulle sejle på København. Det blev dog en fiasko. I 1860'erne gjorde han et alvorligt forsøg på at få anlagt en havn ved Hirtshals, en plan en af hans medarbejdere kaldte „den største måske for handelen næst efter Suezkanalen i vor tid“ og „det største merkantile foretagende i det nordlige Europa“. Også for jernbanen gjorde N. et stort arbejde, og da den kom i 1871 fik han imod mange – også besigtigelseskommissionen – banegården placeret det „rigtige“ sted, umiddelbart syd for byens centrum. Side om side med N.s arbejde for den økonomiske udvikling gik et tilsvarende arbejde for kulturlivet. 1855 fik han

oprettet Den højere landboskole i Smidstrup med Thomas Bjørnbak som leder; han organiserede undervisning i håndgerning for unge piger på landet, startede en folkebogsamling i Hjørring, indsamlede oldsager, var medvirkende ved oprettelsen af Det jyske historisk-topografiske selskab m.v. Han organiserede uddannelsesrejser for unge handelsmænd, startede badeanstalt, forsikringsforeninger af forskellig slags og var strandingskommissionær. 1883 lod han sig vælge til folketinget for Hjørringkredsen; men det blev en skuffelse. Tønen og arbejdet i hovedstaden, hvor han sluttede sig til de nationalliberale, passede ham ikke, og han forlod allerede året efter det høje ting. 1866 kæmpede han for den reviderede grundlov og fornærmede derved vide kredse af de landboere der ellers i hans opbygningsarbejde havde interesseret ham så meget.

Antallet af N.s ideer var legio – mange, mange flere end de ovenfor nævnte; men de fører ingen nye træk til billedet. Han hørte til blandt de foregangsmænd der rundt om i de danske provinser omsatte folkestyrets teorier i praktisk arbejde. Han var en type; men han var også en ener – ikke helt sammenlignelig med hans tilsvarende samtidige. Modstand irriterede ham, og han gav åbent udtryk derfor. I mange henseender var han et barn af oplysningstiden, for tidligt ude med meget – selv om tiden næsten altid gav ham ret, en ret hans medborgere ofte vedstod og hylkede ham for. Det var ikke uden grund, at man 1883 rejste en buste af ham i anlægget Christiansgave. Den var hvid og stod over for Frederik VII's, der var sort. Folkeviddet dobte dem hurtigt den hvide og den sorte konge, og det selskab var ingenlunde for lidt for N.s minde i landsdelen. – R. 1865. □ Akvarel af Joh. N. Bock, 1838. Buste af A. Paulsen, 1883 (Christiansgave i Hjørring). Stik af Johs. Britze, 1931.

Jørgen H. Nielsen: Stamtbl. over efterkommerne af C. N., 1908 26. 100 år. Nielsen & Hoygaard . . ., 1906. Thomas Larsen: En gennembrudstid II-III, 1922-27. Finn H. Lauridsen: Fra borgerskabets gennembrud. Konsul i Hjørring C. H. N., 1952. – Papirer i Erhvervsark.

Finn H. Lauridsen

Dansk Biografisk Leksikon bind 10 (Tredje udgave)

Nielsen, Hans-Jørgen

gaven på forbilledlig vis i de 20 år han bestyrede Thule. Han udførte sit hverv med stor retfærdighedssans og ansvarsbevidsthed, og han har en stor del af æren for, at det i Thule lykkedes at undgå den menneskelige demoralisering som civilisationen ellers har medført i alle andre dele af landet. Bl.a. prøvede han konsekvent at holde befolkningen spredt på de små bopladser, så fangsten kunne blive effektiv. – Under sine mange år i Thule opbyggede N. en stor fond af viden og erfaring der kom de mange danske og udenlandske ekspeditioner til gode, når de kom til Thule som sidste station for den videre færd. Han formidlede på en klog måde forbindelsen mellem dem og deres polareskimoiske rejsesledsagere hvis hjælp var en uomgængelig betingelse for ekspeditionernes gennemførelse. 1941 sogte N. pga. svigtende helbred væk fra Thule og kom først til Egedesminde og siden som bestyrer til Godhavn. Ved indgangen til den store nyordning i landet berejste N. efter opfordring sit gamle distrikt og fremkom med et forslag til den fremtidige administration af dette specielle stykke Grønland. – R. 1951. □Foto.

Chr. Vibe i Det grønlandske selsk.s årsskr. 1951 162–64.
Mads Lidegaard

Nielsen, Hans Andersen, *1903, kommunaldirektor. *26.4.1903 i Ommel, Marstal landsg. F: murermester, husmand Peter Hansen N. (1878–1965) og Karoline Annine Hansen (1878–1978). ~1° 15.6.1929 i Lundtofte med Jensigne Nielsen, *31.1.1905 i Marstal (~2° 1954 med borgmester i Esbjerg Laurits Hoyer-Nielsen, 1899–1964), d. af skibsfører Jørgen N. (1866–1931) og Wilhelmine Hansen (1864–1934). Ægteskabet opløst 1953. ~2° 7.8.1953 i Dronninglund med danser Yvonne Lemaitre, *15.6.1911 på Frbg. (~1° 1936 med grosserer, cand.jur. Jens Casper Ewald Fredholm, 1896–1968; ægteskabet opløst 1945), d. af sproglærer Maurice L. (1877–1957) og Ebba Rigmor Steen Jørgensen (1887–1959). N. blev student fra Sorø 1922, cand.jur. 1928. Efter eksamen blev N. sekretær, 1930 fuldmægtig, 1935 ekspeditionssekretær i Københavns kommunes statistiske kontor hvor han havde været ansat som studentermedhjælper siden 1924. Han tog tillige cand.polit.-eksamen 1935. N. var i disse år stærkt politisk engageret og var en overgang formand for en af det radikale venstres vælgerforeninger på Frederiksberg; han var 1935 formand for et af valgdistrikterne ved folkeafstemningen i Saar. Selv om N. vedblev at være radikal måtte han standse udadvendt politisk virksomhed da han 1939 blev kommunaldirektor i Esbjerg med socialdemokratiske borg-

mestre. N. viste sig at være en dygtig administrator og en sikker økonom der fortsatte den konsolideringspolitik som var fort af borgmester M. Mortensen og N.s forgænger i embedet Erik Rambusch der var blevet økonomidirektor i Århus. I besættelsestiden var det i mange situationer N. der førte forhandlingerne med de tyske myndigheder. Han viste her en fæsthed der ofte løste komplicerede forhold op. Særlig markant var også den autoritet og beslutningsdygtighed han lagde for dagen under den omfattende folkestrejke i byen august 1943 hvor borgmesteren var bortrejst. N.s indsats i Esbjerg var baggrunden for at han 1947 blev kommunaldirektor i Ålborg. Her var man bragt i den situation at det var klart at den kommunale administration ikke svarede til de nye krav den hastige gennemførelse af nyanlæg og moderniseringer (gadegennembrydningen Vesterbro, nyt gasværk, havneudvidelse m.m.) i 1930'erne havde stillet til den. Der til kom at man stod over for indlemmelsen i 1949 af Nr. Tranders kommune. N. fik en stærk position i byens ledelse og havde trods sin impulsive form et fortrinligt samarbejde med de vekslende borgmestre, som i Esbjerg også socialdemokrater. Han fik også gennemført det der var hans opgave fra starten, at opbygge en moderne og hurtigt arbejdende administration. Ved siden af det egentlige kommunale arbejde havde N. mange hverv med tilknytning til filantropi og erhvervsliv, og han var med i planlægningsgruppen for Ålborg universitetscenter og formand for Nordjyllands universitetsforening 1971–73. N. har nedlagt et stort arbejde i at udbygge det europæiske samarbejde (venskabsbyer, det europæiske vejnet, den europæiske kommunalforening, Council of European Municipalities). □Foto.

Sven Henningsen: Esbjerg under den anden verdenskrig. 1955. Aage Trommer: Folkestrejken i Esbjerg 1943, 1966.

Vagn Dybdahl

Nielsen, Hans-Jørgen, (døbt Hans Jørgen), *1941, forfatter. *23.6.1941 i Herlufmagle. F: lærer, senere forstander Kaj Emanuel N. (1910–81) og Elna Jensen (*1914). ~1° 1962 med Karen Føge Jensen. Ægteskabet opløst 1967. ~2° 18.8.1976 i Kbh. (b.v.) med cand.mag. Paula Tadjana Ørum, *15.5.1945 i Gentofte (Maglegård), d. af civilingeniør Palle Peter Ø. (*1915) og Marina Leliva Piletski (*1916).

N. voksede op på Amager, men flyttede i trettenårsalderen med forældrene til Nivå. 1956 tog han realeksamen fra Helsingør gymnasium og havde derefter forskellige jobs inden han begyndte på Akademisk kursus hvorfra han blev

Dansk Biografisk Leksikon bind 10 (Tredje udgave) s. 410-411.

Nielsen, Christian Carton Valdemar, 1890-1980, rådmænd. * 6.6.1890 i Osted ved Lejre, † 4.7.1980 i Århus (Fredensk.), urne sst. (Vestre kgd.). F: parcellist Lars Carl N. († 1911) og Sofie Laurine Frederikke Sørensen. ~ 1° 31.1.1915 i Århus (Pauls) med Sidsel Marie Nielsen, * 2.8.1890 i Bjergby sg., Mors, † 31.1.1967 i Århus (Lukas), d. af Ane Sønder N. Ægteskabet opløst. ~ 2° 1.10.1938 i Århus (b.v.) med Johanne Marie Ehleresen, * 22.3.1903 i Grædstrup sg., † 1.5.1976 i Århus (Lukas), d. af husmand Anders Peder E. (* 1873) og Nielsine Vangelin Hansen (* 1871). N. voksede op i en politisk vakt egn, og Lejres forsamlingshus lå på faderens mark. Senere sagde N. ofte at han havde været socialdemokrat siden han var otte år. Efter skolen - en grundtvigsk friskole - blev N. landarbejder indtil 1912 da han kom til Århus. Her var han en kort overgang kusk, men fra 1913 arbejdsmand på Aarhus Oliefabrik. Han var med til at stifte Oliearbejdernes fagforening og var dens næstformand 1919-30. I løbet af 1920'erne blev han efterhånden heldagspolitiker, startende med formandskabet fra 1925 i den store kommunale hjælpe-kasse hvis forvaltning ofte var yderst kompliceret. N. kom i byrådet 1929 og blev i forbindelse med socialreformen 1933 formand for det sociale udvalg. Det var i Århus et hverv af et sådant omfang at det straks var en lønnet heldagsstilling. Da der i 1950 indførtes en magistratsordning blev N. rådmænd nu også med hospitalsvæsenet som område. Han fortsatte på posten indtil han 1962 udtrådte af byrådet efter 33 års ubrudt virke. - Gennem de mange år som leder af socialvæsenet blev N. en institution i byen med kaldnavnet „Christian Afslag“, uden at han der-

med blev anset for en uelskværdig chef, men derimod nok for at værne om den nye socialpolitik gennem en vagtsom overvågning af at den ikke førte til misbrug. Under socialreformens første år var N. sammen med byrådsgruppen og jævnlig udsat for kritik fra partiorganisationer og fagforeninger for at benytte for små satter. Realiteten var imidlertid at kommunens økonomi næppe rakte til mere, men at satterne trods dette alligevel lå over det øvrige lands. N. formulerede ikke samlede socialpolitiske synspunkter, det var de enkelte konkrete fremskridt der optog ham, bestandig båret af trang til at afhjælpe nød. Som forvaltningschef opnåede han en betydelig faglig indsigt, og gennem de 25 år, 1937-62, han var formand for sammenslutningen af købstædernes sociale udvalg var han med til at forme og vække forståelse for mange nye sociale institutioner. N. var med i ledelsen af en række filantropiske foreninger, bl.a. Landsforeningen til kræftens bekæmpelse og Rigsforeningen til gigtens bekæmpelse. Efter at være gået af som rådmænd valgtes han til leder af Bornenes kontor i Århus og fortsatte som sådan til højt op i pensionsalderen. Under hans ledelse blomstrede institutionen op, støttet af at han fik koncessioneret pølsevognene for kontoret som herefter blev i stand til at oprette børnehaver, feriekolonier og andre børneinstitutioner. Man kunne nok smile lidt ad den ældre herre i citydress og grå bowlerhat når han gik gennem byen på vej til kontoret, men man talte med respekt om hans indsats og gode vilje. □Foto.

Interviews i *Demokraten* 4.6.1965 og Århus stiftstid. 5.6.1980. - *Borgere i byens råd*, red. Ole Degn og V. Dybdahl, 1968 165-67. Århus stiftstid. 5.7.1980.

Vagn Dybdahl

Magister Staten 1967

Kbh. Univ., biokemisk Inst. B. 1. 9. 1964. – Litt. virks.: Afh. i J. Biol. Chem.

* **Lindberg, Paula Inger**; f. 17. 8. 1911 Kbh. (F: assistent C. V. L.). – St. (n) Rysensteen 1930, c. m. 1939 II (e n g. gymn.). – Rejst til Tyskland 1947.

Lindberg Nielsen, Carl, landsarkivar; f. 4. 4. 1904 Varde (F: vejassistent Frederik Carl Emil N. og Ane Christine Ehsen Lindberg); g. 28. 4. 1929 Kbh. m. Nanny Ringe Sonnenborg, f. 8. 6. 1908 Fåborg (F: lagerforvalter Carl Peter Laurits Sonnenborg og Frederikke Cathrine Sophie Jørgensen). – St. (n) Esbjerg 1922, c. m. 1929 II (h i s t. krist.k.). – Vik. v. Varde komm. skolevæs. og lærer v. Varde handelssk. samt privatlærer i spr. og mat. 1930, adj. v. Esbjerg Statssk. 1. 1. 1936, arkivar II v. Landsarkivet f. Nørrejylland 1. 9. 1942, landsarkivar f. Fyn 1. 4. 1951; till. ordnet de Estrupske familiearkiver på Skaføgård, lærer v. Tietgensk., Odense, 1957. – Medl. af: best. f. Mus. f. Varde By og Omegn 1934–37, forvaltningsrådet f. Katholsk Sct. Nicolai Kirke, Esbjerg 1940–42, best. f. Hist. Samf. f. Fyns Stift 1952, stift. medl. af Udv. f. udg. af kilder til landbefolk. Hist. 1952–62. – Litt. virks.: Varde Bys Historie (1942); Ringkjøbing Købstads Historie (1943); Sct. Kjeld af Viborg (1950); Familien Estrup gennem 250 år (1955); udg. Dagbøger og breve fra H. F. J. Estrups udenlandsrejser (Danske Magazin 8. række 2. bd); lokal- og personalhist. afh. – R.

Kraks blå bog; Stamtavle i Personalhist. Tidsskr. 9. rk. II; Selvbibliografi i Vestjyder fortæller, 1966; Da historikere 1965.

Lindberg-Nielsen, Kaj, lektor; f. 17. 8. 1917 Kbh. (F: ingeniør P. L. N. og Anne Kirstine Pedersen); g. 22. 4. 1943 Kbh. m. kontorassistent Eithel Sørensen, f. 14. 1. 1918 New York (F: bryggeriarbejder Aage S. og Anna Jensen). – St. (n). V. Borgerdyd 1936, c. m. 1943 I (f y s. mat. ke. astr.). – Vik. v. forsk. sk., v. Birkerød Kostsk. 1. 10. 1943, kst. adj. v. Kolding Gymn. 1. 8. 1945, adj. sst. 1. 11. 1945, lkt. 1. 11. 1960.

Lars Boe Thomsen: Boernes Historie og Slægtstavler 1546–1960.

Linde, Helle Margrethe, arkivar; f. 5. 8. 1931 Kbh. (F: generalmajor Jørgen Chr. Riegels L. og Kaja Schmidt). – St. (n) Århus 1950, c. m. Århus 1960 I (d a. krist.k.). – Tml. v. Århus Katedralsk. 1. 8. 1960, arkivar v. landsarkivet, Viborg 1. 6. 1961. – Repr. f. arkivarsektionen i DM. – Litt. virks.: (s. m. Anker Olsen) Manuskripter og arkivalier (1968); medarb. v. Trap, 5. udg.; art. i Fortid og Nutid; afh. om arkiver.

Slægten Riegels gennem tre hundrede år, 1933; Da historikere 1965.

† **Linderstrøm-Lang, Karen Johanne**, rektor; f. 20. 3. 1894 Frbg., † 1. 4. 1964 Silkeborg (F: kursusbestyrer, dr. phil. Carl Frederik L.-L. og Ellen Hedeveg Bach). – St. (n) Karen Kjær 1913, lærerindeks. Th. Lang 1916, c. m. 1923

I (d a. krist.k.). – Lærer v. Th. Langs Sk. 1. 8. 1923, rektor 1927–63; till. forst. f. Th. Langs Sem. og Forskolesem. 1927–50, overbestyrer v. den selvejende inst., Th. Langs Skoler, 1935. – Medl. af best. f.: Foren. Den da. Pigesk 1929, Østerlandsmissionen. – Litt. virks.: Medforfatter af skolebøger i rel. – R¹.

Kraks blå bog.

* **Lindgreen, Hans Peter**; f. 19. 1. 1927 Fredericia (F: direktør, cand. pharm. Peter J. T. L. og Annette Blach). – St. (m) Fredericia 1945, c. m. 1955 II (e n g. gymn.), salespromotionskurs. v. Købmandssk. 1961, Grafisk Højsk. (Diplom) 1962, stud.oph. England 1949–50. – Tml. v. Frbg. Gymn. 1956–57, v. St. Jørgens Gymn. 1956–60, tekstforf. v. Gutenberg Reklamebureau 1961–62, free lance TV-producer v. Danm. Radio 1962; till. lærer v. Studentergymn., v. Gentofte Fortsættelseskurs., v. Handelshøjsk. og v. Købmandssk.

Lindgård, Arne Christian, lektor; f. 7. 6. 1910 Frbg. (F: postmester F. P. E. L. og Marie Nielsen); g. 22. 12. 1937 Frbg. m. lektor, cand. mag. Ellen L., f. Remvig, s. d., ægtesk. opl. 1951. – St. (n) Svanholm Gymn. 1929, c. m. 1935 II (d a. ty.), tegnelærerkurs., stud.oph. Sèvres 1949, Dijon, Caen. – Tml. v. Åbenrå Statssk. 1. 10. 1938, adj. sst. 1. 10. 1944, lkt. 1. 1. 1956. – Form. f. Alliance Française, Åbenrå 1958. – Litt. virks.: (s. m. Buchreitz) Dansk Grammatik f. Gymn. (1953); (s. m. J. Douchin) Le Miroir (1963). – E.P.A.2.

* **Lindgaard, Ellen**, f. Remvig, lektor; f. 31. 12. 1911 Haslev (F: læge Herman Peter R. og Gudrun Madié); g. 22. 12. 1937 Frbg. m. lektor, cand. mag. Arne C. L., s. d., ægtesk. opl. 1951. – St. (n) Haslev 1930, c. m. 1937 I (d a. eng.). – Tml. v. Åbenrå Statssk. 1941, kst. adj. sst. 1. 8. 1946, adj. v. Frederikshavn komm. Gymn. 1. 8. 1948, lkt. sst. 1. 8. 1963, lkt. 26. 1. 4. 1965.

Lindgård, Per-Anker, vid. assistent; f. 3. 4. 1938 Rønne (F: tømrer Anker Vilhelm Thurborg Mogensen og Siri Mathilda Lindgård); g. 27. 8. 1966 Bloustrød m. cand. psyk. Lise Petersen, f. 3. 10. 1938 Frbg. (F: cellist Alf. P. og Edel Wamberg). – St. (m) Rønne 1956, m. sc. et c. m. jan. 1965 (teor. fys.). – Vid. ass. v. AEK, Risø 1. 3. 1965 Associated research Fellow v. Atomic Energy Research Establishment, Harwell 9. 9. 1966, vid. ass. v. AEK, Risø 9. 9. 1967. – Litt. virks.: Afh. vedr. magnetisme.

Lindhard, Annelise, lektor; f. 9. 7. 1918 Tysøfte Forsøgsstation, Tjæreby (F: professor Erik L. og Agnes Kirstine Nielsen). – St. (n) Rysensteen 1936, c. m. 1943 (e n g. fr. lat.), Filol.-hist. Samf. største pris s. å. – Forsk. undervisn.- og oversættelsesarb., sekr. v. Britiske Ambassade 1950, oversætter v. Intern. Patentbureau 1954, adj. v. Rysensteen Gymn. 1956, v. Vestfynsk Gymn. 1960, lkt. 1960. – Form. f.: Tommerup-Glamsbjerg-komiteen af Danm.

Sønderjyske Historikere efter 1864 (1976).

dyrke folkevandrings- og stednavnespørgsmål. Han rejste en del i Skandinavien for at se på runestenene. Han udgav Stednavnes Vidnesbyrd om den jyske Halvø og de nærliggende Øers Bebyggelse i forhistorisk Tid, Preetz 1922, Om anglo-frisiske, heruliske og burgundiske Indskrifter med ældre Runer i Nordens tre Riger, 1926, Materialer til Løsning af -lev, by- Problemet, 1927, og Lidt om Torperne i Norden, 1929.

WChr

Kaufmann, Thomas Jørgensen, væver, f. 25. marts 1877 i Felsted s., d. 31. marts 1971 i Bovrup. Søn af væver Asmus Jørgensen K. og Ingeborg Jørgensen. Ugift.

K. voksede op i et nøjsomt, dansksindet hjem på Tumbøl mark. De første år efter konfirmationen 1893 arbejdede han både ved landbruget og som væver; men vævningen blev snart hans hovederhverv. Hjemkommet fra militærtjeneste 1899–1901 begyndte K. at tage ivrig del i egnens danske foreningsliv bl.a. i ungdoms- og afholdsarbejdet. Han blev snart en flittig bidragsyder til de danske aviser og taler ved danske møder. I 1906 blev K. medlem af Vælgerforeningens tilsynsråd, og 1911 var han med til at starte Dansk Arbejderforening, der i det nationale arbejde skulle hævde småkårsstandens interesser. Også i det dansk-nationale, økonomiske hjælpearbejde tog K. del omkring 1920. Som soldat under verdenskrigen skrev han feltbreve til Hejmdal, der 1967 udgaves under titlen Med håb i mørket. En sønderjyds brev fra første verdenskrig. Desuden blev K. forfatter til talrige, til dels skønlitterære historiske bidrag til dagblade, Sprogforeningens Almanak og historiske tidsskrifter. Af de større arbejder kan nævnes Den onde herremand på Ladegård, 1952, hvor hjemegnens historie behandles i digterisk form, og Gennem vinter og vår. Fortællinger fra grænselandet I–II, 1959–60. I 1963 udkom desuden I Fjendevold. Mundtlige og skriftlige overleveringer fra tyskernes invasion i Sundeved 1864. Endelig skal nævnes erindringsbogen Minde og tanker. Erindringer fra grænselandet, 1962.

Litt.: SprF Alm 1972, s. 129 ff, Danske Historikere 1965, 1966, s. 63.

DA

Knudsen, Christian, præst, f. 17. april 1828 i Ketting, d. 6. dec. 1911 i Glostrup. Søn af købmand Johan Peter K. og Christine Margrethe Frost. Ugift.

K. blev student fra Odense i 1848 og tog teologisk embedseksamen i København 1855, hvorefter han vendte tilbage til sin fødeø og tog ophold hos sin broder Knud Thomsen på Lysholm i Egen sogn. En kort tid omkring 1860 var han huslærer hos pastor Fog i Skjolde ved Horsens, og i 1861 blev han personlig kapellan hos biskop Jørgen Hansen i Gudcrup, Egen sogn. Han forblev hos biskoppen, også efter at denne var ophørt med at være biskop. Han kunne ikke under de ændrede magtforhold tænke sig at søge præsteembede på Als og måtte derfor forlade øen og blev præst på Avernakø. Her blev han til 1900, da han søgte sin afsked. Han var en elskværdig mand, omend han havde sine særheder, og han vandt menighedens agtelse og hengivenhed. Da han tog sin afsked, lod menigheden ham male, og billedet blev ophængt i kirken.

I næsten alle årene fra 1855 til 1871 boede K. på Als, og han havde megen tid til sin rådighed. Med stor flid og energi gennemgik han præstearkiver og andre arkiver og afskrev et meget stort antal aktstykker, ligesom han også i høj grad nedtegnede mundtlig overlevering om begivenheder og mennesker, om sæd og skik. På denne måde har han bevaret et rigt historisk kildemateriale for eftertiden og indlagt sig stor fortjeneste, uanset at han ikke selv har publiceret noget af sit omfattende materiale, som nu findes i 34 bind på Det kgl. Bibliotek i manuskriptsamlingen som Ny kgl. Samling 4to, 2683–2684. Afskrifter af tidligere optegnede folkeminder overdrog K. til Dansk Folkemindesamling. Visse håndskrifter fra Chr. Knudsens pen er i privateje. De indeholder breve og andre oplysninger om hans egen slægt. I landsarkivet i Åbenrå findes forskellige bearbejdelser af

Borgere i Byens Råd Århus Byråd 1869-1969

Medlem af eller byens repræsentant i Skatteligningskomm. fra 1860. Kasse- og regnskabsudv. 1875-78. Legatudv. 1875-78. Udv. for bygn. og inventariesager 1876-78. Endvidere overligningskommisær 1871-77. – Henvisninger 480, 28/8 1860, 24/1 1871, 25/6 1875 og 9/9 1881; 250, 188; 220, 168. – Portrætter 220, 168.

KOPPEL, Moritz Rudolph

Manufakturhandler, senere sparekassedirektør. – Født 29. juni 1828 i Assens, død 26. jan. 1901 i Århus. – Forældre: købmand Moses Koppel og hustru Betty Wulff. – Gift 1° 30. april 1856 i Hamborg med Mine Wulff, født 28. marts 1834 i Hamborg, død 12. dec. 1858 i Århus. Gift 2° 21. maj 1861 i Tårup, Taulov sogn, Vejle amt, med Laurine Falkner, født 12. okt. 1838 i Middelfart, død 18. april 1920 i Århus, datter af slagtermester, senere proprietær Benjamin Falckner og hustru Ane Sophie Conradsen.

Medlem af byrådet 16. maj 1870-31. dec. 1871.

Sit fag lærte Koppel hos manufakturhandler Julius Dessauer på Store Torv i Århus. I 1855 overtog han læremesterens forretning, som han derefter drev til 1873, da han gik over til kun at handle en gros. Denne gren af virksomheden blev i 1886 købt af Joh. Tarlions. Ved siden af sin manufakturhandel synes K. også at have interesseret sig for omsætning af værdipapirer.

K. kom i årenes løb til at beklæde adskillige tillidsposter i byen. 1868-71 var han formand for Århus Handelsforening, hvis ledelse han afstod i utide på grund af en skarpt udtalt uenighed med Hans Broge, der ønskede, at foreningen skulle udvise mere initiativ. I 1871 var han en af medstifterne af Århus Privatbank, og han blev den første formand for bankens repræsentantskab. Ved Jydsk Handels- og Landbrugsbanks oprettelse i 1874 indtrådte K. i denne, og da den kort efter blev overtaget af Københavns Handelsbank, fortsatte han som tilsynsførende. Sin hovedindsats for de århusianske pengeinstitutter kom K. dog til at yde i Spare- og Lånekassen. Efter katastrofen i 1878 (jfr. P. C. Hertz) blev han kassens administrerende direktør og fungerede som sådan til sin død. Særlig pris skal K. have sat på sin formands-

M. R. Koppel

plads i Århus Teaters første repræsentantskab, hvortil han blev valgt 1897. Han var initiativtageren til den nye teaterbygning.

K. horte til de borgere, der om sommeren lå på landet i Brabrand. 1872 erhvervede han ejendommen »Nøjsomhed« ved Silkeborg, hvis have især havde hans interesse. Han både solgte og udstillede frugter derfra.

I Århus Byråd blev han indvalgt ved suppleringsvalget 16. maj 1870 i stedet for J. U. Gerdes. Han havde kun sæde i rådet til periodens udløb januar 1873. – R. 1886. F.H.L.

Medlem af eller byens repræsentant i Skatteligningskomm. 1864-69. Sygehusudv. 1870-72. Forskønnelsesudv. 1870-72. – Henvisninger 14, 1855; 480, 3/2 1855, 3/5 1856, 13/12 1858, 22/5 1861, 30/8 1864, 11/8 og 10/12 1869, 15/8 1871, 11/3 1872, 18/2 og 4/10 1873; 4, (Store Torv 8); 480, 27/5 1886, 26/1 1901 og 31/5 1911; 425, passim; 116, 27; 299, 46 og 51; 220, 168; 389, 17 og 452. – Portrætter Provinsbanken; Spare- og Lånekassen; 425, 34; 116, 27; 299, 59; 220 168; 389, 452.

KRAIBERG, Niels Nicolai Hansen

Overlærer (skoleinspektør). – Født 22. okt. 1814 i Århus, død 12. dec. 1888 i Oslo. – Forældre: styrmand Hans Christian Kraiberg og hustru Kirstine Andersen. – Gift 24. oktober 1837 i Århus med Ane Carine Bang, født ca. 1816, død 29. aug. 1896 i Oslo, datter af re-

Howardy G.

Howardy, Gert, 1863–1932, orientalist. * 29.5.1863 i Bysted, Salling, † 20.3.1932 i Kbh., begr. sst. (Bispebjerg). F: møllejer, gårdmand Anders Christian Thomsen (1822–77) og Maren Christensdatter (1826–76). Navneforandring fra Andersen 17.5.1901. ~ 18.1.1899 i Kbh. (Johs.) med Marie Johanne Larsen, * 1.4.1873 i Kbh. (Trin.), † 30.7.1943 på Frbg., d. af vognmand Anders L. (1841–1905) og Maren Thrine Nielsen (1836–1906).

H. tog skolelærereksamen 1884 fra Gedved og var derefter lærer ved Morke højskole til 1885. Han blev student 1888 fra v. Westens institut og 1893 cand.teol. 1896 blev han sognepræst i Torsted og Hover, 1902 i Helnæs, 1918 i Sønderup og Suldrup, tog sin afsked 1920. Besjælet af en levende interesse for at finde bekræftelse på meddelelserne i den gamle hebraiske litteratur om de vestasiatiske oldtidslande gav han sig til at studere assyrisk, bl. a. hos professor Valdemar Schmidt, men i øvrigt mest ved selvstudium. Studierejser foretog han til London 1908, Berlin 1913 og 1930, til Ægypten, Palæstina, Syrien 1929. For studiet af assyrisk udgav han en særdeles nyttig håndbog *Clavis cuneorum*, 1904–33, en praktisk ordnet „nogle“ til kileskrifttegnene hvori der gives en oversigt over kileskrifttegnene og deres sammensætninger med angivelse af deres betydninger samt deres syllabiske og logografiske værdi, altså på én gang en tegnsamling og en ordbog. 1901 og 1904 skrev han en række artikler i Højskolebladet om *Kileindskrifterne og det gamle Testamente*. 1907–10 udgav han *De gamle Østerlande I–II* (2. udg. 1929–31), en god populær oversigt over udgravningerne i Babylonien, Assyrien og omliggende lande, og 1925 en lignende god, belærende oversigt i *Fra Faraos Land. De vidunderlige Opdagelser og Udgravninger i Ægypten*. 1926 udgav han en oversættelse fra grundteksten af den gammelbabylonske *Hammurabis Lov* (2. opl. 1936). Endelig har han også leveret populær-videnskabelige bidrag til en række blade og tidsskrifter, bl.a. Dansk Tidsskrift, Gads danske Magasin m. fl. □Foto.

Politiken 11.11.1905. C. Fossey i Revue critique d'histoire et de lit., n.s.LIX, Paris 1905 142f. A. H. Sayce i The expository times XVI, Aberdeen s.å. 286f. V. Schmidt i Højskolebl. s.å. 131–33. Skive folkebl. 20.12.1907. Studenterne fra 1888, ved L. F. la Cour, 1913. O. E. Ravn i Berl. tid. 23.3.1932. A. Noesgaard i Folkeskolen 1932 290f. B. Landsberger i Zeitschr. für Assyriologie, N. F. VII, Berlin 1933 303.

*Fr. de Fontenay**

Hove, Ove, * 1914, boligminister. * 17.5.1914 i Skive. F: sadelmager Johannes P. H. (1884–1959) og Thora Ostergaard (1889–1967). ~ 2.10.

1938 med Mette Kirstine Hasselbalch, * 27.3.1909 i Hemstok, d. af gårdejer Severin H. († 1967) og Maria Melballe († 1966).

H. stod efter at have taget realeksamen 1930 i murerlære 1930–34, blev derefter bygningskonstruktør 1938. Efter en kort ansættelse hos bygningsinspektoren i Ålborg var han 1939–41 elev på kunstakademiets arkitektskole. Fra 1941 var han ansat hos stadsingeniøren i Skive, indtil han 1946 åbnede selvstændig arkitektforretning der. Jævnside med dette var han 1955–57 boligministeriets konsulent i byggerationalisering; denne side af byggeriet fik sammen med kvalitet og byggeøkonomi i stigende grad hans interesse og forte til at han 1957 gik over i Byggecentrum som informationschef, fra 1961 administrerende direktør. H. viste sig idérig, tillidsskabende og indsigtfuld under arbejdet med opbygningen af den store, forbrugerrettede informationsorganisation og blev flittigt benyttet af det offentlige som rådgiver i byggeanliggender. – Det var en overraskelse da han i februar 1977 blev boligminister i ministeriet Anker Jørgensen III. H. havde siden ungdommen været socialdemokrat, men ellers ikke taget del i politisk arbejde. Han faldt hurtigt til i politikerkredsen, men ved dannelsen af SV-regeringen i september 1979 gled H. ud. Hans politiske indsats blev således kort og kunne ikke sætte sig spor. Efter at være trådt tilbage blev H. på ny leder af Byggecentrum og har ikke mindst interesseret sig for byggeriets eksportside. – R. 1971. □Foto.

Berl. tid. 31.1.1975. Politiken 25.2.1979.

Vagn Dybdahl

Hove, Richard, 1892–1965, musikhistoriker, moller. * 6.2.1892 i Thisted, † 6.9.1965. F: direktør Anders Tofsting H. (1858–1933) og Helene Marie Kirstine Jørgensen (1866–1941). ~ 27.5.1917 i Århus med Anna Elise Schioler, * 3.7.1894 i Kbh., d. af residerende kapellan, senere biskop i Århus Thomas Larsen S. (1861–1939) og Anna Ernestine Syberg Petersen (1866–1937).

H. blev student 1909, privat dimitteret, og fik derefter musikundervisning hos Augusta Marie, Victor og Axel Schioler. 1911 kom han i hande-lærere og opholdt sig 1912–13 i Hamburg hvorefter han blev ansat på Thisted Dampmølle hvor han 1931 blev meddirektør, 1933 enedirektør. Opholdt i Hamburg var i musikalsk henseende meget berigende for ham og bragte ham i kontakt med den nye musik. Hjemkommen til Thisted tog han straks aktivt del i det musikalske liv i Norrejylland og var bl.a. i 1920erne dirigent for Amatororkestret (et fuldtalligt symfoniorkester) i Ålborg. Samtidig begyndte han i forskelli-

Hvordan opbygger vi en biografisk skildring?

På bibliotekerne optager biografierne, levnedsskildringerne, personalhistorien, en stor, nærmest overvældende plads. Det gælder både på hylderne og i udlånsstatistikken. Biografierne indtager også en stor plads i de årlige bogfortegnelser. Netop i disse år er de romaner, der skildrer historiske personers liv, også blandt bestsellerne.

Det er ikke noget nyt. Trods dette indtager biografierne en meget beskedent plads i den lokalhistoriske litteratur. Det gælder egentlige selvstændige bøger, men det gælder også, når vi ser på den plads, der bliver enkeltpersoner til del i by- og sognehistorier.

Det er mærkværdigt, at biografien ikke spiller en større rolle i den lokalhistoriske litteratur. Man kunne være lidt nedladende over for kvaliteten på det lokale plan og sige, at man endnu ikke er blevet så avanceret. Dette synspunkt holder dog ikke stik. Historieforskningen eller historieskrivningen er jo netop i høj grad begyndt som levnedsskildringer.

Oldtidens historikere skrev ikke om jordfordelingen, brugsstørrelsen og foldudbyttet. De skrev om heltene om Achilleus, prins Paris. Ganske vist var Homer digter, men en anden og senere af oldtidens store skribenter, Plutarch, opbyggede sine historiske skildringer omkring enkeltpersoner.

Det nytter ikke, at I siger: ja, tak, det var antikkens bedste tænkere og skribenter. Vi kan gøre et spring til det gamle Norden. Når Saxo skrev om de danske konger og helte, så var det jo ikke ham, der forfattede det, selv om han formulerede det på sin måde. Hans skildring

af Regnar Lodbrog, Rolf Krake og andre af vore gamle venner bygger på, hvad der er blevet fortalt gennem århundreder - den tids historieformidling var jo ikke skriftlig, men mundtlig. De nordiske sagaer er også et resultat af, at f.eks. historien om Njal og Bergthora er kommet i flere "oplag", dvs. er blevet fortalt fra generation til generation.

Personerne spillede således en central rolle i den ældste historieskrivning. Og det fortsatte ned gennem århundrederne, og det er fortsat tilfældet i dag. Det er rigtigt, at i de sidste hundrede år har historieforskningen også i stigende grad taget op almindelige samfundsforhold. Man har valgt emner, hvor personerne er helt forsvundet, f.eks. udenrigshandelens karakter og omfang, sundhedstilstande og andet. Alt dette skal med og er spændende, selv om vi må erkende, at for at det skal blive spændende, kræves der nok mere af forfatteren, end når emnet er personhistorien.

En personschildring kan ligesom - mere eller mindre - være emnet i sig selv. Forstået på den måde, at skildringen i sig selv er blot og bar en spændende historie. Det vil dog være sjældent, at se sådanne biografier. I reglen vil forfatteren søge at motivere sin bog, enten ved at vise, at personen har betydet det eller det for et eller andet, der er af større almen interesse, eller også lægges det hele an på at betragte den biograferede som typen på en bestemt samfundsgruppe. Altså skal læseren forstå, at f.eks. denne sagfører eller denne præst har et sådant livsløb og sådanne holdninger, at man netop om den biograferede kan sige, at sådan var i store træk alle sagførere eller præster.

Det mest almindelige vil imidlertid være, at hensigten er at vise, hvilken betydning den pågældende har haft og dertil knytte en klarlægning af, hvilke egenskaber han havde og dermed forklare, hvorfor han fik den betydning. Der er naturligvis forskellige former for biografier. Nogle er stærkt samlet om personen, andre medtager så meget om personens ydre forhold og om hans indsats, at det hele nærmer sig almindelig tidshistorie.

En særlig form for biografi er den, der som udgangspunkt har, at personens liv og hans indsats er velkendt. Nu skal blot forklares, hvorfor han blev sådan. Det er navnlig den form for biografier, vi kender fra medicinernes hånd. Det er her karakteristisk, at de aldrig skriver om, at personen blev sådan, fordi han var kærnesund både på legeme og sjæl og dertil yderligere højt begavet. Medicinernes biografier samler sig om sindets sygdomme og afvigelser. Herhjemme begyndte det med Viggo Christiansens bog i 1907 om "Christian VII's sindssygdom". Senere har andre psykiatere fulgt efter med bøger om Grundtvig, Søren Kirkegaard, maleren Lundby, Monrad.

I andre biografier er det ikke ukendt, at personens helbred ofte tages med som forklarende eller karakteriserende moment. Men her er det blot et blandt mange forklarende elementer.

Bortset fra den samlende helhedsbiografi, kender vi også biografien eller biografiske enkeltmomenter i den almindelige historiske fremstilling. Dette skyldes, at forfatteren finder, at en person spiller en så stor rolle, at det ligesom skal forklares, hvilke egenskaber det var, der gav ham mulighed for at spille en rolle. Det sker naturligvis også, at det biografiske er medtaget for at skabe liv over fremstillingen. En yderste løsning i den hense-

ende er den, der er vist i bilag 1-4. Her indgår det biografiske ikke som en integreret del af fremstillingen. Alligevel skal der være dele af det, der siger noget om det almene; i reglen vil det være enkeltheder, som ikke kan indpasses i den løbende fremstilling. Det er i øvrigt en teknik, der ofte ville kunne bruges i den lokalhistoriske skildring, fordi kildematerialet ikke giver mulighed for afrundede biografier.

De fire eksempler siger ikke meget om den enkelte person. Derimod åbner de mulighed for, at læserne selv kan digte videre. Dermed er det dog ikke givet, at digtningen rammer sandheden.

Det er i det hele taget noget centralt, den usikkerhed, vi føler over for biografens sandhedsværdi. Når enkefru Lund (bilag 3) taler om sin "gode, retskafne, veltænkende mand", så ved vi, når vi har læst en del andre dødsannoncer fra tiden, at det var en periode i Danmarkshistorien, hvor det danske folk i bemærkelsesværdig grad var sammensat af gode, retskafne og veltænkende mænd. Det var stilen. Hver tid har sin. Det samme præger også de nekrologer og fødselsdagsomtaler, vi træffer i aviserne. De har deres egen stil og deres eget ordvalg, der ofte er kliché-præget.

Det går igen i biografiske skildringer. Her forekommer også en række klicheer og stereotype vendinger. Dem må vi som læsere vænne os til at være på vagt over for og dermed være varsomme, når vi bruger dem. Hvor ofte ser vi ikke i litteraturen, at en mand karakteriseres som storkøbmand. Hvad er egentlig en storkøbmand? Vi ser også et udtryk som en "fornem embedsmand af den gamle skole" - hvordan er sådan en egentlig?

Det er imidlertid ikke slut med det. Der er i det hele taget en særlig usikkerhed knyttet til biografier. Vi er nogenlunde sikre, når det siges, at i 1901 var kun omkring halvdelen af Københavns befolkning født i hovedstaden; vi føler os også på sikker grund, når det siges, at Stauning i 1910 blev valgt i Fakse med 1488 stemmer. Det er straks mere problematisk, når det i en biografi siges, at Stauning efter folkeafstemningen i 1939 havde en periode af nedbøjethed. Forfatteren (det er i øvrigt mig selv!) gør dog det, at han skriver: "Flere beretninger fortæller om en periode af nedbøjethed". Dermed er der ikke sagt noget om sikkerheden i udsagnet, men derimod (og det er måske det væsentligste), at man havde indtrykket af, at han var nedbøjet. Og så er vi ydermere fremme ved det helt centrale: hvad vil det sige, at han var nedbøjet? Var han mere tavs og indesluttet, end han plejede at være? Kunne han ikke tage sig sammen til sit daglige arbejde? Eller gik han rundt og sagde: satans osse?

Netop når talen er om Stauning, kan vi se på nogle af problemerne ved en levnedsskildring. Det er bilag 5. - Det er tydeligt, at vi her har udsagn og vurderinger, der bygger på mundtlig tradition. Det er risikabelt; men risikoen bliver mindre, når disse almene udsagn støttes af enkeltheder, der er dokumenteret på anden måde.

Hidtil har vi kun talt meget almindeligt og overordnet om biografien. Nu skal vi prøve at se lidt mere systematisk på, hvad en biografi indeholder. Vi stiller op punkter for en hel biografis indhold og opbygning, og derefter drøfter vi enkeltheder gennem nogle konkrete eksempler.

Gennemgang af bilag 6 og derefter 7-12 som eksempler på dele af biografier.

Det stillede spørgsmål - Hvordan opbygger vi en biografisk skildring? - er hidtil ikke blevet besvaret med håndfaste anvisninger, men er søgt besvaret gennem en række eksempler. Det hænger bl.a. sammen med, at det ikke er muligt at opstille en klar model, der kan bruges i alle tilfælde. Det sagte giver imidlertid et indtryk af de tanker, man må gøre sig, når en person skal skildres.

En ting har vi dog ikke været inde på. Det er ikke alt, hvad man ved noget om, som er relevant og af betydning at få med. Ville det f.eks. tjene noget formål, hvis man skulle skrive en biografi af børnesagens store forkæmper, Peter Sabroe, da at fortælle, at han, når han var på avisens redaktion, da ude i gangen gennemsøgte kollegernes frakkelommer for at snuppe de mønter, der lå i lommerne? Jeg er ikke sikker på, at jeg ville tage det med. Det væsentligste er jo, at han havde held med sit sociale og politiske arbejde.

Ritt Bjerregaard er en passioneret biavler. Det har jeg ikke taget med i den korte biografi, vi har gennemgået. I en fyldigere burde det nok være med for at vise, at hun også interesserer sig for andet end politik.

Skulle der skrives en biografi af Jakob Jensen, Århus bys fremragende borgmester 1919-32, vil det til gengæld nok være rimeligt at medtage, at han førte en bog over sine partifællers dumheder og deres svagheder. Han skrev op, når de havde blameret sig politisk, og når han hørte om blamerende enkeltheder fra deres privatliv. I al sin enkelthed siger dette noget væsentligt om hans psyke, også fordi han brugte denne viden.

Hvor Jakob Jensens bog er blevet af ved jeg ikke. Jeg ville gerne vide det.

Det er netop desværre karakteristik, at vi kun har få egentlige private personarkiver på lokalt plan.

Da interessen for systematisk indsamling af privatarkiver begyndte i 1920'erne, var der ikke nogen særlig interesse og forståelse for personarkiver, der var af speciel lokaltilknytning. Det er mit indtryk, at en sådan interesse heller ikke siden er kommet i særlig grad. En medvirkende årsag er nok også, at arkivejerne instinktivt har et større diskretionsbehov, når det drejer sig om lokalforhold.

Dertil kommer, det må vi jo også se i øjnene, at egentlige private personarkiver ikke dannes i det omfang, de blev det tidligere. Telefonen og lette kommunikationer i øvrigt (bil, fly) har medført, at der ikke skrives så meget "privat", som det var skik tidligere.

I den situation kommer jeg til en af mine kæpheste, som jeg har redet så ofte på disse årsmøder: de lokalhistoriske arkiver og samlinger er for passive. Hvis den lokale historie fra vor tid skal bevares, må man gå ind i et målbevidst arbejde på dette felt. Sagen er ikke at lægge virksomheden an på at virke som små landsarkiver. Der er selvfølgelig lokalarkiver, der skal bevares, og det går også nok så nogenlunde af sig selv. Det afgørende er imidlertid, at man skal være mere aktiv omkring det, der skabes i dag - og det der ikke skabes, må man selv sørge for bliver skabt. Netop når det gælder den enkelte persons indsats, må man være målrettet. Skal der opstilles en ny spidskandidat til byrådsvalget, skal man lokalt arbejde for en ny TV-station, skal folketingsmanden skiftes ud, ja, da må man have fat i de implicerede personer. Der må optages bånd med dem, de må bringes til at bevare de papirer,

der i dag skabes om sagen, de må lokkes til at skrive beretninger om det, de ser og oplever fra deres hjørne af sagen.

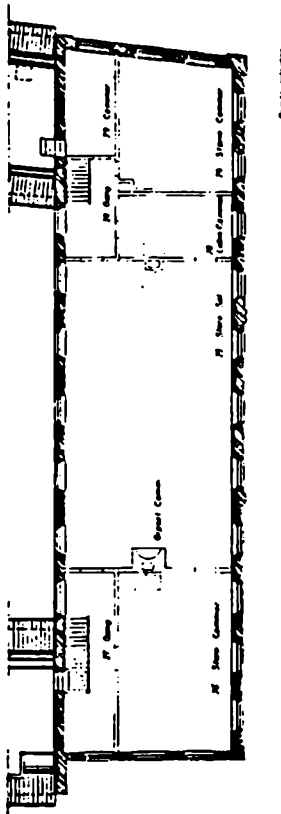
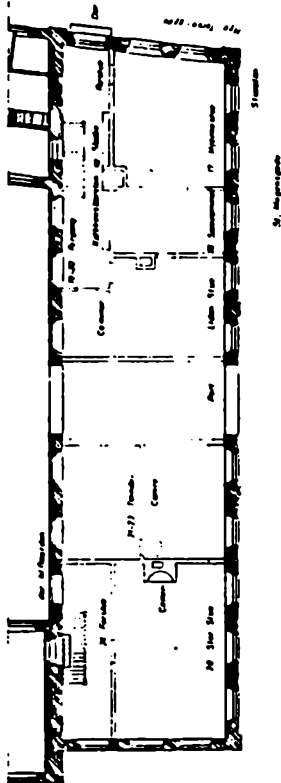
Det drejer sig egentlig ikke om f.eks. at skaffe sig menighedsrådsarkiver. De skal nok blive bevaret. Det drejer sig imidlertid om - på hvad måde det nu kan ske - at få skabt og bevaret oplysninger om et præstevalg, om synspunkterne og virkemåderne blandt medlemmerne forud for et bispevalg. Alt sådan noget fortæller de officielle arkivalier ikke om. Derfor skal der gøres en særlig indsats for at sikre den fornødne viden om, hvad der sker. Så vil vi skabe bedre betingelser for, at også fremtiden kan have et grundlag for gode, lokalbaserede biografier.

Vagn Dybdahl

Bilagsfortegnelse

1. Murermester Hödrich
2. To snedkermestres død
3. En bogtrykkersvends --
4. Weber
5. Stauning (fra Vagn Dybdahl: 99 biografier.
1988)
6. Grundelementer i en biografi
7. Josef Andersson
8. Kaj Andresen
9. Dorte Bennedsen
10. Ritt Bjerregaard
11. Julius Bomholt
12. Stecher Christensen
(7-12 fra Vagn Dybdahl: 99 biografier. 1988)

(Vagn Dybdahl og Inger Dübeck:
Håndværkets kulturhistorie. 3, side 35)

Håndværkerpersonligheder:

Johann Gottfried Hödrich: murersvend, bygmester og selvmorder

I Landsarkivet i Viborg opbevares et muremester-arkiv fra første halvdel af 1700-tallet. Et sådant arkiv er en stor sjældenhed. At det eksisterer skyldes, at muremesteren var meget skrivende, og at arkivet blev inddraget af skifteretten, fordi han døde uden at kunne svare enhver sit; skifteretten skulle da bruge papirene for at gøre regnskabet op.

Muremesteren hed J. G. Hödrich, var født 1697 som søn af en gartner i Sachsen. I 1720 gik han på vandring, og omkring 1723 er han i København efter på vandringen – det viser hans dagbog – at have studeret monumentale bygningsværker. Fra København rejser han til Norge, men er i 1727 i Viborg. Han kom med i det store genopbygningsarbejde efter branden (se side 33). Var snart formand og fra 1729 mester. Han blev førende i byen, og der er ikke mange af de større huse fra den tid, hvor han ikke var både arkitekt og muremester. På samme tid havde han store ombygningsarbejder på herregårde og kirker Jylland over. Han købte bøger, gode møbler og kobberstik til sit hjem. Han kunne imidlertid ikke få sine penge ind, og når han krævede dem, fik han i stedet „böse Worte“. I vinteren 1744-45 så han falitten næmne sig; blev mere og mere tungsindig og indesluttet. Om morgenen 8. april 1745 gik han hjemmefra, og blev godt fjorten dage senere fundet som lig ved søbredden. Bytinget fastslog, at det var selvmord, og derfor noteredes det i kirkebogen, at han blev begravet 25. maj „uden jordpåkastelse“.

Håndværkerpersonligheder:

To snedkermestres død

En majaften i 1786 dræbte snedkerlaugets oldermand Johan Pheiffer sin ven og laugsbroder Hans Michaelsen med en brødkniv. Det skete i de daglige lokaler i snedkernes laugshus i Grønnegade; både den dræbte og drabsmanden var ansete i lauget og havde været gode venner indtil aftenen før.

*Pheiffer var født i Strassbourg og havde taget borger-
skab i København i 1766. Han valgtes til oldermand i
1784. Michaelsen kom fra Flensborg og tog borger-
skab 1769. Begge var således satte mestre, da begivenhederne
tog fart.*

*Lauget havde indkøbt et parti brædder hos tømrer-
handler Colstrop til fordeling blandt medlemmerne.
Det trak ud med at få pengene indkrævet, og i mellem-
tiden kom fra tømrerhandleren en regning til lauget.
På mødet den 8. maj sagde nu Michaelsen, at older-
manden havde prostitueret lauget ved sin sendrægtig-
hed. Det sårede oldermanden dybt. Næste aften, da
nogle laugsbrødre var samlet til kortspil, gik olderman-
den hen til Michaelsen og sagde: „Jeg vil tale med dig
om den tort, du gjorde mig i aften“. De gik ud i gården
og vendte kort efter tilbage; de tilstedeværende troede
sagen forligt. Pludselig stak Pheiffer en brødkniv i
Michaelsens bryst og sagde: „Der har du det, du skal
ingen bedrøve mere“. Michaelsen sprang op og råbte:
„Du har gjort mig stor skade“! Han døde dagen efter.
Pheiffer sagde straks: „Nu kan I arrestere mig“. Det
turde de ikke, men henvendte sig til fogeden, der imid-
lertid sagde, at han skulle have anmeldelsen skriftligt.
Det har sikkert voldt dem besvær at sætte skrivelsen
sammen, og da den blev indleveret dagen efter, var
Pheiffer forsvundet for stedse – selvmord i havnen? Det
viste sig, at Pheiffer havde en kasse mangel på 457 rigsdaler,
5 mark og 7 skilling – vel omtrent svarende*

(Vagn Dybdahl og Inger Dübeck:
Håndværkets kulturhistorie. 3, side 38)

Håndværkerpersonligheder:

Niels Lund.

En bogtrykkersvends sociale avancement

Bogtrykker og avisudgiver Niels Lund

I 1787 kom til Danske Kancelli en ansøgning om et bogtrykkerprivilegium fra bogtrykkersvend Niels Lund. Han begyndte med at præsentere sig selv: „Jeg er fød her i Kjøbenhavn, har sammesteds lært bogtrykkerkonsten og siden conditioneret som svend ved samme såvel her i staden som i Wiborg og Ålborg“. Han havde også været medindehaver af et bogtrykkeri i Fredericia, men var blevet snydt af sin kompagnon. Nu levede han som svend i København, „hvilket er ganske utilstrækkelig til mig og mines underholdning“.

Lund fik bevillingen, men kunne ikke skaffe midler til etableringen. Det fik han imidlertid i 1793 ved lån. Han købte udstyr til trykkeriet og etablerede sig året efter. Han begyndte straks at udgive en avis, den nuværende Aarhus Stiftstidende, han trykte og udgav tidskrifter, trykte blanketter og bøger. Selv om avisen kun nåede op på 400 abonnenter, fik Lund dog en god forretning ud af det og købte flere ejendomme i Århus. Han blev også socialt accepteret; det viser sig bl.a. ved, at han blev medlem af Kronprindsens Klub, der ellers var forbeholdt adelen og embedsstanden. Her tilbragte han for det meste sine aftener og spillede l'hombre med bl.a. toldinspektøren. I 1812 begyndte alderen at plage ham, og han solgte sin forretning. I 1825 døde han. „Han er ikke mere blandt os, min inderlig elskede, uforglemmelige, gode, retskafne, veltænkende mand,“ skrev enken i dødsannoncen.

(Vagn Dybdahl og Inger Dübeck:
Håndværkets kulturhistorie. 3, side 88)

Håndværkerpersonligheder:

Johan Lorenz Weber (1786-1862).

Faderformaninger og fest i familien

Omkring 1840 var tømrersvenden Harald Weber på valsen i Tyskland. Han skrev flittigt hjem til faderen, tømrermester Lorenz Weber i Roskilde. Denne var en tysk tømrersvend, som 1806 eller 1807 var kommet til København. Som det ses af det følgende, havde Lorenz Weber lært sig dansk ret godt. Han skriver 17. marts 1840 til sønnen, der er kommet til Nürnberg, blandt andet:

Lad mig see at du ikke setter Tegning tilside nemlig Akketegtur er Hoved Sagen, Tømmemandstegning kommer af sig selv. Naar du kommer til Nyrrenberg aftegn dig nogle Skitser af de Anlagte Kanaler og Sluser og flere andre pæne Fasjader som Gesimser, Ornamentter, og deslige, du ved selv vor nyttig det er i Fremtiden, saa at du kan tale med naar du kommer jem, jeg haaber at du vil opfylde mit ønske og blive der saa længe der (er) Arbejde, der kommer intet ud af at løbe Tiden hen. Hvis Gud giver os Allesammen Helsen saa vil jeg see at understøtte dig med nogle Penge saa at du kan tage en heel Vinder i Mynniken (München), siden er der tid nog til at gaa ind i Sveist, der har du min hele mening, og jeg troer naar du eftertenger det vil du selv sige at jeg har Ret, det beroer allene blodt alene på dig.

Jeg har beedt dig om i et brev til Hamburg, naar du skriver skulde du sætte ind Hilsen til Kammeraad Hansen og til din Skrifte Fader Domprovst Bang, men du har immer Glemmt det, naar du skriver igjen saa lad mig see at du ikke glemmer det, men det maa være saadanne at jeg kan (lade) dem selv læse det, du ved nog Aarsagen selv hvorfor. Vi havde nær glemt at lade dig vide at der ved modtagelsen af dit brev blev der saadanne en Glæde at vi drak din skaal med en Baalle Egge Puns, lille Marie var den første som faldt under Bordet og Nicoline kunde inde gaa op af Trappen og jeg havde nok at betille med at faa Mo
 Danskernes Historie Online
 Danmarks Historie Online

delse der kom til at præge S.s og partiets politik. Det må imidlertid i samme tankegang fastholdes at der på landet og i stationsbyerne var opstået befolkningsgrupper der ikke naturligt havde hjemme i andre partier; dette gælder også de talrige funktionærer i byernes erhvervsliv. Der var altså ikke alene tale om taktik, men også – og måske i højere grad – tale om at nye samfundsgrupper ønskede deres interesser varetaget af socialdemokratiet. I kongresmanifestet hed det derfor også: „Det socialdemokratiske parti henvender sig til alle dele af vort folk“.

Det var da heller ikke nogen revolutionsleder, men en dansk parlamentarisk statsminister der 1924 overtog posten som regeringschef. Det skete på baggrund af en vælgerandel på 36,6 pct. og 55 mandater ud af 149. Mindretalsregeringens sammensætning var faglig stærk, og personvalget var regeringslederens, der selv tillige overtog handelsministeriet. Politisk havde den ikke mange muligheder. To mærkesager blev ført frem, afrustning og bedriftsråd, men gennemførtes ikke. Tanken om at standse arbejdskonflikten 1925 ved en provisorisk lov skabte politiske vanskeligheder, men belastende for økonomien var den hurtige pariføring af kronen. Regeringen folte, at den var kort fast i de parlamentariske muligheder, og efter at have fremlagt en kriseplan i folketinget, der heller ikke havde udsigt til at blive gennemført, udskrev den valg til 2.12.1926. Selv om der var stemmefremgang var der mandattab, og S. trådte tilbage. Den første regeringsperiode havde yderligere befæstet S.s lederposition. Han havde suverænt sammensat ministeriet, og han havde åbenbart lederens lar-

1)

- geness over for sine medarbejdere. Der var et par konflikter inden for ministeriet hvor han kun fik sin vilje ved at true med at træde ud. I tiden mellem 1926 og 1929, da S. igen blev statsminister, stod han som oppositionens leder. Han talte ved moder landet over og samlede, selv i småbyer, store tilhørerskarer. Offentligheden havde indtrykket af den kraftfulde og utrættelige fører der arbejdsivrigt mødtes med tilhængere og partifæller. Når han kom ud tog han sig ofte tid til at mødes med gamle venner fra kampårene for første verdenskrig. I Århus var det i baglokalet hos en skomagemester hvor han med skomageren og et par venner delte nogle pilsnere.
- 2) Han var manden der kunne alt og kunne byde sig selv alt, og så var det i virkeligheden ikke sandheden. Allerede under første verdenskrig var han for første gang på sygehus, og det gentog sig herefter med kortere eller længere mellemrum. Det grundlæggende synes at have været et for højt blodtryk, men dertil kom mavelidelser, ischias, kortåndethed og forskellige smålidelser.
 - 3) Til dette kom at S. i 1920erne næppe heller havde ro i sindet. Hans første hustru omkom i 1921 ved en trafikulykke. S. havde uden tvivl været glad for hende og tryk i samlivet. Hun støttede ham, og hun tilgav ham, når han faldt for en anden – det blev kun til korte eventyr. Den anden hustru, Olga S., lagde bevidst an på at indfange S., og det lykkedes på kort tid. Ægteskabet blev ikke meget lykkeligt. Hun havde en bedre uddannelse (sekretær i en større erhvervsvirksomhed) end Anna S., men mens Anna blot glædede sig, når familien havde fremgang var Olga S. bevidst indstillet på social position. Dette enerve-
 - 4)
 - 5)

- rede S. der tilmed blev dybt forelsket i Louis *Pios datter Sylvia (se Johannes Poulsen), en levende og i samfundsforhold engageret kvinde som var initiativtager til socialdemokratiets kvindeudvalg der blev oprettet på kongressen i 1931. Hun døde i 1932 efter i nogle år at have været lammet som følge af en hjerneblødning. Højt op i årene var Olga en ivrig læserbrevskribent, navnlig i Politiken, hvor hun beskæftigede sig med de mest forskelligartede spørgsmål. Disse personlige anliggender tyngede S., han delagtiggjorde ikke andre i dem, men blev mere og mere tavs og indesluttet. En forandring indtrådte da han i 1930 traf koncertsangerinde Augusta Erichsen. Efter en forelskelsens sommer flyttede hun i november 1931 ind hos S. i Kanslergade. De boede sammen til S.s død, og han synes i disse år – trods nogle hastige forbindelser – at have haft sit indre livs mest stabile periode. Dette svarede i meget til hans stilling i det politiske liv. Det var nok en urolig og problemfyldt periode, men S.s position var stabil. Valget i april 1929 gav socialdemokratiet en stemmefremgang på næsten 100 000. Nu havde det en stemmeandel på 41,8 pct. og 61 mandater; sammen med de radikale rådede man over 77 mandater. Det havde længe ligget i luften at der skulle dannes en fællesregering. S. og den nu ubetinget ledende hos de radikale, P. Munch, var politisk på god fod med hinanden, uden nogensinde at komme i et tæt forhold. „Det var jo,“ skrev Munch senere, „altid svært at komme til at tale noget videre med S.“ Efter forhandlinger om arbejdsprogram og personspørgsmålene blev ministeriet udnævnt 30.4.1929 med tre radikale og ni socialde-

9) mokrater. Selv overtog S. et nyt ministerium for søfart og fiskeri, ligesom de grønlandske sager blev overført til statsministeriet. I ministeriet var S. chefen. Da situationen i 1932 efter S.s skøn krævede valg gennemtrufede han det trods Munchs modstand, og det samme var tilfældet ved overraskelsesvalget i 1935. Her viste han tilmed sin dominans ved at sammensætte ministeriet uden at spørge Munch, endog når det gjaldt de radikale repræsentanter. Interessant er det at der i S.s hånd foreligger et notat hvor han stiller en ministerliste op for tiden efter valget. På denne liste er Johs. *Kjærbøl anført som statsminister og E. *Scavenius som udenrigsminister, mens både han selv og Munch ikke er på listen. Dens betydning og situationen for dens tilblivelse er ukendt. Der foreligger ellers ikke noget om at S. havde planer om at træde tilbage. Alsing *Andersen, der beundrede S., har over for forfatteren af denne artikel oplyst at S. undertiden kunne have yderst mærkværdige, tilsyneladende ukontrollerede synspunkter der kun kom frem i nogle få minutter. Sammenhængende hermed stod også at S. som statsminister et par gange i udlandet gik ganske amok på førende restauranter uden at hans spiritusindtagelse havde været alarmerende stor. Disse personlighedsspaltninger, som Alsing Andersen formentlig medicinsk uprofessionelt kaldte dem, var altid kortvarige, oftest som udlobere af situationer hvor S. arbejdsmæssigt havde satset stærkt og haft held med sig.

Statsministertiden 1929–42 falder i to perioder, før og efter 9. april 1940. Den første periode er kendetegnet dels af krisepolitikken og omsvinget

Bilag 6Grundelementer i en biografi**Fødsel og barndom**

slægt

hjemmets sociale placering

hjemegn

opvækst og uddannelse

Indtræden i voksenlivet

på valsen, studier, i udenlandske

virksomheder, etablering

i politiske bevægelser

religiøse standpunkter

Ægteskab

ægtefællens sociale placering

Det voksne liv

indsatsen for livets opretholdelse

indsatsen i det offentlige

område

hvordan

Alderdom

hvornår

fortsætte indsatsen

stille tilbagetrukkethed

Død og vurdering

samtidig

i historisk perspektiv

Andersson, Josef Emanuel, 1885–1973, forretningsfører, skræddermester. * 18.1.1885 i Hallaryd, Sverige, † 20.5.1973 på Bispebjerg hosp., urne på Bispebjerg kgd. F: gartner Anders Johnson († 1928) og Bengta J. († 1889). ~ 15.12.1911 med Magdalene (Magda) Hansine Andersen, * 16.1.1893 i Odense, d. af skræddermester M. A. (1853–1936) og Kristine Andersen (1860–1944).

- 1) A. blev „forældreløs“ som 3-årig, og kom i pleje og tjeneste som dreng i Småland indtil han 1899 udvandrede til København og kom i skrædderlære. 1903 blev han medlem af en socialdemokratisk ungdomsforening. Efter at være blevet svend 1904 vendte han tilbage til Sverige hvor han virkede som socialdemokratisk agitator; 1907 fik han et halvt års fængsel for at nægte at gøre soldatertjeneste og 1909 idømtes han to måneders fængsel for en oprørske tale under storstrejken. Efter at have arbejdet som skrædder 1909–11 i Berlin og Paris – år der gav ham betydelige sprogkundskaber – tog han fast ophold i København hvor han 1913 kom i bestyrelsen for skræddernes fagforening. 1919 blev han sekretær i Dansk Skrædderforbund, 1925–53 var
- 2)
- 3)

Andersson, Josef

21

han forbundets forretningsfører. Skrædderforbundet førte i disse år en energisk kamp mod det underbetalte hjemmearbejde, og A. havde en væsentlig andel i dets afskaffelse og oprettelse af faste lønningssystemer i konfektionsindustrien; det er kendetegnende for hans forhandlingsevner og formidlende talent at han fik fabrikantforeningerne med ind i en kampagne mod uorganiserede mestre og arbejdere. De samme evner gjorde også A. til formand for den socialdemokratiske presses kontrahentforsamling 1935-52 hvor hans med årene tiltagende tilbojeligbed til først og fremmest at være venlig sikkert sinkede en tiltrængt strukturændring. A. var medlem af De samvirkende Fagforbunds (LO) forretningsudvalg 1929-55, af Københavns borgerrepræsentation 1932-50, af hovedbestyrelsen for Dansk Arbejde 1934-63 og af landstinget 1939-47 samt formand for Arbejdernes Landsbank 1946-60. I 1940erne var han blandt initiativtagerne til opførelsen af konfektionsbyen ved Lersø Parkallé i København, en samling af moderne konfektionsfabrikker. A. har skrevet *Skræddernes Fagforening af 1873*, 1923 og *Dansk Skrædderforbund 1887-1937*, 1937 samt sine erindringer, 1954. □Foto.

J. A.: Vejen frem, 1954. - Demokraten 17.1.1955 og 22.5.1973.

4)

5)

6)

Andresen, Kaj, * 1907, boligminister. * 7.4.1907 i Vedslet. F: lærer, senere forstelærer Jens Kristian A. (1880–1935) og Thomine Marie Færgemann (1879–1956). ~16.11.1929 i Vejle (b.v.) med telefonistinde Bodil Marie Sørensen,

* 17.12. 1905 i Århus, d. af fyrboder Thomas S. (1872–1921) og Christiane Johanne Sørensen (1871–1934).

- 1) A. tog realeksamen 1923 og 1928 lærereksamen. 1928 ansattes han ved Horsens skolevæsen hvor han blev overlærer 1953; han var tillige i en år-række lærer ved byens handelsskole og formand for Horsens lærerforening 1939–45 samt medlem af byrådet 1943–50. 1947 blev han valgt til folketinget i Horsens-kredsen og fortsatte der til 1971. A., der var medlem af finansudvalget 1960–64 og 1. næstformand 1968–71, arbejdede især med sociale spørgsmål; hans politiske hovedindsats var som boligminister 1964–68 i ministeriet Krag II.
- 2) Teknisk indsigt forenet med en velafbalanceret ro gjorde A. til en sikker leder af et ministerium der ofte stod for skud. I hans ministertid gennemførtes det store boligforlig 1966 der indebar ret betydelige lejeforhøjelser men også en bolig-sikringsordning som for de jævne indtægter af-bødede en del af forhøjelsen; ordningen åbnede også adgang til at etablere ejerlejligheder. A. var i denne sag naturligt nok i centrum; men dens betydning gjorde den til et alment politisk spørgsmål hvor statsministeren forte an. Efter sin afgang var A. 1969–77 direktor for A/S Al-mennyttigt Saneringselskab og for A/S Det ko-benhavnske Saneringselskab der har været le-dende i de senere års saneringer i hovedstaden.
□Foto.

Politiken 31.7.1976.

B

Bennedsen, Dorte Marianne, * 1938, minister. * 2.7.1938 på Frbg. (Skt. Markus). F: professor, senere dr. teol. Hal *Koch (1904–63) og cand. teol., minister Bodil *K., f. Thastum (1903–72). ~ 29.6.1961 på Frbg. (Solbjerg) med dr. med., reservelæge ved statens seruminstitut Jørgen B., * 1.9.1934 i Geltrup sg., Mors, s. af sognepræst Johan B. (1899–1974) og Mary Nielsen (* 1903). Efter studentereksamen 1956 (Metropolitanskolen) blev B. cand.teol. 1964 og hjælpepræst ved Holmens kirke 1965–68. Hun var generalsekretær i Dansk ungdoms fællesråd 1968–71 og medlem af Frederiksberg kommunalbestyrelse 1970–74 (orlov 1971–73). Ganske overraskende blev B. kirkeminister 1971 i ministeriet Krag III og fortsatte på posten i ministeriet Anker Jørgensen I indtil dettes afgang 1973. Selv om man tidligere havde haft en kvindelig kirkeminister – B.s mor Bodil Koch – overrumplede det dog befolkningen med en så ung minister og med en så ligefrem fremtræden også i påklædning; det lykkedes hurtigt B. at dokumentere sine evner som administrator mens der derimod ikke forelå situationer og problemer der i særlig grad kaldte på politikerens. B. havde siden 1973 været opstillet til folketinget i Gentofte uden at opnå valg, men valgtes her 1975. Inden da var hun 1974 blevet valgt til formand for forbrugerrådet; hun er tillige medlem af bl.a. energirådet (1976) og radorådet (1977). Jan. 1979 udnævnt til undervisnings-

1)

2)

26

Bennedsen, Dorte

3) minister. Når socialdemokratiet opdeles i floje, placeres B. gerne på venstreflojen. □Foto.

Anette Winding i Danish journal 1972, nr. 73 14–17.

Bjerregaard, Jytte Ritt, * 1941, undervisningsminister, seminarieadjunkt. * 19.5.1941 i Kbh. F: snedkersvend, senere snedkermester Gudmund B. (* 1917) og regnskabsfører Rita Hørslev (* 1920). ~ 22.7.1966 i Kbh. (b.v.) med afdelingsleder, mag. art. Søren Mørch, * 2.12.1933 i Kbh., søn af skibsfører ved Kgl. grønlandske handel Erik Trier Mørch (1901–54) og farmaceut Else Lindhard (* 1904).

- 1) B. er født i et københavnsk arbejderhjem. Forældrene var aktive kommunister; men B. blev ikke engageret i egentlig politisk arbejde før efter afsluttet uddannelse. Efter realeksamen tog hun lærereksamen (Emdrupborg) 1964 og klassisk-sproglig studentereksamen 1966 (Statens kursus). Allerede inden da var hun 1964 blevet ansat som folkeskolelærer i Rødovre. 1966 blev hun ansat i Stenløse-Fangel (nu Odense), og 1970 blev hun seminarieadjunkt ved Odense seminarium. Hun har været medudgiver af flere skolebøger i bl.a. dansk, regning og botanik. 1969 blev B. af socialdemokratiet opstillet til folketinget i Bogensekredsen, to år senere i Otterupkredsen hvor hun valgtes samme år og siden har været valgt. Hun placerede sig straks centralt i folketingsarbejdet ved at komme i finansudvalget (1971–73 og 1974–75), i øvrigt var uddannelsespolitik hendes arbejdsområde, og hun havde siden 1969 været formand for partiets uddannelsespolitiske udvalg. Selv om B. hurtigt gjorde sig

gældende ved præcision og energi i sit arbejde var det en overraskelse da hun i september 1973 som 32-årig blev undervisningsminister i ministeriet Anker Jørgensen II; udnævnelsen blev opfattet som en reverens over for det der kaldtes partiets venstrefløj: B. havde været EF-modstander og talt med sympati om studenteroprøret. B. afgik med regeringen dec. 1973 men vendte 1975 tilbage til undervisningsministeriet da Anker Jørgensen på ny dannede regering. Det blev en periode med store sager der optog offentligheden. Den længe planlagte folkeskolereform blev gennemført 1975, 1976 kom en ændret styrelseslov for universiteterne der indførte forholdstalsvalg og dermed mindretalsbeskyttelse, og samme år en lov der åbnede mulighed for adgangsregulering ved universiteterne m.m. Den bestandige uro omkring Roskilde universitetscenter førte i december 1975 til en lov der suspenderede centrets selvstyre for en treårig periode. B.s politik har ofte, navnlig i begyndelsen, på en usaglig måde været sammenblandet med hendes udseende og adfærd som kvinde. Den sikre indsigt i ministeriets sagområde, energien og selvstændigheden har dog givet hende en sikker plads i det politiske liv. Hendes politik har i høj grad været præget af det muliges kunst; dette har også medvirket til at efterlade indtrykket af en gliden mod højre i forhold til B.s tidlige politiske fremtræden. En række principielle udtalelser peger dog på at grundholdningen ikke er ændret. I højere grad end sædvanligt for ministre har hun taget del i den almindelige polemik, navnlig om skole- og forskningspolitik. Synspunkterne har ofte ført til en omfattende offent-

4)

5)

6)

7)

8)

9)

lig debat med modstand både fra højre- og venstrefløjen i dansk politik, men jævnlige på lidt længere sigt med en stiltende opslutning om B.s opfattelse. I efteråret 1977 kom under B.s redaktion debatbogen *Rapport fra en kaffeklub* der satte spørgsmålstejn ved om den kulturpolitik socialdemokratiet fører svarer til behovet hos partiets vælgere. Som taler og debattør er B. bemærkelsesværdig velskolet – hendes store taler i folketinget er i stil og opbygning præget af klassiske, retoriske virkemidler – dette og deres saglige tyngde kan undertiden svække den folkelige appel. B. afgik og afløstes af Dorte Bennedsen dec. 1978 efter strid om udgifterne til en UNESCO-rejse. □ Maleri af T. Storkholm. Foto.

Søndags B.-T. 11.8.1977. Berl. tid. 5.10.1975. Aktuelt 16.5.1976. Politiken 23.8.1977.

Bomholt, Laurits Julius, 1896–1969, kulturminister, radiorådsformand. * 11.6.1896 i Alderslyst, Balle sg. ved Silkeborg, † 2.1.1969 på Esbjerg centralsygehus, begr. i Sønderho, Fanø. F: papirarbejder, senere salsmester Martinus B. (1872–1955) og Karen Marie Laursen Roed (1875–1939). ~ 30.3.1927 i Esbjerg (b.v.) med Anna Marie Andersen, * 12.8.1904 i Vejen, † 16.6.1970 i Sønderho, d. af sodavandsfabrikant Hans Peter A. (1863–1938) og Juana (Johanne) Lillelund (1881–1973).

1) B. står uden tvivl, selv om det er svært at måle, som en af de mest indflydelsesrige politikere i vort århundrede. Han har præget en hel generation af socialdemokrater og netop den der kom til magten i stat, kommuner og organisationer efter 2. verdenskrig. Det er ham der fremfor nogen

har sat sit præg på partiets kulturpolitik i videste forstand, også selv om hans til tider lidt højstemte form undertiden kaldte på smilet. B.s personlige forudsætninger og start i livet gør ham næsten til prototypen på socialdemokratiets 2.-3. generation. Han blev født i et arbejderhjem; faderen der var på papirfabrikken i Silkeborg blev tillidsmand i fagforening og parti, selv kom B. 1907 i den første kommunale mellemskole i Silkeborg, netop den skoleform partiet lagde så megen vægt på for senere med B. som minister at bekæmpe lige så stærkt. Fra mellemskolen kom han, hvad straks var mere usædvanligt, i gymnasiet og blev 1915 student fra Th. Langs skole; 1921 blev han teologisk kandidat. Barndomsårene til og med mellemskolen har B. selv skildret i et fembinds erindringsværk. Bøgerne, en blanding af fiktion og virkelighed, blev modtaget med anerkendelse i alle lejre; de viser B.s rod både i den gamle jyske landalmue og i det nye industriarbejderlag. Forbindelsen dermed blev aldrig brudt; men med årene blev det mere og mere landalmuen han reflekterede. Selv om B. ikke var noget fattigmandsbarn prægede hans baggrund ham, og som ung mærkede han en del af svøben: et hårdt tuberkuloseangreb der nødvendigjorde fjernelsen af den ene lunge. Selv efter den akademiske uddannelse, et politisk liv der førte ham til tops, og et rigt åndeligt arbejde havde han efter få minutters samtale en nær kontakt med en jysk landarbejder og en husmandskone på vej til torvet med grøntsager. Efter embedseksamen rejste B. til Tyskland og Italien og var her bl.a. en tid på den socialdemokratiske højskole Schloss Tinz i Sachsen. Hans

2)

3)

4)

5)

mål var at blive højskolelærer, og efter hjemkomsten var han en kort tid på Askov, men følte et behov for en nærmere tilknytning til socialdemokratiet. Han søgte derfor 1923 til Esbjerg arbejderhøjskole; skolen kunne imidlertid ikke tilbyde en heldagsstilling, og han var derfor samtidig journalist ved Vestjyllands Socialdemokrat med J. P. Sundbo som redaktør. Allerede 1924 blev B. imidlertid som 28-årig forstander for højskolen. Forstandertiden til 1929 blev udgangspunktet for hans videre arbejde, men betød også at en generation af ledere i parti og fagbevægelse fik sit præg af ham. Skolen i Esbjerg, i det ydre meget primitiv, havde en blomstringstid i disse år; arbejdsløsheden tilskyndede også mange til et ophold. B. var en ildnende pædagog, om end med nogen afstand til eleverne i den personlige omgang. Han fortsatte højskolens traditionelle foredragsform; men som noget nyt indførte han studiekredsen. Nu som senere kunne hans form undertiden forfalde til det let svulstige; han har formodentlig selv erkendt svagheden. I hvert fald sagde han ved velkomsten til eleverne: „Smid alle store ord over bord. Hellere en ordknap ungdom der er indstillet på praktisk arbejde, end en ungdom der kun kender følelsernes begejstring.“ Han kom med i ledelsen af DSU og redigerede foreningens blad Rod Ungdom. Her begyndte han 1926 at offentliggøre artikler om arbejderkulturen. Det var åbenbart – selv om han senere benægtede det – at han var påvirket af de ideer der prægede den proletariske kulturbevægelse i Sovjet i begyndelsen af 1920erne (hurtigt undertrykt af det sejrende apparat). Arbejderne skulle, skrev B. 1926, „afløse den bor-

gerlige forfaldskunst med en karakterfast og frisk proletarkunst“, videre hed det, „adskillige af de gamle former kan bruges, men ånden må være ny“; der skulle skabes „en socialistisk arbejderkultur – befriet for overklassens flitter“, som efterhånden ville medføre praktiske resultater. Selv om påvirkningen fra tidens Europa er tydelig er det også nærliggende at parallelisere med Viggo Hørups krav om en bonderealistisk kultur. Dette gælder også væsentlige dele i den bog *Arbejderkultur* B. udsendte 1932. Afsnittene om det kollektive socialistiske menneske møde modstand også inden for partiet (Hartvig Frisch); men en lang række af bogens kulturpolitiske forslag blev virkeliggjort ned i efterkrigstiden. Samtidig med arbejdet på „Arbejderkulturen“ skrev B., delvis udsprunget af højskoleforedragene, *Dansk Digtning fra den industrielle Revolution til vore Dage*, 1930 – det første forsøg på en dansk litteraturhistorie på materialistisk grundlag. 1935 udsendte han *Moderne Skribenter*, en række artikler om samtidens digtere som havde været trykt i *Rod Ungdom*. Han var også i disse år redaktør af Social-Demokraternes litteraturafdeling og skrev selv talrige anmeldelser.

B. stod nu som den der tegnede socialdemokratiets kulturpolitik; at der i det hele taget var en sådan er hans fortjeneste. Det ældre ledende lag i partiet havde nok en moderat interesse i sagen, men B. fik lov. Han var på samme tid blevet praktisk politiker; 1929 valgtes han til folketinget i Esbjerg-kredsen og valgtes derefter uafbrudt indtil han efter 39 års medlemskab udtrådte af tinget 1968. I perioden 1933–41 var han til-

8)

9)

10) lige medlem af Esbjerg byråd. Både her og i folketinget arbejdede han med skoleforhold og kulturelle anliggender, men tog sig i lige så høj grad af emner som ungdomsarbejdsløshed, fiskeri og trafik. I det hele skabte han sig et solidt og alsidigt underlag der betød at han også senere af sit parti kunne bruges på vidt forskellige poster. I 1930'erne stod han klart som en af de ledende i formuleringen af socialdemokratiets frontstilling mod diktaturtendenserne. Han formede slagordet „Demokrati slå til!“ og han deltog, uden at det var kendt for offentligheden, i tilrettelæggelsen af den kamp mod kommunisterne der udgik fra HIPA (Hovedorganisationernes informations- og propaganda afdeling). Den bredere linie i „Danmark for folket“ førte han videre i programskriftet *Kulturen for Folket* som han redigerede 1938. Set i forhold til arbejderkulturen var der ikke, sagde han, „tale om brud i udviklingen, men om vækst. I dag er det arbejderbevægelsen der er hovedhjørnестenen i vor folkelige kultur, og det kan siges i sandhed at dens kulturelle indflydelse rækker langt ud over de organisatoriske rammer“. Selv nåede B. umiddelbart før krigen frem til den – ikke mindst dengang – kulturelt indflydelsesrige post som radorådsformand. Han var 1934 blevet indvalgt i rådet som repræsentant for Arbejdernes radioforbund og blev formand ved nytår 1940, en post han beklædte indtil 1953 kun afbrudt af perioden som undervisningsminister februar-oktober 1950. Både som rådsformand og senere som minister (først undervisnings-, derefter kulturminister) med radio og fjernsyn i sit sagområde kom B. til at forme radioens programpolitik. Han kom

11)

1940 til en radio der i enhver henseende repræsenterede det neutrale og alment godkendte; de nærmest følgende krigsår bod ikke på store udfoldelsesmuligheder. Efter besættelsen satte B. imidlertid ind i bestræbelserne på at ændre radioen til det han kaldte „den farlige radio“ som åbnede sig for programmer der var ukonventionelle og tog problemer op der kunne gå på tværs af flertallets forestillingskreds; mens man hidtil kun havde talt om alsidighed blev der nu også talt om frihed.

Politisk blev B. udadtil i nogen grad „stækket“ i de første efterkrigsår hvor han 1945–50 var folketingets formand – han gennemførte i denne egenskab ledelsen af de store festligheder 1949 for grundlovens 100-års jubilæum. Få måneder før havde han midlertidigt vejet formandsstolen for at være sit partis ordfører for tilslutningen til Atlantpagten; derved stod han over for de tusinder fra DSU i 20erne og 30erne som garanterede den trufne beslutning. Året efter – februar 1950 – blev B. undervisningsminister ved Hartvig Frisch' død. Denne første ministerperiode blev kun kort; i oktober samme år trådte regeringen tilbage. Da Hans Hedtoft i september 1953 dannede sin anden regering blev B. på ny undervisningsminister og var derefter minister til 1964 idet han 1957 skiftede over til socialministeriet og 1961 til kulturministeriet for derefter 1964 atter at blive formand for folketinget. I de 11 ministerår kom B. til at stå for mange reformer og love – ministre er altid lovelskende; men B. var det i særlig grad. Med i billedet bor her at han havde udpræget flair for hvornår en sag kunne gennemføres og standhaftighed til at komme

12)

13)

14)

15)

16)

igen og igen hvis han modte modstand. Han var energisk som minister, i perioden 1953–57 mens han var undervisningsminister kunne der indadtil være noget iltert over hans ledelse af ministeriet; men efterhånden tog det af selv om han stadig kunne være temperamentsfuld, næsten til det koleriske; det afbødedes dog af en usvigelig loyalitet over for embedsmændene. I ledelsen af ministerierne interesserede han sig ikke for småtingene; i den sidste tid som kulturminister kunne det undertiden føre til ubehagelige forsømler i de daglige sager. Netop da B. blev undervisningsminister 1953 udkom under hans redaktion bogen *Mennesket i centrum* der var resultatet af et flerårigt arbejde i et særligt kulturudvalg inden for socialdemokratiet. Her og i et kongresmanifest samme år var samlet de tanker som prægede B.s arbejde i de kommende år: fællesskole til det 15. år, bedre vilkår for videnskaben, udvikling af folkeoplysningen, støtte til kunstnerne gennem offentlige opgaver.

Allerede i det første ministerår fik B. en række love igennem: ungdomsskoleloven, ny læreruddannelse, oprettelse af et pædagogisk institut og Willumsen-museet, ogede midler til Rask-Ørsted fondet; derimod mislykkedes det at opnå en ordning af det islandske håndskriftsspørgsmål. I de følgende år kom forbedringer af uddannelsesstøtten, Dansk sprognævn 1955, Statens kunsthøjsskole 1956, Danmarks biblioteksskole 1956. En omfattende skolereform var langt fremme; men regeringsomdannelsen 1957 medførte at B. måtte gå over i socialministeriet, og det blev da Jørgen Jørgensen der gennemførte skolelovene af 1958.

Skiftet til socialministeriet skyldtes at spillet ved trekantregeringens dannelse ikke kunne gå op på anden måde når samtidig H. C. Hansen ville bevare B. i regeringen. Selv om sagområdet var nyt for ham kastede B. sig med ildhu ind i arbejdet og gennemførte en række planlagte ændringer af sociale love som et led i det der er kaldt den anden socialreform. Særlig markant var revalideringsloven af 1959 og oprettelsen af Socialforskningsinstituttet 1958. Regeringsomdannelsen 1961 i forbindelse med lederskiftet i det radikale venstre førte atter B. over i en ny rolle, nu som landets første minister for kulturelle anliggender. Selv om tanken om et kulturministerium ikke var ny blev det dog først og fremmest skabt ud fra konstellationshensyn i den socialdemokratisk-radikale regering, og samtidig var forholdet mellem statsminister Viggo Kampmann og B. sådan at Kampmann lagde megen vægt på B.s placering. Kulturministeriets område var ikke fremmed for B. idet det var sager der blev taget ud fra undervisningsministeriet. Også her var B. en dynamisk minister der imidlertid skabte irritation ved sin dynamik; dette var sikkert noget af baggrunden for den debat om en kulturpause der gik over landet fra efteråret 1962. Med i forklaringen må også at det hurtigt lykkedes B. at forøge en række bevillinger (fx lov af 1964 om statstilskud til kunstmuseer, samme år filmfonden, forøgelse af biblioteksafgiften, kunstfonden, statens alm. videnskabsfond) ligesom han nåede at gennemføre flere love der skabte nye institutioner, bl.a. Erhvervsarkivet 1962, overtagelse af musikkonservatoriet i Århus 1963, 1964 ny bibliotekslov.

17)

Ved regeringsomdannelsen 1964 udtrådte B. af regeringen og blev på ny formand for folketinget indtil han på grund af alder udtrådte ved valget 1968. Som formand var han stærkt engageret i at søge arbejdsforholdene i folketinget bedret, ligesom han gennemførte en fornyelse af den kunstneriske udsmykning. I sin sidste formandsperiode fortsatte B. sit skønlitterære forfatterskab med romanen *Guds knægt* fra 1966, en middelalder-skildring der blev modtaget med megen anerkendelse, og digtsamlingen *Kakkelfers*, 1965. Fiktions-forfatterskabet var begyndt allerede 1944 med romanen *Længsel*, i 1947 fulgte *Blomstrende grene* og 1962 *M. F.* der samfundshistorisk har sin særlige værdi ved at vise livet i socialdemokratiet i en provinsby. Fra 1953 udgav B. tillige en række novellesamlinger. Dette forfatterskab har ikke sikret ham nogen plads i litteraturhistorien, vel også fordi andre digtere i den periode stod for det nye. Det kunne være nærliggende at sammenligne B. med to andre akademikere i socialdemokratiet: Gustav Bang og Hartvig Frisch. Men det må erkendes at ingen af disse kom så langt ud og nåede så store resultater som B. Det var ham – som det allerede er sagt – der åndeligt prægede lederlaget fra omkring 1945 til op i 70erne. En del af det var direkte følgeskab, andet var en vækkelse.

Gennem B. fik socialdemokratiet for første gang en kulturpolitik i videste forstand, og dermed trak han også en stor kreds af opinionsdannere i videnskab, kunst og kulturliv over til partiet. Hans formelle begavelse, hans åbenhed og hans næsten ufattelige arbejdsevne gjorde det muligt. – Medaljen Ingenio et arti i guld 1966.

18)

Bomholt, Julius

37

Kilder: J. B.: På vej til livet, 1954; Vinterlys, 1956; Himmerigs dør, 1956; Svalerne, 1957; Døgnflue og evighed, 1958 (barndomserindringer); Fra nr. 21, 1957 (minister-taler); Digtning og sandhed i Det danske bogmarked, 1961 277–81 (om forfatterskabet). J. B. i Esbjerg højskole 1910–61, 1960.

Lit.: E. Christiansen m.fl.: Statsradiofonien 1925–50, 1950. Carl Winter Sørensen: Tyve forunderlige år, 1961 120–36. J. Boisen Schmidt: F. E. Jensen og Danm.s radio under besættelsen, 1965. Peder Nørgaard i Tidsskr. for radio og fjernsyn, 1968/69 79–88. Carl Erik Bay: Socialdemokratiets stilling i den ideologiske debat i mellemkrigstiden, 1973. Roar Skovmand m.fl.: DR 50, 1975. Hans Rasmussen: Ilden i min esse, 1977 75–94.

Papirer: C. Lerche: Spredte erindringer fra et langt liv, Rigsark. Arkiv i centralbiblioteket i Esbjerg. Se: politikerne J. B. (1896–1969). Registratur udg. Esbjerg kommune, 1977.

Stecher Christensen, Ejner Aksel, 1899–1945, borgmester. * 13.9.1899 i Kbh. (Sions), † 12. 6.1945 sst., begr. i Århus (vestre kgd.). F: gortler Emil Christian Ludvig C. (1859–1928) og Agnes Dorthea Stecher (1870–1949). ~ 23.8.1924 i Århus (b.v.) med Gerda Jensen, * 25.1.1901 sst. (Dom.), d. af arbejdsmand Mogens Christian J. (1866–1933) og Ane Marie Holm (1871–1939). S. C. kom som to-årig til Århus hvor hans far havde fået arbejde på gasværket. Han fik almindelig folkeskoleuddannelse og kom derefter i typografære og blev udlært 1918. Allerede inden

1)

- 2) da havde han gjort sig gældende i arbejderbevægelsen. Som læredreng blev han formand for lærlingenes sammenslutning i Århus, og i 1917 for det nyoprettede landsforbund. Da den socialdemokratiske ungdomsbevægelse splittedes efter første verdenskrig var S. C. med til at stifte det nye Danmarks socialdemokratiske forbund (DSU) og blev næstformand i den nye organisation, og 1920 var han i Kiel med blandt grundlæggerne af den socialdemokratiske ungdomsinternationale. I alt dette arbejdede han nært sammen med Hans *Hedtoft og H. C. *Hansen, men mens disse hurtigt gled over i landspolitisk arbejde blev S. C. i Århus. Han var med i ledelserne både inden for fagforeningen og i partiorganisationen. Han blev sekretær i oplysningsforbundet og forligskommissær og forlod faget. 1929 kom han i byrådet, og her blev han 1935 gruppeformand og viceborgmester. Mod slutningen af 30erne var borgmesteren H. P. *Christensen jævnlige syg, og S. C. fungerede i flere perioder som borgmester. Da H. P. Christensen i 1942 trak sig tilbage valgtes S. C. til borgmester. Før borgmestertiden havde S. C. været med i næsten alle udvalg i byrådet. Han kendte byrådsarbejdet i alle dets aspekter, og dette sammen med hans hurtige intelligens og forhandlingsevne havde skabt alle gode betingelser for en betydelig indsats; men besættelsestiden krævede at arbejdet blev koncentreret om gennemførelsen af de særlige kriseforanstaltninger og om forhandlingerne med besættelsesmagten. S. C.s værdighed og fasthed forte gang på gang også i kraft af hans evner som forhandler til løsning af vanskelige situationer og til at forholde-
- 3)
- 4)

Stecher Christensen, E.

303

ne blev lettet for borgerne. Selv under anspændte situationer bevarede han sin ligevægt og fandt ofte ved lordagsfrokoster i rådhusets kantine lejlighed til med jævnaldrende og helt unge partifæller at drøfte hvad der skulle gøres efter krigen. I de sidste krigsår var han udset til at være den politiske leder i Jylland hvis forbindelsen med Kbh. blev afbrudt. Han døde uventet på gaden i Kbh. □Foto.

5)

J[ean] L[arsen] i Århus stiftstid. 13.6.1945. Demokraten s.d. Århus amtstid. s.d. Købstadforen.s t. LVI, s.å. 53f. Århus under besættelsen, red. Georg Andrézen, 1945. Holger Eriksen i Borgere i byens råd, red. Ole Degn og Vagn Dybdahl, 1968 11-13.

Arkivalier som kilder til personalhistorie.

Indledningsvis vil det være naturligt at gøre sig nogle tanker om indfaldsvinklen til det arkivalske materiale, der ønskes benyttet til en bestemt personschildring. Der vil nemlig i høj grad være forskel på det materiale, man kan forvente at finde efterladt fra de forskellige perioder og fra de forskellige geografiske områder, også inden for landets nuværende grænser, som denne fremstilling vil holde sig til. Det samme gør sig gældende med hensyn til de pågældende personers placering i den sociale struktur, om det er en mand eller kvinde, og endelig om det drejer sig om at skildre en bestemt periode i en persons liv, eller om man ønsker at give en fuldstændig levnedsschildring.

Den fuldstændige levnedsschildring kræver overblik over en lang række forskellige arkivfunds og over arkivalierne fra en længere periode, ofte det meste af et århundrede. At sikre sig et sådant overblik er en meget krævende opgave, og tilmed en opgave, der vil være forskellig for hvert enkelt menneske, man ønsker at skildre. Der kan derfor ikke gives nogen standardopskrift på, hvilke arkivalier, der skal anvendes. Oplysninger, der er relevante for ét menneskes levnedsschildring, kan vise sig at være totalt uden interesse for et andet menneskes biografi. Og omvendt kan det vise sig, at vigtigt arkivalsk materiale, som man meget gerne ville have benyttet, er gået tabt.

Første opgave er at finde ud af, hvor det arkivalske materiale befinder sig, og her er der heldigvis - som de fleste vil vide - især i de senere år fremkommet ganske udmærkede hjælpemid-

ler, jvf.litteraturlisten, gruppen oversigter.

Der findes også en lang række brugervejledninger skrevet ud fra et personalhistorisk synspunkt. Det vil sige, de fleste er skrevet ud fra et lidt snævrere synspunkt, nemlig et slægtshistorisk, men for benytteren kan det være lige meget. Den levnedsskildring, som den seriøse slægthistoriker ønsker at give af sine forfædre, bør ikke adskille sig meget fra den levnedsskildring, som den seriøse lokalhistoriker ønsker at skrive om f.eks. en af sognets foregangsmænd inden for mejeridrift. Se litteraturlisten, gruppen generelle vejledninger.

Gode slægtshistorier kan således tjene som forbillede for biografien af "den anonyme dansker", og har forfatteren været sin opgave voksen og forsynet sin bog med kildehenvisninger og i øvrigt været i besiddelse af arkivkendskab og fantasi, vil der i noterne være mange inspirerende henvisninger. Der kan henvises til Mogens Seidelins og Gregers Hansens værker i litteraturlisten, gruppen eksempler. Efter disse generelle betragtninger vil der blive gjort rede for, fra hvilke tidsperioder, man kan forvente at finde arkivalier på de forskellige grupper af arkiver, dog således vægten bliver lagt på tiden efter reformationen. Herefter vil det geografiske aspekt blive inddraget med en særlig redegørelse for Sønderjylland.

Inden overgangen til hovedgennemgangen vil forholdet mellem den sociale placering og det arkivalske kildemateriale blive berørt og ligeledes forholdet mellem arkivalier, der fortæller om hhv. mænd og kvinder. Den arkivalske hovedgennemgang vil bestå af en skildring af nogle arkivalske nedslag i forskellige arkivgrupper af vigtige tildragelser i et menneskes liv fra barndom til dødsfald, jvf. litteraturlisten, gruppen eksempler og de medfølgende bilag, som dog kun må betragtes som smagsprøver, slet ikke som udtømmen-

de. Hovedvægten vil blive lagt på arkivalier, som ikke benyttes på læsesalene hver dag, altså ikke kirkebøger, folketællingslister og skifteprotokoller, hvor vigtige de end måtte være.

Fra barndoms- og ungdomstiden vil der blive omtalt arkivalier, som belyser de forskellige former for uddannelse samt papirer, der belyser flytninger og tjenesteforhold hos fremmede.

Fra voksentiden er materialet næsten udtømmeligt, men blandt det mere givende vil ansøgninger, vidnesbyrd, klager og anklager samt deltagelse i det sociale liv stå i centrum. Der vil også blive givet eksempler på oplysninger om folks udseende og påklædning. Det vil ligeledes blive vist at der er andre kilder om folks økonomi end skifteprotokollerne.

Endelig vil kildemateriale om livsafslutningen blive fremdraget. Det indtager en stor plads bl.a. i brevmaterialet, men også en række officielle kilder er oplysende herom. Ud fra ordet "Om de døde kun godt" manes der til forsigtighed med kritikløs benyttelse af nekrologer. Det vil her være naturligt også at omtale at en del nekrologer findes i så sjældne småtryksager, at de næsten kan sidestilles med arkivalier. Som afslutning vendes tilbage til hovedkilden for de grundlæggende personalhistoriske oplysninger, kirkebøgerne, og ved hjælp af nogle udvalgte eksempler bl.a. fra Vonsild kirkebog, fremlægges et par levnedsløb fra forskellige levnedsafsnit.

Der vil undervejs blive lejlighed til diskussion og spørgsmål. Ud over de medfølgende bilag, der vil blive kommenteret, vil en række andre eksempler blive nævnt. En del af de i litteraturlisten nævnte bøger vil være fremlagt, og der vil fra de nævnte titler blive fremdraget citater til belysning af temaet Arkivalier som kilder til personalhistorie.

Hans H. Worsøe

Et litteraturudvalg

Oversigter:

Vagn Dybdahl: Danmarks arkiver: Historie, funktioner, fremtid, 1982.

Rigsarkivets og landsarkivernes guider og specialregistraturer

SLAs arkivvejviser 1989

Generelle vejledninger:

Albert Fabritius og Harald Hatt: Håndbog i slægtsforskning, 3.udg. 1963

Hans H Worsøe: Find dine rødder. Politikens Forlag, 2.udg. 1988

Hans H Worsøe: Slægtshistorie i Sønderjylland. 2.udg. 1984.

Personalhistoriske Studier. Vejledende artikler. 1979.

Eksempler:

Ole Degn: Det personalhistoriske materiale i de ældre dele af landhusholdningsselskabets arkiv. Persh.T. 1970

Lotte Dombernowsky: Slagsmaal ere nuomstunder langt sieldnere. 1985

Gregers Hansen: Bispen og betleren. 1982

Rita Holm: Breve til amtmanden. Fortid og Nutid 1983, samt særtryk fra Lokalhistorisk institut 1984

Gregers Hvidkjær: Sørgmuntre historier fra fynske kirkebøger. Fynske Årbøger 1984 og 1985.

Tage Kaarsted: Hædersmænd, 1986

Mogens Seidelin: Den seidelinske slægtsbog I-V, 1940-83

Hans Worsøe: Det personalhistoriske materiale i amtsarkiverne og dets udnyttelse. Persh. T. 1969

Hans Worsøe (udg.): Vonsild kirkebog 1659-1708 1982

Paul G.Ørberg: Nærlæsning af nyere kirkebøger. Persh.T. 1980

Personalhistorisk Tidsskrift 1881ff indeholder mange vejledende artikler og et stort materiale i form af kildehenvisninger, der kan give gode ideer.

N° 11.

Vandrebog

for

*Jadvalmager-Svend
Jacob Peter Lund.*

Denne Vandrebog bestaaende af 46 paginerede Sider,
er betalt med 13 rbs eller 4 s i. Cour.

Saeco hos Kongel. Poststamme-Institutet i Slesvig.

*Jadvalmager-Svend Jacob
Peter Lund.*

Sødested: Løer, Nær Nævn, Aakærskov.

Signalement:

Alder.....	<i>22 1/2 Aar</i>
Stoide.....	<i>midl.</i>
Haar.....	<i>blond?</i>
Pande.....	<i>lax</i>
Dienbryn.....	<i>blond?</i>
Dine.....	<i>blond</i>
Nase.....	<i>almindelig.</i>
Mund.....	<i>almindelig.</i>
Stjag.....	<i>midl.</i>
Page.....	<i>almindelig.</i>
Ansigtspanelse.....	<i>almindelig.</i>
Ansigtssfarve.....	<i>brun.</i>
Sprog.....	<i>daensk.</i>

Særegne Kjendetegn: *Lugnar.*

Overmange Penge han har godtgjort at være i Besiddelse af:

Sans egenhændigt skrevne Navn:

Jacob P Lund

Beviislighebet, som
vidnesbyrd, ifølge bogen

*Allyst, for
den første
dag som
forbered*

*11
Din alle,
28 October
Kongens
11 Septbr.*

*11
Kjendte
efter
al paa*

– Derefter et brev, som beretter om Nis Stydings død og giver ham det bedste omdømme. Udlæggen til begravelsen viser en stor tillid, men den var grundlaget for alle pengeudvekslinger i søfarten på den tid. –

New York, den 24. May 1842

Kjære Herre!

Det tilkommer mig min Pligt at underrette Dem med faae Linier, og efter Løfte af Deres elskede og kjære Søn, Nis Styding (eller hersteds ved Navn Henry Brown). Han er ikke mere, men *døde* den 17. de May i sit Logi i denne Bye, af en Lever Betændelse, som af Begyndelse hidrørte af en Forkjølelse, som han for 2 Aar siden bekom paa en Reise fra Charlston til New York, hvilken han ikke saa noie agtede, men forblev ved Skibet en Reise igien, og da kom meget syge tilbages igien, da forblev han 4 Maaneder sygelig i Logi, men da i Længden sit Logi og Doctor, – Omkostninger faldt ham besværlig, formente han at kunne forlænge sig en Reise til Liverpool, største Deel for at bekomme sit Helbred og blive frisk igien, men desværre forblev svag og kom svagt tilbages her igien, da resolverede han sig og lovede, hvis han maatte nogenledes faae Sundhed igien, at reise hjem, og jeg gav ham min Mening hvis saa: at han burde gjøre det, for jeg troede fast, at han aldrig ville blive et sundt Menneske igien, da han havde alt for længe forsømt sig. Han sagde da at hans Forældre vare i en Alder af 80 Aar og dersom han skulle i nærstående Omstændigheder, reise hjem, ussel syg og Fængsel, det vilde være altfor svær en Byrde og Sorg for dem at tage imod, videre sagde han, at hans Fader havde været en gammel Skibs Captain og havde seet meget i Verden, dog troede han ikke, at han nogensinde havde erfaret til Søes eller til Lands en lignende Ulykke og Omstændighed, som han i dette Oieblik følte sig udi. Men han vilde skrive et Brev til sin Søster, og lade hende vide noget om hans Modgangs Omstændigheder, og var da vis paa, at hun vilde fortælle eller vise dem Brevet, og naar han da engang fik et Svar paa dette Brev, hvis hans kjære Forældre endnu var i Livet, og Gud vilde spare hans Liv saa længe, at

rettere sagt unge mand, jeg nogensinde har kjendt i hans alder. Så længe han har faret fra nord-Amerika har han stedsse næret sig og er endnu i god emphoi, og ved bedste befindende. Han lader Eder og sin familie hilse, tillige beder han, enten om at sine forældre eller søstre at skrive ham til og adressere brevet til mig her i Havre, eller og sende mig det hertil i et brev fra Eder som jeg håber at få endnu, enten fra H.C. også som at mine andre sødskende, eller fra mølleren, hvis han ikke skulle have for meget ved reparationer eller spekulationer at bestille. Når I vidste, hvor det glæder mig hver gang jeg får et brev fra Eder, både jeg vist ikke forjæves: jeg er overbevist om, at min kjære moder vil ikke glemme at anmode Eder derom, også håber jeg I forskaffer mig brevet til Nis Styding, han længes meget derefter, tror intet han har haft siden han forlod Hamborg. Han vil være i New York når skibet »ERIC« kommer tilbage, og lader han tillige med mig anføre i mit brev alle Eder kendte ikke alene mine, men også ham interessante nyheder, thi hans gamle fader, hvis han skriver ham til, bryder sig ikke så meget derom.

Jeg mente at komme hjem til næste vinter, men skulle der en Ijllighed være for mig i New York til Hamborg, eller en anden plads i nærheden af hjemmet, befrygter jeg det vil blive mig for kostbar, hvor gjerne havde jeg ikke henbragt vinteren hos Eder, men når jeg erindrer det straks derpå følgende forår, som minder mig om skildestræbeten skulle blive ugunstig, for en lang tid, så afskrækkes jeg næsten derra, og det forekommer mig lettere at vedblive, da jeg er i tur. Skulle jeg ikke komme til vinteren, som jeg nok skal skrive Eder til fra New York, hvis så skulle være, går jeg formodentlig til New Orleans, eller en anden sydligere plads i de fornigle stater, og arbejder på skibene vinteren over. Hvis kapl. Bendixen ikke allerede ved at »CREOLEN« er kommet til New York da hilis ham, Den kom ind sidst i Juni, og alting var vel ombord. Lever lykkelig alle sammen, det ønskes en dyrctbar moder og sødskende og svoger ikke at forlemme, at deres hengivne søn og broder

NIS REUTER

Efterlysning.

Esternævnte Personer bedes behageligen efterlyse, og i Antræffelsestilfælde anholde, hvorom Underretning imødesees, nemlig:

1, en tydsk Arbejdskarl Ludvig Baunkod eller Bannkod ogsaa kaldet Christian Hecht, som er mistænkt for at have frastjaalet 2 tydske Arbejdsfolk følgende Gjenstande:

- 1 blaa Badmels Frakke med Hornknapper,
- 1 bruun Sommerfrakke med Floiels Krave og blanke Knapper,
- 1 sort Floiels Vest med blanke Knapper,
- 2 sorte Klædes Do. med overtrukne Klædes Do.,
- 2 sorte nye Silke-Halstørklæder,
- 3 Par Badmels Beenklæder, de 2 Par mørkeblaa, det 3die Par lysere,
- 2 Par Støvler, det ene Par med lange, det andet med korte Skafter,
- 1 Sølv-Cylinder-Kommuhr med Secundviser og Romertal,
- 1 lille enkeltkasset Sølv-Kommuhr, ligeledes med Romertal og til at ekstrække foran, samt med en lille Besskædigelse paa Skiven ved Tallet 12,
- 1 Sølv-Uhrkæde til at bære om Halsen, samt et Nigedaler-Stykke og i Emaapenge 3 Mk. 5 s., Alt i en Skind-Portemonnaie med Staallæs,
- 1 graa Skind-Lommebog, hvori foruden et Par Breve tillige et Arbejdsbæ, lydende paa Navnet Christian Isbarn, og udstedt af Dyrigheden i hans Hjem, Grauburg i Mecklenburg-Schwerin.

Den Paagjeldende er opgiivet at være lille og klein af Væxt, med sort Haar og mørkt rødligt Skjæg under Hagen; han taler baade Tydsk og Dansk, og var ifort mørkeblaa Frakke og sort Vordugs Kasket. Hvad han maatte medføre, bedes ligeledes anholdt.

2, Fattiglem Mathias Nicolaysen Hartung, der uden Tilladelse har forladt Fattighuset i Møgeltonder, og ikke senere er vendt tilbage.

Hans Signalement er opgiivet saaledes: 65 Aar gammel, lille af Væxt, bredskuldret, mørkebrunt Haar og Skjæg; ved Bortgangen var han ifort en Skind Undertrøje, mørk ulden Vest med hvid Lærredstryg, graa Løjels Beenklæder, rød og sort ulden Hue, hvide Strømper og Træsko. Han formodes at streife om paa Bettleri. I Tilfælde af Antræffelse bedes han anholdt, og ved Transportpas hjemsendt til Fattigvæsenet i Møgeltonder pr. Tønder.

Ribe Etistamt den 8. April 1858.

Nielsen.

1.	1. N. Hansen Bray 5	Niels Hansen, født den 1. Janr 1842: Østersjøarmig (Vendborg Amt), af Ribe Amt 24-91, for noget tjenstgjort som søm i sømands Grundarm i Grænsepolitiregimentet fra 1. Decbr. 1865 til dato. Han afgaar nu fra Corpset og indtræder i almindelig tjenst i sømands Grundarm, hvorfor han fremad mueligt for at maale sig til sin Højsmand. Han for ellers noget straffet.
2.	15/2 Abt. Jand. 2. Kl. H. 104 T. Tvedersen	Thomas Tvedersen, født d. 19 April 1837: Odde (Esbjerg Amt) af Veile Amt 101-400 for noget tjenstgjort som sømand i Grænsepolitiregimentet fra den 23. Janr. til den 15. Martz 1865, og for i denne Tid ordfør sig til sin Søvnattes Tilfredshed.
3.	26/3 Abt. Corvrat 73 P. Jøsten	Peter Jøsten, født d. 6. d'br 1834: Høkkerup, af Jørn Hæserlevs Amt 35-98, for noget tjenstgjort som Grundarm i det Jørn. Stærk. Politiregiment fra 16. Janr. 62 til 31. Decbr. 1864 og som Corvrat i Grænsepolitiregimentet fra 1. Janr 65 til dato. Da han nu ifl. Aufattale i Linsl'ge gals afgaar fra Corpset, meddelte han det Midreendbygd, at han melder sig til tjenst i Sømands Grundarm, og for i denne Tid ordfør sig til sin Søvnattes Tilfredshed og mueligt for at maale sig til sin Højsmand. Han indtræder nu i sin tidligere Sømands Grundarm, hvorfor han fremad mueligt for at maale sig til sin Højsmand.
4.	31/3 Abt. Jand. 1. Kl. H. 51 P. L. Nielsen	Peter Larsen Nielsen, født for noget tjenstgjort Da han nu ifl. Aufattale afgaar fra Corpset, meddelte han det Midreendbygd, at han ellers melder sig til tjenst i Sømands Grundarm, og for i denne Tid ordfør sig til sin Søvnattes Tilfredshed og mueligt for at maale sig til sin Højsmand. Han indtræder nu i sin tidligere Sømands Grundarm, hvorfor han fremad mueligt for at maale sig til sin Højsmand.
5.	31/3 Abt. Jand. 1. Kl. H. 59 P. L. C. Rasmussen	Ligeledes, blot med den Forskjæl: "og indført til tjenst med Sømands Grundarm".
6.	23/9 Abt. Jand. 1. Kl. P. Rasmussen	Ligeledes og med indtil 31. Decbr 1865, da han ifl. Aufattale afgaar fra Corpset, - han for melder sig til tjenst i Sømands Grundarm, og for i denne Tid ordfør sig til sin Søvnattes Tilfredshed og mueligt for at maale sig til sin Højsmand. Han indtræder nu i sin tidligere Sømands Grundarm, hvorfor han fremad mueligt for at maale sig til sin Højsmand.

A rede fru Jepsen.

Jeg har fra deres Søn modtaget det Ønske og dermed den Pligt, at sende Dem de hjerteligste Hilsener.

Den 19. September havde vi opkastet Skyttegrave bagved Byen Charlepont for at holde Stillingen. Hele Dagen var det roligt. Vort, det 3die Kompagni havde Gravene bagved en lille Bondegaard, og vi havde henimod Aften lige fortæret vor Mad og drukket Kaffe, da der pludselig af Franskmændene blev rettet en skrækkelig Artilleriild mod Byen.

På engang hed det, at jeg og endnu et Par Mand skulde hente vor Hauptmann, som skulle være hårdt saaret. Vi løb afsted og saa til vor Skræk, at flere Granater var slaaet ned imellem det 2det Kompagni som holdt paa Gaden. De saarede bar vi ind i et Hus i Kjælderen hvor de var mere sikre.

Heriblandt har desværre ogsaa deres Søn været. Det venstre Ben var slemt beskadiget i Knæet, det højre ogsaa men næppe saa slemt og desuden var han endnu saaret i Siden. Medens han blev forbundet af Dr. Berger, før i Over Jersdal nu i Slesvig, holdt jeg hans Hoved.

For at gøre ham hans Lod lettere har jeg trøstet ham saa godt jeg kunde og givet ham min Kaffe. Han sagde mig, at han var fra Loit Kirkeby og Tjenestekarl. Mange Gange sagde han: »Min stakkels Moder, min stakkels Moder - vil Du ikke hilse min Moder«.

Jeg lovede ham det, men har dog altid indgydet ham Haab. Deres Søn tænkte altså i sin Lidelse inderlig paa sin Moder.

Om Natten blev de saarede i Byen, og den næste Morgen blev de alle kørt til Lyon. Jeg vilde have skrevet før, men vilde dog ik-

ke forurolige Dem dersom det ikke skulle være nødvendig. Der er jo saa mange, ogsaa hårdt saarede, som bliver helbredet.

Den næste Morgen har jeg ikke talt med Deres Søn, da vi blev sendt til et fransk Lazaret med 4 saarede og maatte blive der til om Morgenen paa grund af en skrækkelig Ild.

Den 20.9. blev jeg selv saaret af et Granatskud i Bækkenet, men Gud ske Lov kun let. Om deres Søn senere er død kan jeg jo ikke sige. Jeg har altid haabet paa, at han skulde staa det igennem. Skulde det værste være indtraadt saa lad Dem trøste af mig. Det maa have været en god Søn.

*Med kjærlig hilsen
Deres
Ernst Stahl*

Død 6/10 1825, Hans Hansen, 54 år. Lidt underlig, men ellers en meget brav mand. (Gudbjerg).

Død 14/2 1826, Niels Pedersen, 28 år. En meget vakker og retskaffen karl. (Gudbjerg).

Død 28/9 1827, Knud Hansen, 79 år. En brav mand, som troligen og redeligen stræbte at ernære sig og sine. (Gudbjerg).

Død 26/4 1832, Anne Pedersdatter, 26 år. En meget vel oplyst og overmåde vakker pige. (Gudbjerg).

Død 26/7 1833, Birthe Kirstine Hansdatter, 61 år. Gjorde sine slægtninge meget godt, men de skønnede aldrig derpå. (Gudbjerg).

Død 29/3 1857, Jens Hansen, 69 år. Fæstegårdmand i Ørsbjerg.

Anmærkning: Hvo der kendte denne mands sindelag, troskab og gudshengivenhed, vil visseligen aldrig glemme ham. (Kerte).

Et dårligt eftermæle

Død 11/2 1814, Peder Jørgensen, 64 år. En gammel lodden skælm og en stor hykler. (Gudbjerg).

Død 17/10 1814, Giertrud Jensdatter, 62 år. Var halvvanvittig i sine sidste dage, hvilken vanvittighed sikkert er hidrørende fra hendes onde samvittighed. (Gudbjerg).

Død 8/1 1815, Hans Knudsen, 51 år. En ærketyv. (Gudbjerg).

Død 19/7 1815, Peter Larsen, 44 år. Også et slet menneske, og konen er lidet bedre. (Gudbjerg).

Død 19/3 1815, Karen Jakobsdatter, 36 år. En gemen kvinde, offentlig hore. (Gudbjerg).

Død 1/9 1816, Jens Hansen, 62 år. Lumsk i høj grad. (Gudbjerg).

Død 5/1 1817, Hans Rasmussen, 56 år. En durkdreven kanalje. (Gudbjerg).

Død 2/2 1817, Peder Jørgensen, 84 år. Har været en stor skælm, fuld af underfundighed og skalkhed. (Gudbjerg).

Død 27/2 1817, Kristen Andersen, 51 år. En sur kanalje. (Gudbjerg).

Død 9/11 1817, Thomas Bech, 33 år. En tåbelig indbildsk nar og yderlig dum. (Gudbjerg).

Død 27/12 1817, Hans Knudsen, 78 år. Var en snavs karl. (Gudbjerg).

Død 12/5 1818, Maren Hansdatter, 86 år. En helvedes kvinde. (Gudbjerg).

Død 31/5 1818, Madame M.B. Buch, 39 år. Et forskrækkeligt menneske, hvis dødstime lignede hendes liv. (Gudbjerg).

Død 2/10 1818, Anders Madsen, 54 år. En nederdrægtig skælm og gedigen tyveknekt. (Gudbjerg).

Død 3/4 1819, Ane Abrahamsdatter, 33 år. Skønt der var såre lidt ved hende at gøre, var hun dog ikke 20 parter så slem som manden. (Gudbjerg).

Død 28/4 1819, Kristen Povelsen, 64 år. En bedragerisk kanalje og en stor skælm. (Gudbjerg).

Død 29/1 1820, Niels Kristensen, 84 år. En nederdrægtig skælm og således opdrog han også sine børn til at være lige så slette som han selv var. (Gudbjerg).

Død 4/5 1820, Karen Larsdatter, 100 1/2 år. Gammel var hun. Måtte hun kun også have brugt den hende forundte lange levetid til alvorlig anvendelse, den hun sandeligt højligt behøvede. (Gudbjerg).

Død 6/8 1820, Peder Thomsen, 63 år. Dum og indbildsk og af en slet tænke måde. (Gudbjerg).

Bilag 7

Christens d. deris 3die barn fød, en sønn, oc hand blef d. 28. febr. (torsdag) døbt i kircken ... oc blef kaldet Christian ...

[229] Dncâ. lætare [2. marts] blef Jens Jenss. begrafuen /50/

Curriculum vitæ

Denne ærlige, forstandige oc troofflitige, nu sal. mand Jens Jensen hans ærlige herkomst, leffnets forhold oc saligt endeligt hos os anlangende, da saa meget som os vitterligt er, er hand fød i Wendsyssel, Børglom eller Wendelboo stiftt udi Jerloff herret, i Serrisslev by oc sogn, ao. 1660 i foraaet, der fienderne droge af landet, af ærlige oc christl. forældre. Hans fader var en ærlig mand med lige naun som hans sønn, Jens Jensen, hans moder den ærl. dyd oc Gud fr. quind Maren Mortens d. Disse forældre fremmede hand daab oc /51/ christendom oc droge ham op i Gudz fryct, saavit hans barndom kunde fatte. Men som Gudz børns lycke er ickun tynt i verden, saa hafuer denne sal. mand oc tiligen motte venne sig til sorg oc modgang, idette begge hans forældre hannem fraginge ved døden, der hand var en dreng oc gick i kiulen. Siden tog hans fromme moderbroder, som var degn til Serrisløv oc Vrendsted sogner hannem til sig oc beholte ham hos sig indtil hand kunde tiene hos fremmede oc selff forsiune sig. Saa drog hand med sin moderbroders minde ud oc tiente for dreng i Hielmsted /52/ nogle aar. Derfra kom hand at tiene h. Alexander Jacobsen i Nørup præstegaard 2 aar oc siden h. Søren Jensen i Egtued 3 aar. Derfra lystede ham at forsøge sin lycke i Sælland oc tiente en præst der, som kaltis h. Alo, 2 aar. Endeligen kom hand her ofuer til voris egn i Tystrup sogn, i Torning, oc var Zitzel Anckers auflskarl effter hendis mands død 2 aar. Tiente siden Hans Nissen i Skouhuse 2 aar, deræffter den sal. h. Jørgen Barsøe i Aller 1 aar, derfra blef hand begiert hen til Huinderup af Morten Jabsen oc tiente ham 3 aar. Siden kom hand af Guds forsiun i et christeligt ecte-/53/skabs løffte med sin nu bedrøfued æffterlatte encke, Gyde Christens d. barnfød i Obling i Brøns sogn, oc stood deris trolofuelse om s. Michels ao. 1692. Men denne vinter tiente hand hos sal. Hans Oluffsen, sognefoged oc cromand udi Aller, til Walburg dag [30. april] oc blefue de 8 dage effter Walb. dag vejjet sammen i Aller kircke. Deræffter droge de her hid til Wonsiel oc hafue boet i Peder Hackis bolshuus 11 aar. Midlerdless har Gud ingen børn gifuet dennem. De har lefuet fredeligen oc kierligen sammen, hand har været redebøn mod enhuer gaardmand her i byen, der begierte ham til arbeid i marck oc

skowen. Hans /54/ christendom har været for G. børn ustraffelig, thi hand har flitig søgt Guds ord oc bord med god andact. Hand var her i kircken med sin hustru til G. bord anden advent søndag for juel. Hans helligsoot kom ham paa i mandags for 8 dage den. 18. febr. oc huad der meentis got at være, oc hannem kunde tiene, blef icke sparet. Men hans siugdøm, som formeenis at hafue været den gængse pleuresis eller sodebyld, vilde icke øbne sig, at hafue gifuet rod oc vor fra sig, deroffuer hans beklemmelse var dis større, saa at hand sin yderste tilfluct tog til Gud, oc begierte i mandags at vorde deelactig i sin frelseris Jesu Chri. saligheds sacramente, som hannem for dagen /55/ klokken 3 blef trøsteligen med alle synders afløsning meddelt, huorjaa hand laa stille hen indtil følgendeis tisdags morgen i dagningen, der hans alder var blefuen 44 aar, da døde hand salig fra os. [26. febr.].

I ærlige vendelbooe, som her ud ere komne oc har søgt eders næring oc boopæl, tager efftersiun aff denne eders landsmand, hand har ærligen forholdet sig blant os. I har ingen skam eller vanære faaet af hannem! Nu hans hukommelse være fred!

Hand er paa sielens vegne i Gudz rige, legomet skal huilis i jorden til dommedagen, deden hand da skal opstaa med sielen sammensøjet til Gudz evige glæde oc salighed. Oc maa ocsaa om hannem gielde Chri. ord: Eij du /56/ fromme oc tro suend: du hafuer været tro ofuer lidet, jeg vil sette dig ofuer meget. Gack ind til din Herris glæde. Matth. 25,21. Gud være hans effterlatte hustruis trøst, fader oc forsiuar. Mee-nigheden være af encken oc Gud betacket for deris ledsagelse til hans leijerstæd. Gud vil selff være alle christen kierligheds gierningers runde belønnere.

1. mart. løfuerdagen for lætare bleff Lass Iebsens Hiulers oc Mett And. d. deris første sønn leb døbt ... /57/58/59/ ...

D. 19. martij onsdagen i dimmelugen blef Lauge Andersens oc Inger And. d. deris andet barn fød, blef suagt oc hiemdøbt langfrededag [21. marts] morgen oc kaldet Anders. D. 28. martij (fredag) blef barnet ført til kircken ... /60/ ...

[230] Curriculum vitæ Jens Sørensen.

Er fød i Wonsiel ao. 1632 om juel af christl. forældre. Hans sal. fader var Søren Jensen, en fordom velbekient mand her i Wons. Hand lod denne sønn effter sin farfader h. Jens Struck, sognepræst til Hiort- oc Kals-Lund kircker opnzune. Hans sal. moder var Maren Niels d. fød i

Billeder som kilde til personhistorie

(Hertil hører billedbilagene 1-6, der vil blive kommenteret)

Ingen kan undgå billeder. De rammer os dagligt. I medierne, men også som illustrationer i historiske artikler og bøger. De er med til at gøre historie "levende", og naturligvis indgår billeder også i moderne historieundervisning på alle trin.

Når det drejer sig om historie med individet i centrum, lokalt eller i en større sammenhæng, kommer man slet ikke uden om billeder: portrætter med en eller flere, det seriøse og det karikerede, portrætter, der står alene eller indgår i en fremstilling, f.eks. et genre- eller historiestykke, som især var almindeligt i forrige århundrede.

Den klassiske kildekritik var streng og forbeholden over for billeder, f.eks. malerier. De var subjektive, og uden det talende indhold som et dokument kunne de aldrig bruges som andet end "levning", d.v.s. kilde til ophavssituationen. I dag vil de færreste skelne så skarpt. Det helt afgørende er jo, hvilke spørgsmål man stiller ved mødet med billedet. Det er ikke ligegyldigt, om man vil vide noget om periodens fysiognomier, moden, mentaliteten og menneskesynet, eller om begivenhedshistorie i politisk retning. Selvfølgelig vil billederne normalt være mest egnede til det første formål.

At bruge billeder

Billeder bør ikke ses alene som hjælpemidler for historikeren. Der kan opnås meget, hvis de bruges både med kritisk sans og indføling. Et godt portræt kan give en meget fortættet oplevelse af et menneske, fordi man får alle udsag-

nene samtidigt. Den velskrevne biografi vil jo netop have lagt oplysningerne systematisk tilrette, og overvælder sjældent i samme grad som et portræts skærende realisme, blændende skønhed, den imponerende figur eller kloge ansigts-træk kan gøre det. Billedets fortrin gennem intensiteten kan imidlertid også rumme en risiko. Hos de fleste bliver netop det sete plantet solidt i bevidstheden, så er billedet fordrejet i forhold til den historiske virkelighed, man har ønsket at bringe videre, er man på afveje. Der er erfaringsmæssigt intet så mytebevarende som de store historiestykker fra forrige århundrede. Enhver ved jo, hvordan de flygtede efter mordet i Finderup Lade, eller hvordan Christian 4. tog sig ud i røg og damp - ganske vist som man forestillede sig det for godt hundrede år siden.

Man møder også stadig historiske fremstillinger, hvor der gøres oprør mod myter og gammeldags historiesyn i teksten, men hvor illustrationerne lige så konsekvent holder dem fast. Går det mon lidt for stærkt, når der skal illustreres? Har for få opdaget, at det faktisk er spændende, at bruge de skriftlige kilder og billederne parallelt i arbejdet?

Under dette tema gives der forslag til, hvordan man kan arbejde med portrætter i historisk sammenhæng, det der også betegnes historisk ikonografi. Det bliver navnlig med eksempler fra 18. århundredes slutning og videre ned igennem det 19. århundrede, en periode hvor portrætmaleriet blomstrede, og hvor også portrætfotografiet kommer til.

At finde vej

Mulighederne for at finde spændende portrætter er uendelige. Billedsamlingerne svulmer. For fotografiets vedkommende og navnlig, når det gælder lokale personer, er de lokalhistoriske

arkivers samlinger fundamentale. Er det derimod mere landskendte personer, vil Det Kgl. biblioteks billedsamling altid være god at gæste. Går man til kunsten, er der Frederiksborgmuseet og Kobberstiksamlingen, der begge har fine personindgange, men desuden er der naturligvis landets kunstmuseer. På Statens Museum for Kunst er et nyt centralt edb-baseret kunstindeks under opbygning. Disse muligheder vil blive omtalt under temaet, ligesom de klassiske udgaver af bøger med og om portrætter.

Der er fortrinlige håndbøger. Povl Ellers: Historisk Ikonografi, DHF, 1964 giver overblik og har mange henvisninger. I lyset af den moderne kommunikationsforskning er der desuden kommet ny litteratur om billeder, som er god til inspiration.

Portrættets glansperiode

Således kan det 19. århundrede betegnes, men i grunden begynder det allerede i slutningen af det 18., da handel og fremgang styrkede borgerskabets selvbevidsthed og købelyst. Der var heldigvis fremragende danske portrætmalere, da der blev større efterspørgsel: Jens Juel, Erik Pauelsen, Eckersberg, senere C.A. Jensen og mange flere. Det blev populært at lade sig male, og også ude i landet kunne man leve af portrætmaleriet. I samme periode som demokratiet tager form, udvikles satiren og karikaturen i personskildringer. Undervejs sker der i det hele taget meget med portrættet. Realismen og hverdagslivet bryder igennem. Det sker parallelt med at flere og flere hædres med officielle portrætter til samfundets institutioner.

Med fotografiets gennemslag fra omk. 1860 kom også de jævne befolkningslag med. Livets højdepunkter kunne nu holdes fast, og portrættet fastholdt identitet og status blandt slægtninge, venner og arbejdsfæller. Fænomenet er i

sig selv spændende i eftertiden, men især måden hvorpå det hele iscenesættes af fotograferne og folk selv.

Samtidig med portrætternes store udbredelse ændres kunstnerens idealer, uddannelse og teknik. Som bekendt er stilen mod slutningen af århundredet mindre naturalistisk end før, og dermed sættes der i nogen grad en barriere op for historikeren.

Billedanalysen

Forudsætningen for at bruge portrætterne, de malede som de fotograferede, er billedanalysen. Der er dog næppe én facon, som altid giver bedst resultat. Har man allerede historien om et menneske og ønsker den illustreret, stiller det sig anderledes, end hvis man ved gennemgang af et større antal portrætter og personbilleder fra en bestemt tid mere bredt søger indblik i tidens holdninger og normer. I den sidste situation kan en mulig arbejdsgang være:

- se og opdag usystematisk efter behag og sind.
- beskriv derpå det set systematisk, med opbygning, teknik,

form, omgivelser o.s.v. - ophavnssituationen: kunstnerens forudsætninger, modellens

status og evt. ønsker. Formålet med billedet, privat eller

officielt ? Malet efter bestilling, af pligt eller bare af

lyst ? - billedets anvendelsesmuligheder: kan det bruges, som man havde forestillet sig, eller måske på en helt anden måde ?

Eksempler på portrættyper

Hvilke portrætter kan man vente at finde ? Hvem blev malet eller lod sig afbilde og i hvilke roller og arrangementer. Hvad var bestemmende for udformningen ? Disse spørgsmål bliver taget op til nærmere behandling under temaet, men her er nogle typiske grupper inden for henholdsvis kvindeportrætter og mandspotrætter:

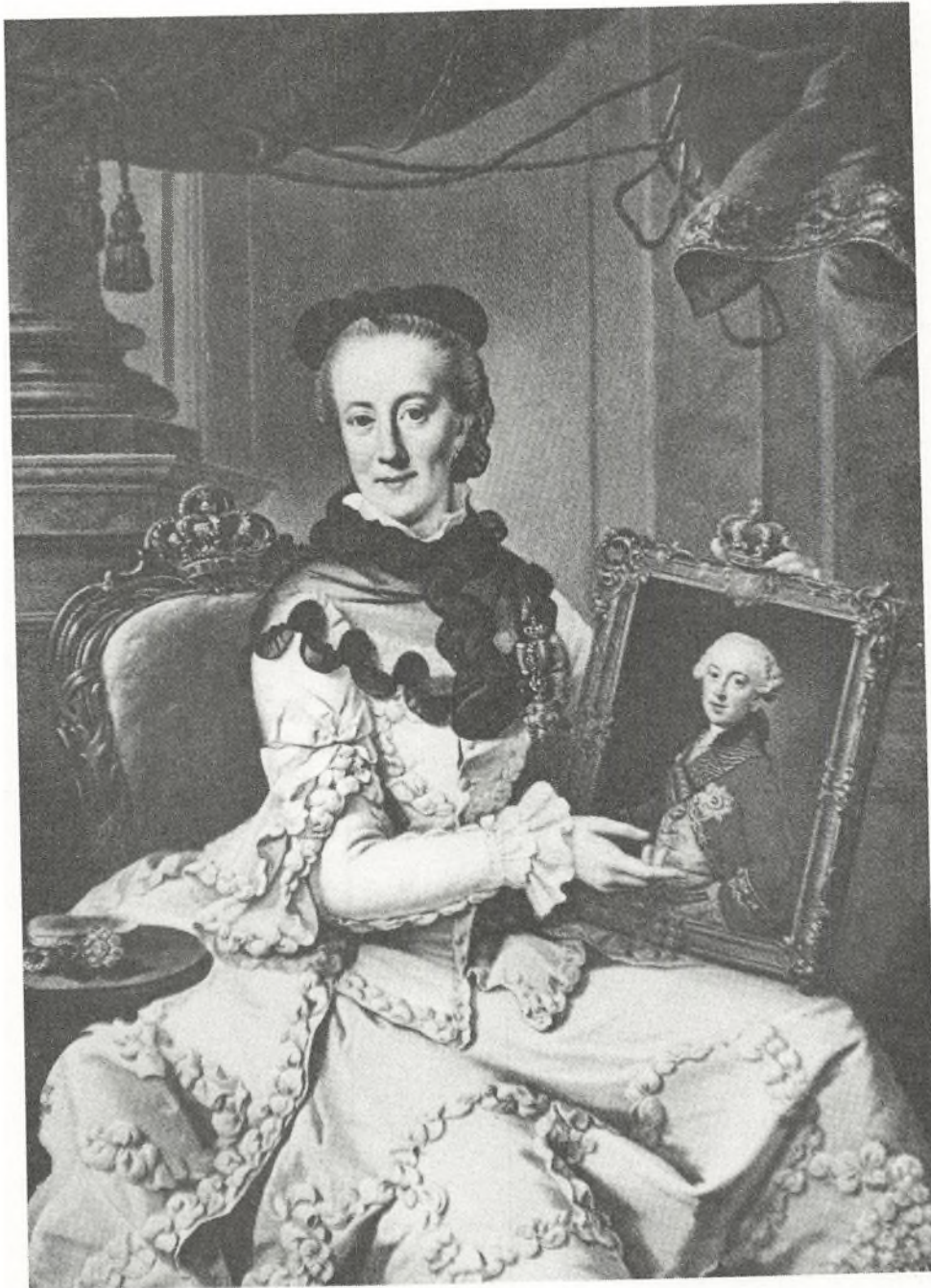
Kvinder som den giftefærdige frøken modellen/kunstnerens veninde den unge hustru (ofte kunstnerens) moderen enken den "almindelige" unge pige, især fotografi den emanciperede kvinde, f.eks. kvindelige kunstnere.

Mænd som

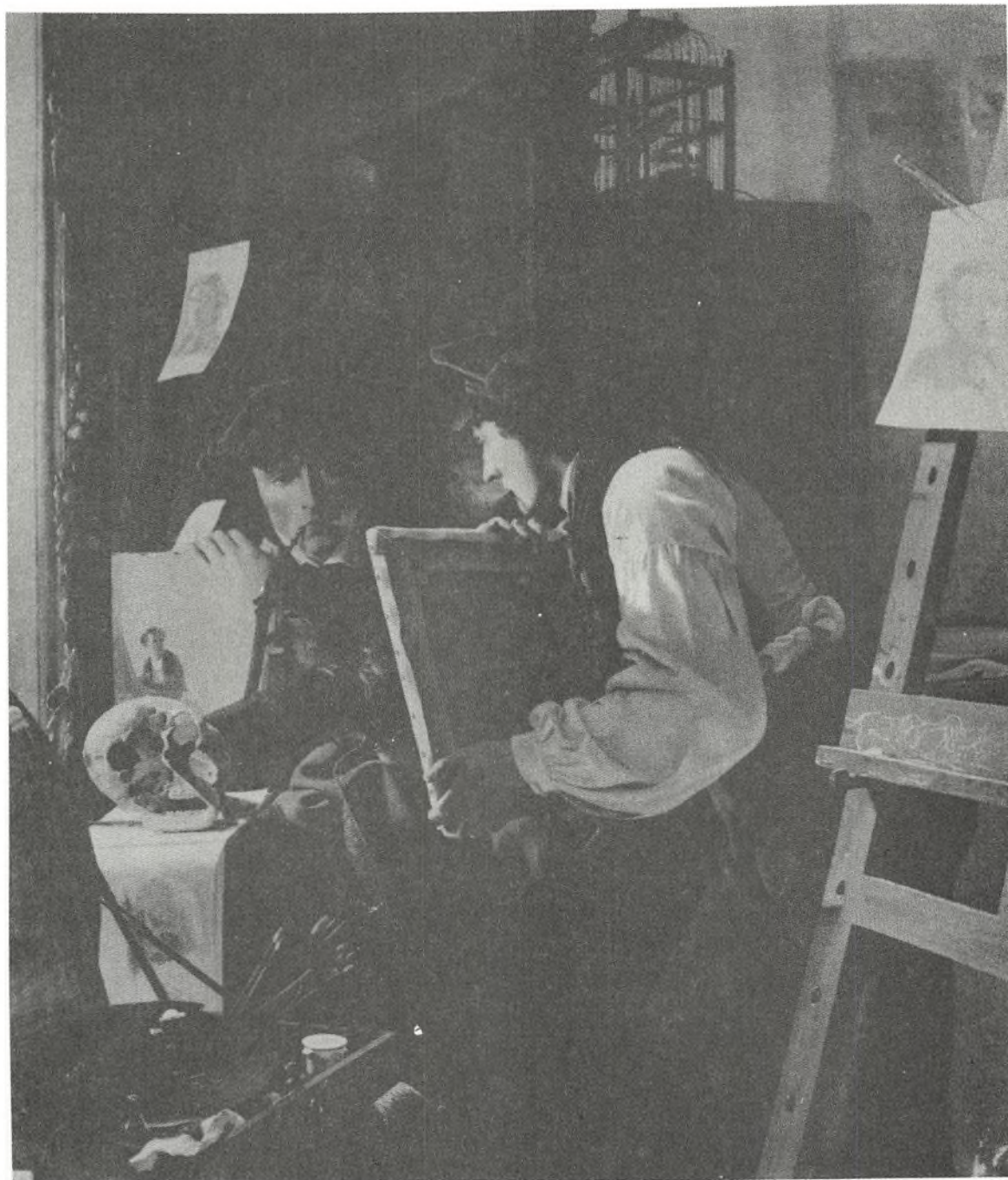
magthaveren (fyrste, politiker m.v.) embedsmanden(amtmand, dommer, gejstlig) industri- og finansmanden mæcenen forskeren digter/skønånd billedkunstneren (f.eks. selvportræt) officerer soldater - især efter fotografiet og 1864 håndværkere og arbejdere, ofte gruppefotografier landsbyfolk, men mest som typer (L.A. Ring m.fl.)

Uanset hvilken type portræt man står over for, er viden om personens eller typens sociale placering vigtig, og det samme gælder tidens traditioner for, hvordan man nu som kunstner løste den slags opgaver på det pågældende tidspunkt. Det skal nok vise sig, at der efter al kritikken alligevel bliver noget af personen tilbage. Ved lysbilleder gennemgås og diskuteres nogle eksempler blandt ovennævnte.

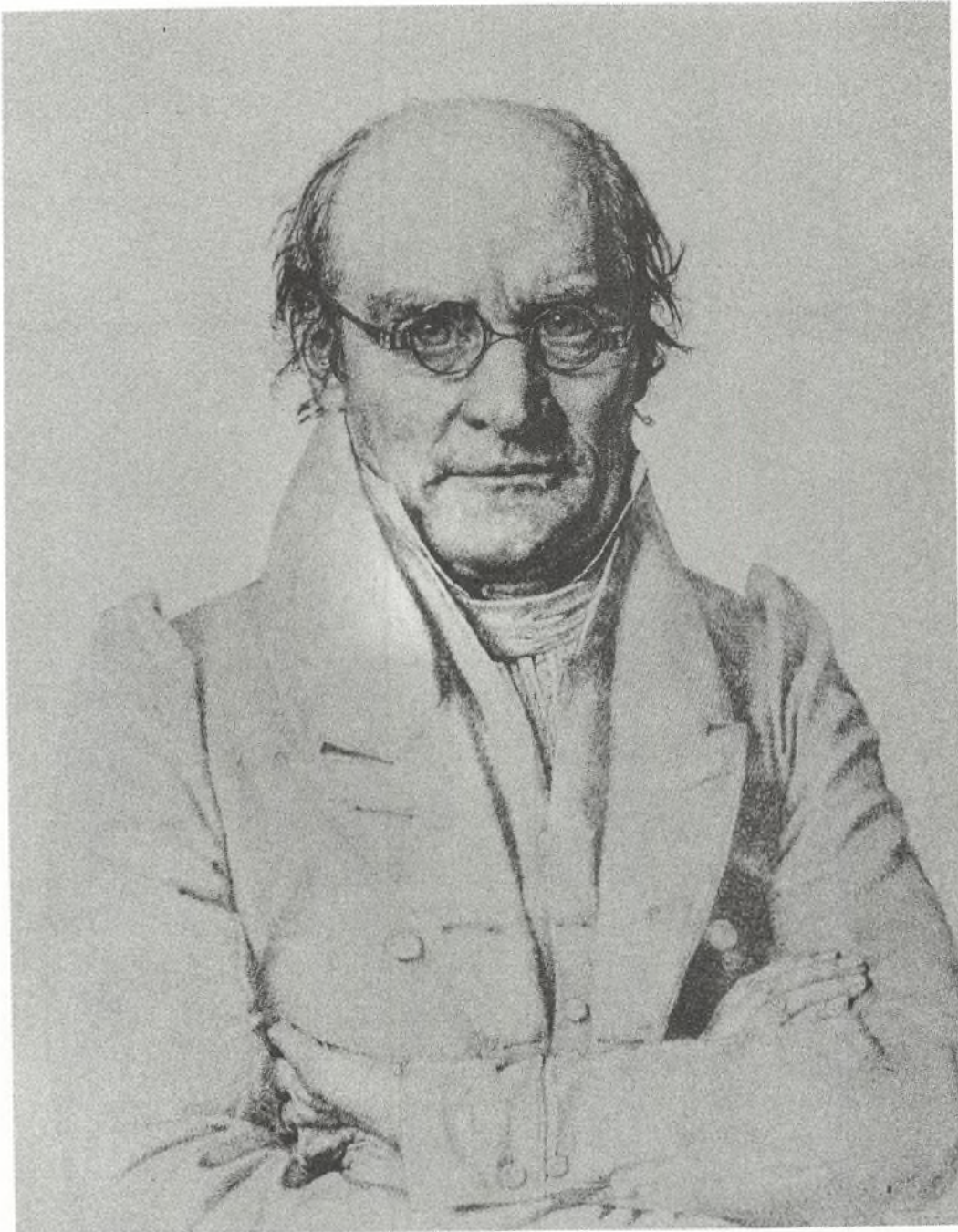
Margit Mogensen.

Enkedronning Juliane Marie. Malet af J.G. Ziesenis
(Frederiksborgmuseet)

Ung kunstner (Ditlev Blunck). Malet af Wilhelm Bendz 1826.
(Statens Museum for Kunst)

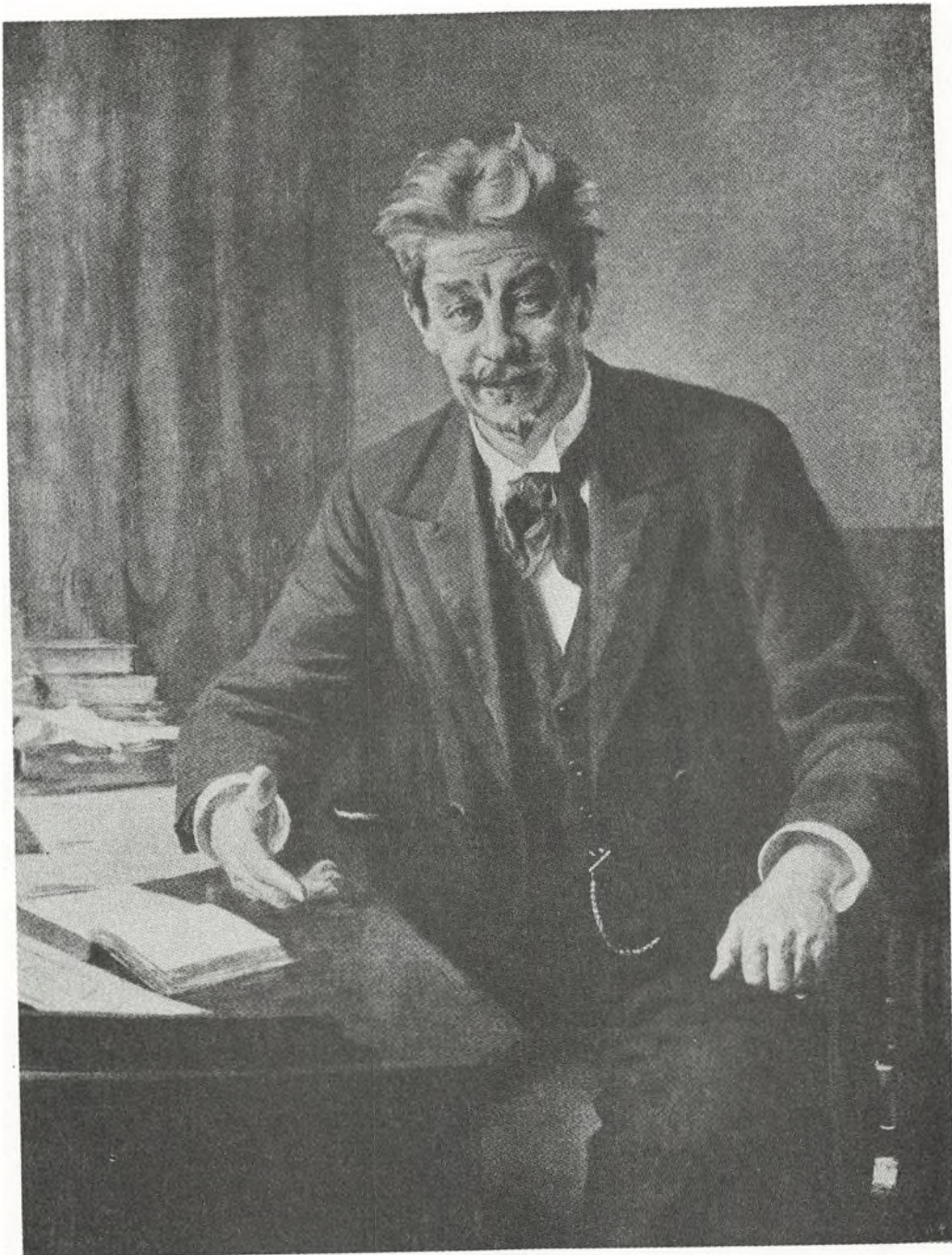
Portræt af professor Frederik Chr. Sibbern (1785-1872).
Tegnet af Christen Købke 1833. (Kobberstiksamlingen)

Chr. Ludvigsen, soldat, husmand i Farum.
Mistede benet på Dybbøl 18. april 1864.
(Fotografi)

Fotografi i Det kgl. Bibliotek af malerinden
Agnes Rambusch, gift Slott-Møller.

Georg Brandes, malet af P.S. Krøyer 1900.

Hvordan organiserer man lokalt en systematisk opbygning af en personorienteret samling ??? Nå. eller måske:

Hvordan opbygger man personalhistoriske samlinger?

Et par forbehold: Søllerødegnen næppe repræsentativ - og dog arkiv, museum og lokalhistorisk forening.

Indledning. Et arkiv bygges op.

Fra bibliotekarens skrivebordsskuffe til historikerens registratur.

I. Lokalarkiver bør ikke være smålige. Alt har interesse - siden kan vi altid sortere og kassere.

Udgangspunktet er gaver. Lokalområdets skraldespand.

Hvordan får vi gaverne?

De fleste slægtshistorikere producerer arkivalier. Her skabes et stort personalhistorisk materiale, der ikke udnyttes nok, og vel ofte på længere sigt forsvinder. Som lokalarkivar er det en opgave/pligt at sørge for at slægts-historie inden for ens lokalitet bevares og får et perspektiv, der rækker ud over oldemors data.

Studiekredse omkring erindringer.

Alle kan skrive. Hvorfor er den nemme, men kortsigtede løsning interviews så populær? For både "historikeren" og "den historiske person" er det på længere sigt langt mere tilfredsstillende at nedfælde sine tanker i et vist system end interviewets sædvanlige virvar af springende indfald.

Foredrag med opfordring til at aflevere privat materiale: "Netop din historie er utrolig spændende. - Et skøde, siger du. - På et hus fra 1835 - må jeg få dit navn og adresse, i fald du skulle glemme, at jeg både personligt og som arkivar er fantastisk interesseret i netop det skøde. - Og vil du beholde originalen, er det heller ikke noget problem. Bare vi må kopiere den, så kan vi jo altid engang få originalen. Vi er jo ikke et museum - vores interesse er, hvad der står i skødet, ikke hvilken papirkvalitet der er tale om. - Ja, vi vil oprette et arkiv på din familie. Nå så må vi godt få originalen, bare du får en kopi, OK. - Ja, naturligvis kan vi også kopiere dine gamle fotos".

Udstillinger, der opfordrer til at folk udfylder hullerne i de professionelles viden. Lad dem vide bedre, der tror de ved bedre end dig. Uvidende vidende er arkivarens bedste våben.

Kopiering af de statslige arkivalier (lokale personligheder).

Indkøb af arkivalier.

Det er næppe noget problem at opbygge en solid og rimeligt dækkende personalhistorisk samling. Arbejdet giver tilmed en tæt kontakt til lokalsamfundet, der er helt afgørende for det fortsatte virke. Studiekredse om erindringer har for undertegnede været noget af det mest positive i arbejdet som lokalarkivar.

På negativsiden finder man interviewproblematikken. Det er utroligt vanskeligt at interviewe på en sådan måde, at man direkte kan renskrive endsige publicere interview'et. Hvem skal lære

historikerne at interviewe? Mange arkiver/museer besidder store båndsamlinger i dag med et blandet indhold. Men om 20 år en række blanke bånd, genbrug?? - Et bånd bør ikke regnes som arkivalie. Udskrivning af bånd bør prioriteres højt.

Det er vel klart fra ovenstående, at overskriftens krav om systematik kun efterleves som en følge af, at alt har interesse.

- II. Arkivets pligt er at ordne, systematisere og registrere arkivalierne, men der er ikke tid til "luxusregistrering": forskning og detailregistrering, eventuel transkribering af materialet. Et lokalarkiv har brug for opbakning af lokalsamfundets borgere - især den historisk bevidste ældregruppe. Blandt sidstnævnte hentes de bedste registratorer: De, der har tid til at forske, transkribere og måske endda give en indholdsmæssig beskrivelse af arkivet. I de lykkeligste tilfælde er det netop her, man henter forfatterne til den næste personalhistoriske artikel i årbogen.

Problemer: Ensartethed i registreringsprincipperne.

Henvisninger til andre arkiver og ikke mindst andet materiale (andre personarkiver, fotos, småtryk, aviser, museumsgenstande).

Forholdet til det stedlige bibliotek.

EDB !!!!!

EDB 1. museer (DMI-system)

2. arkiver (arkibas)

3. biblioteker (kommunedata)

Og endelig arbejder store institutioner som Det Kgl. Bibliotek og Nationalmuseet tilsyneladende med nogle helt 4. programmer.

BILAG
VEDLAGT???

Eksempler fra Søllerødegnens personalhistoriske
arkivalier (evt. bilag)

- Gårdmandsarkiver: Jens Jørgensen, Trørød
Krogholmgård - familiearkivet
- Hanne Nielsen, Øverød
Havarthigård - En verdensberømt
Søllerød-kone og
hendes ost
- Bønderne i Søllerød,
arvefæsteskøderne 1766-68 -
Undersøgelser og
forskning i be-
stemte emner skaber
arkivalier
- Husmænd: Mathias & Margrethe Frederiksen,
Søllerød - Studiekredse skaber
bevidsthed om ar-
kivalske værdier
- Arbejdere: Søren Hansen, Gl.Holte -
Kopier af original-
dokumenter har
samme kildeværdi.
Det er indholdet
der tæller. En
arkivkunde skaber
arkivalier.
- Bergmann, Rådvad - Kopier fra
specialarkiv til
lokalarkiv
- Håndværkere: Tømremester Mortensen, Nærum -
Registrerings-
problemer ved den
løbende aflevering,
et eks. på den
manglende EDB-reg.
- Tækkemand Frederiksen, Gl.Holte -
Museum & arkiv i
samarbejde

- Fiskere: J.P. Adser, Vedbæk -
En erhvervsgruppe, der
nødig afgiver arkivalier
 (Er det sådan over hele
 landet ??)
- Johs. Jacobsen, Vedbæk -
Den sædvanlige blandede
landhandel
- Handlende: R. Malmberg, Gl.Holte -
En udklipssamling, hvor
man godt kunne have
ønsket sig mere
- Lærerne: Jens Peter Hørning, NyHolte -
Fotosamling og arkivalier,
en rejsende skolelærer
- Thora Lorentzen, Nærum -
En udvandrers kopi eller
original, det vigtigste
er, at materialet udnyt-
tes i historiske under-
søgelser
- N.E. Petersen, Søllerød -
Skolelærere er en arkiv-
skabende erhvervsgruppe
- Industrifolk: J.C. Drewsen, Strandmøllen -
En national og en lokal
personlighed
- O.J. Rawert, Mølleåen -
1. Mølleå-malerier,
2. Rawert som kunstner
3. Rawert på Søllerød-
egnen
4. Rawert i Danmarks-
historien
5. Rawert i verdens-
historien

- Den højere kultur: Oluf Hansen, teaterdirektør -
Museums- eller arkiv-
materiale
- Fine folk: de Coninck, Dronninggaard -
Arkivalier erhvervet
ved køb, ABR-auktion
- Danneskjold Samsøe, Søllerødgård -
Henvisningsproblematikken
- Fabricius de Tengnagel, Enrum -
Arkivalier erhvervet i
forbindelse med speciale-
skrivning ved Københavns
Universitet
- Thurah, Gl.Holtegaard -
Arkivalier samlet i
forbindelse med artikel-
skrivning
- Politikere: Absalon, Nærum med tilliggender
1186 - Det nationale (inter-
nationale) og lokale går
hånd i hånd
- F. Hübenbecker, Gl.Holte -
Det desværre tilfældigt
bevarede, intet af central
betydning, når det gælder
Socialdemokratiets
historie (100 års jubi-
læum i Søllerød 1988)
- Erik Øigaard, Trørød/Skodsborg -
Personligheden i Søllerød-
politikken / arkiv-
museumsforholdet
- Fabrin, Trørød -
Klausulering og bevarelse
for eftertiden

III. Lokalarkiverne er først og fremmest til for at bruges her og nu. Kun ved aktiv udnyttelse af materialet dokumenterer vi vor langsigtede værdi for kortsynede, 4-årsvalgte lokalpolitikere.

Arkivets kunder bør opfordres til at dele deres indsamlede viden med andre.

Historiestuderende bør opfordres til at dreje deres specialer i lokalhistorisk retning. Det er ikke nok i dag kun at kende Rigs-, lands- og Erhvervsarkiv. Et semesters praktik på et lokalt arkiv eller museum bør indgå i uddannelsen af dagens historikere.
- Studiecentertanken.

Vigtigheden i samarbejdet mellem arkiv - museum og lokalhistorisk selskab. I Søllerød er det selskabet, der publicerer, hvad der arbejdes med på arkiv og museum. Og det er kun fantasien (eller mangel på samme), der sætter grænserne for de behandlede emner.

Søllerødbogen udsendt siden 1942. Ser man bort fra nekrologer og beretninger i alt ca. 170 artikler. Af disse 54 biografiske:

1942-47 (6 bd.):	5 biografier -	
	2 erindringsartikler =	7
1948-53 (6 bd.):	7 biografier -	
	4 erindringsartikler =	11
1954-61 (7 bd.):	10 biografier -	
	0 erindringsartikler =	10
1962-71 (7 bd.):	6 biografier -	
	2 erindringsartikler =	8
1972-77 (6 bd.):	3 biografier -	
	2 erindringsartikler =	5
1978-83 (6 bd.):	1 biografi -	
	1 erindringsartikel =	2
1984-89 (6 bd.):	5 biografier -	
	6 erindringsartikler =	11

Fra 1984 redigeret af arkivlederen.

Søllerødbibliografien

Gunnar Sandfeld: "Søllerød - som det var engang",
bd. 1-7, traditionel personal-
historisk værk i bedste danske
historikertradition.

Samme: "Det kommunale styre 1842-1978",
med biografier over samtlige
kommunalpolitikere siden det
kommunale selvstyres etablering
1842.

Frederic de Coninck og Dronninggaard (en antologi
af samtidige tekster) 1987.

Søllerød in World History: De tre trin med en
international overbygning:
Det nationale (statistikken)
Det lokale (folketællingerne)
Det personlige (det private brev)

Verdenshistorien er også lokal, eller er det omvendt:

"Estrup i Søllerød" / "En Nærumbondes fugtige
hjemtur fra marked i København 1705" / "En maler
i Søllerød, Andreas Juuel" / "Fr. de Coninck og
den danske storhandel i 1700-tallets slutning" /
"Nærums dåbsattest 1186" / "En venezuelaaner
besøger Næsseslottet 1788" / "Mordet på Højbjerg-
gaard" (Siden Saxo).

Lokalhistorikerens opgave er at finde verdens-
historien inden for kommunegrænserne.

NPS

August 1989 (Søllerød Museum/ Byhistorisk Arkiv
for Søllerød Kommune, Gl.Holtegaard)

PERSONARKIV	x	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	Afleveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	1984/81
FORENINGSARKIV		ANDET:	TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01

Hjemstedl: Trap-by/-sogn	Arkivherregnelser (samt evt. kategori)
Trørød (Krogsholmgård)	Jørgensen, Jens ^x og børn ^{xx}
Hjemsted: Primærkommune	Gårdejer, matr. 4a af Trørød, Krogsholmgård.
Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos	Født/Stiftet - 1812	Død/Nedlagt - 1878	
NAVN: H.C. Melchior	Afleveringsdato	Som gave	Som depositum Kvitt. dato
ADRESSE: Vejlesøpark 9 ^{III} 2840 Holte	12/9-1977	X	
TELF:	Klausul		
	REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

^x medlem af sogneforstanderskabet 1854-58, brandfoged i Søllerød sogn.

^{xx} Arkiver vedr. børnene Peder og Jørgen Jensen (1847-1915), sønner af første ægteskab med Ane Marg. Pedersdatter (1809-1848) og Ole Jensen (1852-1904), søn af 2. ægteskab med Ingeborg Paulsen (Jørgensen) -se også Sandfeld IV, p.36 ff.
se også 1977/10

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1809	k/p	Cirkulationsbrev til Trørød bys lodsejere vedr. inddragelse af danske Courantbanksedler, underskrevet Schimmelmann, Reventlow, Moltke, Colbiørnsen og Eggers på vegne af "Bankens og den synkende Fonds Over-Direktion" 16/8-1809.			1	1
1833-1845	e	Skøde, kontrakter og panteobligation vedr. ejendommen matr. 4a, Krogsholmgård mellem Jens Jørgensen og enke efter gårdmand Peder Larsen, Sidse Andreasdatter.			1	4
1878-1882	e/r	Panteobligationer mellem Ingeborg Jørgensen, Jens Jørgensens enke og hendes børn, Skiftedokument (uskiftet bo) og skøde på ejendommen 4a mellem Ingeborg J. (sælger) og sønnen Ole Jensen (køber) (1882)			1	5
1874-1883	r	Kautionserklæring fra Jens Jørgensen og Ole Jensen for sønnen/broderen Jørgen Lars Jensen for forpagtningen af den militære Klædefabrik i Usse-rød + to breve vedr. gælden (Krigsministeriet)			1	3
1809-1883	← YDERAR	IALT			4	13
REGISTRERET DEN	AF	Lokalhistorisk arkivs pakning				
/idere behandling					fort.	meter

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1809-1883		TRANSPORT			4	13
1882	e/r	To panteobligationer vedr. Ole Jensens gård, matr. 4a til henholdsvis Østifternes Kreditforening og Københavns Universitets bestyrelse (1. prioritet).			1	2
1885	e	Skifte i forbindelse med Ole Jensen og hans afdøde kones 5 mdr. gamle datters død.			1	1
1894	e	Købekontrakt vedr. frasalg af ubebygget grund under matr. 4a til manufakturhandler Vald.Smith			1	1
1878-1879	r/e	Lånedokumenter (afkald på arv) fra Jørgen Lars Jensen			1	2
1878	r/e	Afkald på arv efter faderen Jens Jørgensen fra Peder Jensen, Vedbæk.			1	1
1809-1894	←YDERAR	IALT			9	20
REGISTRERET DEN 6/12-84		AF NPS/BM	Lokalhistorisk arkivs pakning			

= 1 pk. meter

PERSONARKIV	X	ANDER INSTITUTION	L. BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	Afleveringsnr. Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	1983/106
FORENINGSARKIV		ANDT	TELEFON 02 · 80 01 69	LHA.nr. 181-01
Hjemsted: Trap-by/-sogn		Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)		
Øverød / Søllerød sogn		Nielsen, Hanne (& Hans), Havarthigården.		
Hjemsted: Primærkommune				
Søllerød				

Afleveret af/Registreret hos	Født/Stiftet	11/9 1829		Død/Nedlagt	15/6 1903
NAVN: Girly Skodshøj (via Hanne Høeg)	Afleveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato	
ADRESSE: Sct. Mogensgade 7, 8800 Viborg	10/8 83	X		s. d.	
Desuden en del arkivalier deponeret af museet. (mærket M).	okt. 83		X		
TELF:	Klausul				
	REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT			

Yderligere bemærkninger

Hans Nielsens data: 25/5 1822 - 30/5 1902.

Se også Småtrykssamlingen 46.4 : Havarthigården & 99.4 : Hanne Nielsen, (indeholder en lang række avisudklip og afhandlinger om Hanne Nielsen, ost og Havarthigården).

Se endv. personbil. Hans Nielsen, under: Øverød

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
c.1865-1871	b	To arkitekttegninger fra Havarthigården efter ombygningen, 1865 (16 eks.) og 1871 (11 eks.).			2	
1860-c.1875	d	"Havarthibogen": indeholder en kort biografi af Hanne Nielsen samt en lang række osteopskrifter.	1			
M 1866-1903	r m	Løn- og personalefortegnelse.	1			
M 1870-1904	k p	"Oldemors Relikvier": En foliomappe indeholdende korrespondance og tildelte hædersbeviser og præmier for osteoprodukter. (indholdet registreret på medfølgende ark).	1			
c.1875	d r	Opskrifts- og regnskabsbog for Niels Nielsen, elev på Havarthigården, siden hen: New Haven, Conn. USA.			1	
1877-1878	d	Marie Kristensens dagbogsoptegnelser fra elevtiden på Havarthigården.				
M 1877-1892	r	Produktionsopgørelse: "Oversigt over Tilvirkningen af Sødælk og Myseost". På omslaget: Mejeri-dagbog for Havarthigård 3.	1			
M 1877-1904	r	Produktionsopgørelser og malkningslister.	1			
M 1885	d	"Dagbog ført på Rejsen til Heidelberg i Sommeren 1885".	1			
M 1892-1902	r	Regnskabs- og ordrehog (incl. opskrifter).	1			
1898	a	Jubilæums-mappe fra mejeriorganisationernes repræsentanter til Hanne Nielsen i anledning af guldbrøllet 11/9 1898 (6 kolorerede ark)	1			
1860-1904	← YDERAR	FORTS. ark 2	8		3	
REGISTRERET DEN	(10/8 83) 3/1 84 ^F	NPS	Lokalhistorisk arkivs pakning	MA.		
Videre behandling						meter

FORTS =

Nielsen, Hanne (& Hans), Havarthigården		Allegationsjournal nr. 1983/106		SIDE 2		
		LHA.nr 101-01				
AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	
1860-1904		TRANSPORT	8		3	
1952	a	De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation, Pressetjenesten: Hanne Nielsen fra Havarthigård, et nyt dansk ostnavns historiske baggrund. 2 sider langt manuskript. En osteetikette for "Harvarti-Cheese".			1	
1980-1982	d	Thomas Nielsens illustrerede manuskripter til skuespil om Hanne Nielsens virke (1980). Bodil K. Hansen: Hverdagen på Havarthigården i 1870-80'erne, manuskript til artikel i Søllerød-bogen 1984 - indeholder bl.a. en aviskronik af Herman Bang fra et besøg på Havarthigården i 1883			1	
1887-1897	r	Skattekvitteringsbog for Hans Nielsen	1			
1860-1982	← YDERAR	IALT	9		5	
REGISTRERET DEN 3/1 1984 AF NPS		Lokalhistorisk arkivs pakning		1	3 (foli	

PERSONARKIV	x	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	År/leveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLT	1986/9
FORENINGSARKIV		ANDET:	TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01

Hjemsted: Trap/by-/sogn Hele sognet	Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) <u>Bønderne i Søllerød, Arvefæsteskoeder 1766-1768</u>
Hjemsted: Primærkommune Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos NAVN: Landsarkivet for Sjælland m.m. ADRESSE: Jagtvejen 10 2200 Kbh. N TELF: 01-393520	Født/Stiftet		Død/Nedlagt	
	Afleveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
	okt.85	X (kopi)		
	Klausul			
	REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Arkivalier = mikrofilm og kopier, indsamlet af J.H.Tiemroth i forbindelse med udstillingen "Huse omkring Søllerød gadekær". Se reg.nr.1985/31
 Litt.: Jørgen D.Rasmussen: Bønderne og udskiftningen, 1977, især p.18-20.
 Erik Helmer Pedersen: Bomænd og byfolk i 1700-tallets Søllerød, Søllerødbogen 1984
 Se også: Hans Ellekilde: Søllerød sogn 1682, Søllerødbogen 1954-55, spec.slutbemærkningerne p.56

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1766-1768	e	Adkomster for bønderne i Søllerød sogn 1768, arvefæsteskoeder fra <u>Skøde- og panteprotokol</u> for Københavns amts rytterdistrikts birk, D2, 1762-70. Fol.804-808: <u>Søllerød by</u> : Svend Johansen, Christen Børgesen, Hans Nielsen og Lars Hansen, 804a-b. samme gentaget med få ændringer 805b-806a. <u>Øverød by</u> : Mathias Olsen, Peder Nielsen, Hans Pedersen, Gunner Pedersen, Peder Pedersen, 806a-b. <u>Trørød by</u> : Anders Pedersen, Hans Saxesen, Morten Larsen, Peder Nielsen, Niels Pedersen, Anders Larsen, Broder Pedersen, 806b - 807a. <u>Nærum by</u> : Morten Pedersen, Niels Andersen, Christopher Pedersen, Albert Gudmunsen, Mathias Nielsen, Peder Larsen, Gregorius Nielsen, Anders Pedersen, Anders Nielsen, Ole Nielsen, Ole Hansen, 807a-808a. <u>Holte by</u> : Niels Christophersen, Jørgen Larsen, Lars Larsen, Anders Bendsen, Jens Nielsen, Lars Nielsen, 808a-b. (Lars Nielsen, Se også 1986/10)				8 5 3 8 3
1766-1767	e	Skøde for bonden Hans Madsen, Gladsaxe sogn, Bagsværd by 1766. Model for skøderne i Søllerød sogn. 775a-776a.			1	8
1766-1768	← YDERAR	IALT			1	35
REGISTRERET DEN 24/4 1986 AFNPS (efter JHT)			Lokalhistorisk arkivs pakning	skab		

Videre behandling

meter

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokallhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL.HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	Aflæveringsår/Journal nr.	
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1988/6	
FORENINGSARKIV		ANDET:		LHA.nr.181-01	
Hjemsted: Trap-by/-sogn Søllerød by			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Frederiksen, Margrethe (1812-1886) og Mathias (1805-1848), husmand og høker. Margrethesminde, matr.nr. 2g af Søllerød by.		
Hjemsted: Primærkommune Søllerød					

Aflæveret af/Registreret hos		Født/Stiftet 1812	Død/Nedlagt 1886		
NAVN:	Margrethe Christensen (f. Frederiksen 1909)	Aflæveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
ADRESSE:	Holtegårdsvej 3, Gl. Holte 2840 Holte	11/2-88	X		
TELF:	02 802299	Klausul		REGISTRERET UDE	
				AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Arkivet vedrører huset "Margrethesminde", matr.nr.2g af Søllerød by. Ejere efter Margreth (& Mathias) Frederiksen: sønnen Jens Peter Frederiksen. - Dernæst Elisabeth Jørgensen, datter af J.P.F's søster Inger Johanne (gift Jørgensen), fra hende til Margrethe Christensen (f. Frederiksen, barnebarn af J.P.F's bror Johan Mathias Frederiksen. Huset Margrethesminde brændte i 1987. Se også fotosamling j.nr. 10/88

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STI
1814-1817	p	Koppeattester for Amalie Margrethe Frederiksen (Jensdatter)			1	2
1821-1840	p	Skudsmål dokument for Mathias Johan Frederiksen, tjenestekarl på bl.a. Søllerød præstegård og kro og Rådvad kro. Endvidere militærtjenestepapirer				2
1827-1828	p	Skudsmål dokument for Amalie Margrethe Jensdatter (g. Frederiksen)			1	1
1834	e	Skøde fra pastor Boye, Søllerød, til kromand Peter Petersen Moos på "det hus med have i Søllerød by, der var bestemt til præsteenkesæde"			1	1
1837	e	Skøde fra Peter Petersen Moos til jomfru Christiane Petersen (Som ovf. arvefæsteskode, matr.2g)			1	1
1824-1837	e	Dokumenter vedr. matr. 2g af Søllerød by			1	3
1838	e	Kgl. fæstebrev for jomfru Petersen, samt retsdok. vedr. handelen mellem Moos og jomfru Petersen			1	2
1843-1847	e	Kgl. fæstebrev til Mathias Frederiksen vedr. matr. 2g, samt skøde fra Moos til M.F. og kvit. for betalt fæste afgift			1	3
1848	e	Udskrift af skifteprotokollen vedr. uskiftet bo mellem Amalie Marg. Christensen og hendes 6 børn			1	1
1814-1848	← YDERAR IALT				8	16

REGISTRERET DEN 16/2 1988	AF NPS	Lokallhistorisk arkivs pakning				
Videre behandling			= 1 pk. mete			

PERSONARKIV	☒	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ANKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	Afleveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1984/7
FORENINGSARKIV		ANDET:		LHA.nr. 181-01

Hjemsted: Trap-by/-sogn	Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)
Gl. Holte	Hansen, Søren arbejder.
Hjemsted: Primærkommune	
Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos	Født/Stiftet ca, 1853	Død/Nedlagt 19/7-1894
NAVN: Børge Hansen	Afleveringsdato	Som gave
ADRESSE: Kystparken 135 6710 Esbjerg V.	14/10-84	Som depositum
TELF: 05 - 154503	Klausul Må kun benyttes efter tilladelse af Børge Hansen.	
	REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PÅSAT

Yderligere bemærkninger

Alle papirer er fotokopier efter original materialet, der er sendt tilbage til Børge Hansen.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1810 - 1895	d	Hans Sørensens stamtavle (Søren Hansen)				1
1875	p	hvervepapirer for værnepligtig, fyrbøder Søren Hansen fra Søllerød, ombord på Fylla				1
m1875	p	fotokopi af lægdsrullen vedr. Søren Hansen				1
1860 - 1901	m/a	folketællingerne fra 1860-1901, vedr. Søren Hansen og familie, Gl. Holte.				1
1878 - 1895	d	navne og data på Søren Hansen og hustrus 6 børn				6
1873	e	udskrift af side fra realregisteret til skøde- og panteprotokol (matr. 48)				1
1873	e	udskrift af skøde- og panteprotokol (Københavns amts ndr. birk)				1
1875	p	anbefaling af Søren Hansen fra papirfabrikken Strandmøllen.				1
1877	e	udskrift af skøde- og panteprotokol				1
1894	e	tilladelse til at sidde i uskiftet bo				1
1905	e	udskrift af skøde og påtegning af panteobligationer				1
1905 - 1930	b/k	4 fotokopier af billeder (to af Gl. Holtegade 23 og 2 familie billeder, samt tekst til billederne.				5
1905	e	forligsindkaldelse til enkefru Dorthea Hansen (ang. kautionering for hendes søn Hans Hansen)				1
1905	e	udskrift af side i forligskommisionens forhandlingsprotokol				1
	← YDERAR	IALT				23
REGISTRERET DEN	AF	Lokalhistorisk arkivs pakning				
Videre behandling						meter

PERSONARKIV	☒	ANDEN INSTITUTION	HISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	Afliveringsår/Journal nr.		
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1983/103		
FORENINGSARKIV		ANDET:		LHA.nr. 181-01		
Hjemsted: Trap-by/-sogn Rådvad			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Bergmann, Jørgen og Lars			
Hjemsted: Primærkommune Lyngby (Søllerød)						
Afliveret af/Registreret hos			Født/Stiftet		Død/Nedlagt	
NAVN: Jørgen Bird			Afliveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
ADRESSE: Kong Valdemarsvej 21 B Søllerød			11/8 83	X (kopi)		
TELF: (02) 802735			Klausul			
			REGISTRERET UDE	☒	AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Originalmateriale på Erhvervsarkivet
Se også datteren 1983/102

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1805	p e	"Contract Imellem os underskrivne Directeurer ved Raadvads Fabrique Peter Faber, Georg Henr. Mossin og Ole Heining og Kleinsmedemester <u>Lars Bergmann</u> samme Steds, bestaaende af følgende Puncter... " dat 1/5 1805.				1
1831	p e	"Contract imellem os underskrevne Directeurer for Raadvaddams Fabrik, Borgere og Isenkræmmere A. Thomsen, H.C. Dohler og A. Kruse, og mig Kleinsmedemester <u>Jørgen Bergmann</u> ..." dat. 14/10 1831				1
1805 - 1831	← YDERAR	IALT				2
REGISTRERET DEN 11/8 1983 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling						

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	Afliveringsår. Journal nr		
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	1984/63		
FORENINGSARKIV		ANDET:	TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01		
Hjemsted: Trap-by/-sogn			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)			
Nærum			Mortensen, Niels Chr.			
Hjemsted: Primærkommune			Tømrermester - Nærum.			
Søllerød						
Afliveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 15/12-1870	Død/Nedlagt 1936		
NAVN:	Jørgen Mortensen		Afliveringsdato 3/11-81	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
ADRESSE:	Akacievej 11 2830 Virum		8/6-83 og 3/11-82	X		
TELF:	02-856948		Klausul			
Yderligere bemærkninger			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PÅSAT		

tidl. reg.nr. 1982/44A er her indregistreret under 1984/63.

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1850 - 1900	a	Sange af døtrene Emilie og Cathrine Mortensen				2
1883 - 1885	k	Diverse breve				9
1888	a	Sange ved Stavnsbåndsfesten (1788-1888)				1
1888	p	Optagelse i lægdsrullen af N. Chr. Mortensen				1
1890	p	Svendebrev (som tømrer for N. Chr. Mortensen)				1
1890	p	Medlemsbog i Dansk Tømrerforbund for N. Chr. Mortensen				1
1890	p	Udskrift af dåbsattest for N. Chr. Mortensen				1
1890	v	Vedtægter for hustømrernes fagforening (fotokopi)				1
1891	p	Hjemsendelsespas for N. Chr. Mortensen				1
1892	p	Rejsetilladelse til udlandet for N. Chr. Mortensen (3 år)				8
1892	p	Medlemskab af Flensburg og Slesvig Sygekasse, samt 2 ansættelsesbreve hos tømrermestre i Flensburg og Slesvig			1	
1902	p	Mødebefaling for N. Chr. Mortensen				1
← YDERAR		IALT			1	27
GISTRERET DEN AF			Lokalhistorisk arkivs pakning			
ere behandling			meter			

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
		TRANSPORT			1	27
1903	a	Diverse sange til Nærums selskabelige forening			1	
1905	v	Instruks (instrux) for en brandfoged				1
1907	p	Næringsbrev som tømrer for N. Chr. Mortensen				1
1906 - 1928	r	Skattekvitteringsbog for frk. Christine S. Mortensen	1			
1913	e	Salg af moderens ejendom til søsteren Christine Mortensen				1
1914 - 1923	r	Tilbudsbog med priser (N. Chr. Mortensen)	1			
1919 - 1929	p	Div. papirer vedr. N. Chr. Mortensens regnskaber			1	
1908 - 1917	r	Regnskabsbog	1			
1912 - 1936	r	Kassebog (officiel kassebog m. stempel)	1			
1913	r	Vandafgift, kvittering				1
?	k	Brev fra Kristine Mortensen				1
1918 - 1919	r/k	Korrespondance og regnskabsbilag vedr. udstykning i Nærum				5
1919 - 1948	r	Div. regnskaber for ejendommen m.m.				6
1912 - 1920	r	Andelsbevis, tilgodehavendebevis og partialobligation i andelsbageriet, Nærum				3
1918 - 1941	r	Regnskabsbog	1			
1918 - 1919	r	Diverse regninger			1	
1919	r	Tilbud på murerarbejde på hus opført af tømrermester N. Chr. Mortensen				1
1918 - 1919	k	Breve fra Søllerød kommunes ingeniør- og bygningsinspektør				3
1920	p	Rejsepas for Christine Mortensen				1
1920 - 1921	r	Afregninger med sagførerfirmaet Buemann			1	
	← YDERAR	IALT	5		5	51
STRERET DEN	AF	Lokalhistorisk arkivs pakning				
						meter

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK.	
		TRANSPORT	5		5	51	
1930 - 1936	k	Meddelelse fra Sognerådet om valg af vurderingsmænd og - stedfortrædere				1	
1936	r	Regning i forbindelse med arbejde på Nærum skole og Søllerød kirke				1	
1937	m	Medlemskort til Nærum Grundejerforening				1	
1948	r	Regnskab og repartition ved boet efter Inger Kristine Mortensen og N. Chr. Mortensen				1	
1960	b	Negativ af "Autogården", Nærum, tidl. Laurasminde, nu nedrevet.				1	
1982	k	Brev fra N.P. Stilling til Jørgen Mortensen				1	
1850 - 1982	← YDERAR	IALT	5		5	57	
REGISTRERET DEN	24-5-85	AF B.M.	Lokalhistorisk arkivs pakning				
						meter	

Mothsgården
Søllerødvej 25
2840 Holte

MUSEUMSSAG

journ. nr. 34 Telefon (01) 80 20 46

RFF Journ. nr.

NM Journ. nr.

emne datering

Tækkemand Frederiksen, Gl. Holte (tækning + livet i Gl. Holte)

sted Gl. Holte - Gl. Holtevej 55	matr. nr.	ejerlav		
sgn Søllerød (nu Gl. Holte sogn)	sb. nr.	sb. nr. NM	sted nr.	top nr. 124
herred Sokkelund	mb. nr.	4 cm kort		☐ kortkopi vedlagt
amt - efter 1970 Kbh.	amt - før 1970 Kbh.	UTM zone	ost	nord
		ost	nord	n

dato 3/7 1975 anmeldelse modtaget fra

sagens opståen 3/7 1975

Tækkemand Aage Frederiksen blev 3/7 1975 interviewet af Jørgen Selmer (og NF) i Gl. Holte-undersøgelsen.

Genstande hjemtaget af Nina Fabricius i 1985, bla. møbler og andet indbo.

Genstande hjemtaget af Peter Stilling i 1989, bla. vedr. jagt og bi-avl.

navne - adresser - telefonnumre. (1. ejer, 2. forpagter, 3. linder, 4. giver, 5. sælger, 6. bygherre, 7. entreprenorer, m. v.)

AFLEVERING AF Elise Frederiksen, Gl. Holtevej 55, Gl. Holte, 2840 Holte
tlf. 02 802272

museets besigtigelse er foretaget den Se ovf. af af
beskrivelse af fundet (anlæg og genstande), evt. med henvisning til mere udførlig besigtigelsesrapport:

Hovedsageligt genstande fra hendes far tækkemand Aage Frederiksen (f. 5. juni 1897 - d. 5. jan. 1985) og moderen Emma Cath. (født Andersen). Aage Frederiksen er søn af (husmand) Niels Frederiksen, Gl. Holte. Familien havde "gården" Gl. Holtegade 52, nu nr. 50 (matr. nr. 3e). Her blev Aa. F. født. Aage byggede (lod bygge) huset på Gl. Holtevej 55.

Til denne sag hører mindst 2 tidligere aflevering

Dels har museet (Nina) i forbindelse med Gl. Holte-undersøgelsen (J. Selmer) modtaget en del af Aage F.'s værktøj og i samme forbindelse gennemført flere interviews med Aage. nr 34

Dels har Nina/Jan S. gennemfotograferet Aages hjem efter hans død i 1985, og fra Elise Frederiksen modtaget soveværelse- spisestuemøbler samt muligvis en del køkkenmøbler.

dato 7/4 1989

underskrift

videre behandling:

Genstande til museet

Arkivalier og fotoalbums til arkivet

PERSONARKIV	☒	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Attemosevej 170
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1967/4
FORENINGSARKIV		ANDET	GL HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	LHA.nr. 181-01
Hjemsted: Trap-by/sogn		Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)		
Vedbæk		Olsen, Jens Peter Adser		
Hjemsted: Primærkommune		Fisker, Vedbæk.		
Søllerød				
Afleveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 31/7-1917	Død/Nedlagt
NAVN: Ady Rechnitzer			Afleveringsdato	Som gave
ADRESSE: tidl. Strandvej 392, 2950 Vedbæk.			o. 1967	X
TELF: nu: Rørvig			Klausul	
Yderligere bemærkninger			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT

Se Sandfeld V, p. 60ff.
se også 1967/3 og 1975/2

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1943-1944	p	Legitimationskort for sejlads. Udstedt 4/5-1941 (gældende fra 6/4-943 - 31/3 1944.)	1			
1943-1944	← YDERAR	IALT	1			
REGISTRERET DEN 29/7-1983 AF P.E. Larsen/BM			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Yderligere behandling			skab		meter	

PERSONARKIV	XX	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Aflæveringsår/Journal nr.		
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1984/73		
FORENINGSARKIV		ANDET:	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 191-01		
Hjemsted: Trap-by/-sogn Vedbæk			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Jacobsen, Johan Fr. (Johs.) Fiskerfamilie i Vedbæk.			
Hjemsted: Primærkommune Søllerød						
Aflævert af/Registreret hos			Født/Stiftet ¹³ /2-1824	Død/Nedlagt		
NAVN: Johannesen, J.P.A.			Aflæveringsdato	Som gave	Som depositum	
ADRESSE: Strandvejen 401 Vedbæk			1966	X	Kvitt. dato	
TELF:			Klausul			
			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT		
Yderligere bemærkninger						
Arkiver vedr. Johannes J. Fisker og tømrer, siden bager i Vedbæk, samt dennes familie, først og fremmest sønnen Jens Peter August Johannessen f. 24/9-1861, siden havnefoged i Vedbæk. Til arkivet hører flere ol. fotos i billedsamlingen 89/84.						
AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK.
1862	p	Broderbrev fra J. Jacobsen, medlem af selskabet "de danske Vaabenbrødre", stiftet 10/4-1859.				1
1886	k/a	Brev og arkitekttegning fra ark. Fred.L. Levy vedr. opførelse af grundmuret hus på matr. 2h, Vedbæk for Johs. Jacobsen				2
1895	p	Næringsbevis for Johan Fr. (Johs.) Jacobsen som bager i Vedbæk				1
1861/1912	p	Dåbsattest for Johs. Jacobsens søn J.P.A. Johannesen				1
1885	p	Vidnesbyrd og hjemsendelsesbevis (Forholdsattest) fra militærtjeneste ved 4. Fæstningskompagni og 1. Artilleribataillon 1882-1884 for J.P.A. Johannesen				2
1875/1886	p	Udskrift af kirkebogen vedr. J.P.A. Johannesens konfirmation 3/10-1875				1
1912	r	Regning for fiskeriudstyr fra beslagsmed N.E. Andersen til fisker P. Johansen				1
1945	k	korrespondancevedr. udvidelse af Engvej, Vedbæk.				2
1861-1945	← YDERAR	IALT				11
REGISTRERET DEN 28-11-84 AF NPS/BM			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling			" skab			meter

PERSONARKIV	(x)	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	Aflæveringsår/Journal nr.		
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1988/11		
FORENINGSARKIV	X	ANDET:		LHA.nr. 181-01		
Hjemsted: Trap-by/-sogn Gl. Holte			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Gl. Holte Brugsforening & Malmberg, Robert (7/3 1890-9/3 1948), Brugsforeningsbestyrer i Gl. Holte fra Brugsens oprettelse 1920 til 1948 (Derefter sønnen Poul Malmberg til 1954.			
Hjemsted: Primærkommune Søllerød						
Aflleveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 13/8 1920	Død/Nedlagt		
NAVN:	Gerda Malmberg / Poul Malmberg		Aflæveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
ADRESSE:	Lions Park, plejeafd. Hvidovrevej 255 ^{II} Værelse 29 2650 Hvidovre 2850 Nærum		22/2 1988	(X)		
TELF: 02 805420 01 492436			Klausul			
			REGISTRERET UDE	(x)	AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Til arkivet hører en række fotos fra Malmbergfamilien

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STI
1935-1948	a/p	Udklipssamling vedr. Brugsforeningen i Gl. Holte, socialdemokratisk forening, personligheder inden for bevægelsen m.v. Desuden indklæbde fotos bl.a. fra Brugsen og Hübenbeckers begravelse	1			
1948-1954	a/p	Udklipssamling vedr. Brugsforeningen i Gl. Holte, indeholdende reklamer, artikler, arrangementsprogrammer, regninger, brevveksling m.v. - Adskillige indklæbde fotos fra Brugsen (bl.a. interiører), indsamlet af Poul Malmberg	1			
1935-1954	← YDERAR IALT		2			
REGISTRERET DEN 24/2 1988 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning	1 pk		
Videre behandling			-			
			meter			

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	Afleveringsår/ Journal nr
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	1983/22
FORENINGSARKIV		ANDET:	TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01
Hjemsted: Trap-by/-sogn NyHolte			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) - Hørning, Jens Peter: Overlærer ved NyHolte skole	
Hjemsted: Primærkommune Søllerød				
Aflleveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 13/9 1868	Død/Nedlagt 20/10 1934
NAVN:	Aksel Hørning		Afleveringsdato 16/2 83	Som gave X (kopi)
ADRESSE:	Smakkegårdsvej 157 ^I 2820 Gentofte		Som depositum	Kvitt. dato
TELF:	(01) 680335		Klausul	
			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT

Yderligere bemærkninger

Til Hørnings arkiv hører en større samling fotos fra Ny Holte skole (14/82) afleveret 12/7 1982.

Dette arkiv indeholder desuden et læg med papirer fra Hørnings svigerfader.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
ca.1889-1893	k a	Sømandsbreve (udgivet i Aarhus Stiftstidende i 8 afsnit under mærket "Kap").			1	
1904-1905	k a d	Breve fra Amerika 1-30, Breve fra en rejse som udsendt fælleskorrespondent for danske og norske blade til verdensudstillingen i St.Louis. Hjemrejse over Texas, Mexico, Panama og Dansk vestindien. Her fra Aarhus Stiftstidende med tilhørende korrespondance.			1	
1896	p	Afgangseksamensbevis fra Gedved Seminarium 30/7			1	
1901-1903	p	Kgl. tilladelse til Jens Peter Jensen til at bære familienavnet Hørning.				
1909-1918	p	Kaldsbreve til NyHolte skole, 1909, - Kgl. bestalling for overlærer J.P.Hørning, 1917, - Undervisningsministeriets anerkendelse af overlærerembedet ved NyHolte skole fra 1913 at regne, 1918.			1	
1934	u	3 nekrologer over J.P.Hørning.			1	
1950	a d	Hørnings biografi af Einar Skov, dat. 24/12 1950 (baseret på Hørnings egne optegnelser i skolens embedsbog).			1	
		FORTS.				
1889-1950	← YDERAR		IALT		6	
REGISTRERET DEN 5/12 1983 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning	pk		
Videre behandling					1 pk.	meter

PERSONARKIV	☒	ANDEN INSTITUTION		Lokalt historisk arkiv HYISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE . TELEFON 02 - 80 01 69	Afleveringsår/Journal nr.		
ERHVERVSARKIV		FOTOS			1983/101		
FORENINGSARKIV		ANDET:			LHA.nr. 181-01		
Hjemsted: Trap-by/-sogn			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)				
Nærum (New Denmark)			Lorentzen, Thora - Forskolelærerinde i Nærum				
Hjemsted: Primærkommune							
Søllerød (Sct. John)							
Afleveret af/Registreret hos				Født/Stiftet c. 1838	Død/Nedlagt c. 1897		
NAVN: Jørgen Bird ADRESSE: Kong Valdemarsvej 21 B Søllerød, 2840 Holte				Afleveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
TELF: (02) 802735				1/8 1983	X (kopi)		11/8
				Klausul			
				REGISTRERET UDE	☒	AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Originalbreve udlovet til arkivet. Vedr. brevene se N.P.Stilling: Udvandringen fra Søllerød 1869-1899.

Brevmodtageren er datter af gartner I.E.Olsen, Nærumgaard og moster til J.Bird.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1894-1897	k	7 breve fra Thora Lorentzen, New Denmark til Anna Olsen, Nærum (brev nr. 3 også til søsteren Bødil Olsen, siden gift med P.H.Christensen Gl. Holte			1	7
1894	k	Et brev fra Johan Jensen, lærer i Nærum, der i 1894 fulgte Thora Lorentzen til Canada. Afsendt fra Chicago d.14/8 1894 til familien Olsen i Nærum.			1	1
1894-1897	← YDERAR	IALT			2	8

REGISTRERET DEN 11/8 1983 AFNPS

Lokalhistorisk arkivs pakning

Videre behandling

Udvandringen fra Søllerød

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Alleveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	Byhistorisk arkiv	1987/9
FORENINGSARKIV		ANDET:	Søllerød kommune	LHA.nr. 181 - 01
Hjemsted: Trap-by/-sogn			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)	
Søllerød			Petersen, Nicolai Emil; skolelærer,	
Hjemsted: Primærkommune			Søllerød Skole	
Søllerød				
Aflleveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 1843	Død/Nedlagt 1888
NAVN: 1) Agnete Mertz 2) Birthe Madsen			Aflleveringsdato	Som gave
ADRESSE: Krprss.Sofiesvej 40 Thorsvej 1.			1) ca 1974	Som depositum
2000 Kbh.F 4220 Korsør			2) maj 1987	Kvitt. dato
			Klausul	11/5 8'
TELF:			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT

Yderligere bemærkninger

jfr. faderen, lærer Josias Petersens personarkiv, 1983/124

.jfr. G.Sandfeld: Skoleliv i Søllerød, 1975, p 38ff.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1859 - 62		Danske stile	1			
1862 - 75	I	Breve til og fra familie og venner				9
1868	II	Konfirmationsattest for Johanne Olden				1
1870 - 87	III	Digte og vers, bl.a. til Vedbæk Klub samt ved skoleindvielse				10
1873	IV	Fødselsdagsbrev til søsteren (Hansine Christine Ottomine, f.1847 ?)				1
1875	V	Beskikkelse som skolelærer				1
1875 - 83		Digte og rimbreve	1			
1875		Brev fraa Christoffer Schøller Olsen (svigerfaderen), "Melling til N.E.Petersen om min hjemkomst fra det fjerne Vesten" (kopi), + optegnelse fra Birthe Spetzler Madsen om N.E. Petersens børn og deres udvandring til Amerika				2
1877 - 87	VI	Digte og vers til familiekredsen, hovedsagelig til hustruens fødselsdage				26
1887 - 88		To bøger, skrevet af Nikolai Emil Petersen: "Forældreløs. En fortælling for ungdommen, med 10 træsnit, Kbhvn.V.Pio, 1887". "Tusindfryd, 50 børne-				
← YDERÅR			IALT	2		50
REGISTRERET DEN AF			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling						meter

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
		TRANSPORT	2			50
1888	<u>VII</u>	sange, Kbhvn. N.C. Roms forlagsforretning 1888"	2			1
udateret	<u>VIII</u>	Nekrolog samt breve ved N.E. Petersens død				1
- " -		Brev til hustruen fra en rejse til Christiania				1
		N.E. Petersen og biblioteksvæsenet i Søllerød				
		(udklip), med portræt af N.E. Petersen			1	
- " -		Christoffer Schøller Olsens data			1	
359 - 88	← YDERÅR	IALT	4		2	52
RESTRERET DEN 17/1 1989 AF P. Bræstrup		Lokalhistorisk arkivs pakning				

PERSONÅRKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE		Afliveringsår/Journal nr.	
ERHVERVSARKIV		FOTOS		GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE		1988/20	
FORENINGSARKIV		ANDET:		TELEFON 02 - 80 01 69		LHA.nr. 181-01	
Hjemsted: Trap-by/-sogn Skodsborg - Strandmøllen			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) <u>Drewsen, Johan Christian (1777-1851)</u> , papirfabrikant. landøkonom, politiker				
Hjemsted: Primærkommune Søllerød							
Afliveret af/Registreret hos				Født/Stiftet 23/12 1777		Død/Nedlagt 25/8 1851	
NAVN: Rigsarkivet				Afliveringsdato		Som gave	
ADRESSE: Rigsdagsgården 9 1218 København K.				5/7 1988		X (kopi)	
via J.B.Friis Hansen				Klausul			
TELF: 02.814541				REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PASAT	

Yderligere bemærkninger

Se også privatarkiv 1987/24: J.C.Drewsen og slægt 1660-1966.

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STI
1837	d	Selvbiografiske optegnelser "Bidrag til min nærmeste Families Historie af J.C.Drewsen" (122 s.)			1	
1837	← YDERÅR	IALT			1	
REGISTRERET DEN 6/7 1988 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning		1 pk	
Videre behandling			= meter			

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Atleveringsår/Journal nr		
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1984/37		
FORENINGSARKIV		ANDET:	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01		
Hjemsted: Trup-by/-sogn			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori)			
København			Ole Jørgen <u>Rawert</u>			
Hjemsted: Primærkommune						
København						
Aflleveret af/Registreret hos			Født/Stiftet		Død/Nedlagt	
NAVN:			Aflleveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
ADRESSE:			Klausul			
TELF:			REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PÅSAT	

Yderligere bemærkninger

Breve og andet materiale i forbindelse med byhistorisk arkivs udstilling
 "Rawerts maleriske rejse 1805-1847", sommeren 1984.

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1786-1984	← YDERAR	IALT				
REGISTRERET DEN AF			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling					=	meter

sorte arkivkasser.

PERSONARKIV	x	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Afleveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1987/5
FORENINGSARKIV		ANDET	GL HOLTEGAARD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLT	LHA.n. 181-01
			TELEFON 02 - 80 01 69	

Hjemsted: Trap-by/sogn	Arkivbetegnelse (samt evt. Følgesprog)
Søllerød, Holte, Vedbæk og Ørholm	Hansen, Oluf & Betty: Teaterdirektør, skuespiller og pianist.
Hjemsted: Primærkommune	
Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos	Født/Stiftet 6/4 1853	Dod/Nedlagt 5/3 1899
NAVN: Grethe Lundquist	5/3 1861	19/5 194
ADRESSE: Engvej 110	Afleveringsdato (1975) + febr. 1987	Som gave X
2791 Dragør		Som depositum Kvitt. dato 18/5 8
TELF: 01 530259	Klausul	REGISTRERET UDE
		AFL.MÆRK.PASAT

Yderligere bemærkninger
 Giveren er barnebarn af Oluf og Betty Hansen. Arkivet vedrører Oluf Hansens teater- og varitévirksomhed på Søllerødeggen (herunder manuskripter til forestillinger, noder og plakater). - Dele af materialet oprindeligt afleveret til Søllerød Museum i 1975 (jfr. vedlagte korrespondance). Ved arkivets udstilling Plakater fra Søllerød på Gl. Holtegaard, jan.-febr. 1984, blev dette materiale ikke benyttet!! Alle plakater endv. reg. i plakatsam

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	ST
1894	a	<u>Teaterplakater</u> <u>Teatret i Søllerød</u> : 21/1, Søllerød vinterrevy, pianokonzert m.v. <u>Teatret i Hotel NyHolte</u> : 28/1, samme forestilling <u>Teatret i Vedbæk Hotel</u> : 18/2, Vedbæk vinterrevy. <u>Teatret i Søllerød kro</u> : 26/12, Søllerød efterårsrevy, koncert og varité m.m.			1	8
1895	a	<u>Teatret i Vedbæk Hotel</u> : 1/1, Koncert, varité og nytårsbal. <u>Teatret i Søllerød kro</u> : 20/1, Søllerød efterårsrevy. <u>Teatret i Søllerød kro</u> : 17/2, Søllerød vinterrevy. <u>Teatret i Ørholm kro</u> : 24/2, Ørholm vinterrevy, samme forestilling som 17/2.			1	6
1896	a	<u>Søllerød kro</u> : 16/2, koncert, varité og fastelavnsbal. <u>Søllerød kro</u> : 6/4, varité, bl.a. "Mordet i Nærum". <u>Amsterdam kro</u> (Hørsholm Kongevej): 18/10, Aftenunderholdning.			1	4
1894-1896	a	Oluf Hansens (håndskrevne) teatermanuskripter: "Humoristiske sange og duetter", "Hansens komiske dværgteater i 4 billeder", "En kone med fut", "På gale veje. Farce i et arkt", "Mordet i Nærum", "Gud bevares sikke tider" (sang). (Humoristiske Sang med noder). Håndskrevet program for teatret i Søllerød, 21/1 1894.	4		1	3
1894-1896	← YDERAR	IALT	4		4	21
REGISTRERET DEN	14/5 1987 AF NPS	Lokalhistorisk arkivs pakning	FORTS s. 2			
Videre behandling			1 pk.			meta

Hansen, Oluf & Betty: Teaterdirektør

Alleveringsår/Journal nr.

1987/5

LHA.nr. 181-01

SIDE 2 AF

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	S
1894-1896		TRANSPORT	4		4	2
1893-1896	r/k	Diverse regninger og kvitteringer vedr. Oluf Hansens teatervirksomhed på Søllerødeggen (honorærer, lokaleleje, forplejning, herunder en del vedr. øl, cigarer og andre teaterremedier, bl.a. "anvisning" til Oluf Hansen på forsyning af øl, snaps og 1 cigar). Brevveksling med fru Lundquist, Dragør, vedr. materialet og Oluf & Betty Hansens data. (1975 og 1987)			1 1	
1893-1896	← YDERÅR	IALT	4		6	21
REGISTRERET DEN 14/5 1987 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning			
			= 1.ok			

BYHISTORISK ARKIV FOR SOLLERØD KOMMUNE GI HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 17C 2846 HOLTE TELEFON 02 · 80 01 69	1984/25 LHA nr 181-01
--	--------------------------

Hjemsted, Trapbyr, sogn Holte (Dronninggård) Hjemsted Primærkommune Søllerød

Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) de <u>Coninck</u> , familien ...
--

Afleveret af/Registreret hos NAVN: Arne Bruun Rasmussens kunstauktioner ADRESSE: Bredgade 33, 1260 København K. TELF: 01-13.69.11	Født/Stiftet [1734]	Død/Nedlagt [1797]		
	Afleveringsdato 20/3	Som gave (x) køb	Som depositum	Kvitt. dato
	Klausul			
REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PASAT		

Yderligere bemærkninger: Manuskript udfærdiget af J.F. Henry de Drevon, ven af familien de Coninck Erhvervet på auktion nr. 458, kat.nr. 2219. Vurd. 8.000-10.000 kr., kommission til 12.000 kr. Hammerslag 6.500 kr. + moms og salær, ialt 9.079,85 kr.

Hidrører formentlig fra familien de Jonquières [NPS]. Se også "Drevons Beskrivelse af Dronninggård 1786" v/E.Nystrøm (1930). Samme: "Fra Nordsjællands Øresundskyst" (1938), s. 474-77, 480 ff. J.F. Nørbæk i Søllerødbogen 1969.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK.
1786	d k	Mappe med håndskreven beskrivelse af rejse m.m. (rejsen foretaget med Frèderic de Coninck) samt beskrivelser af tegninger af haveanlæg.				
1786	d	Rejse til England i året 1786: 2 koncepter (?) af breve til fru de Coninck (8 s. + skitse til blyantstegning). Dagbog fra ophold i London med beskrivelser af institutioner (30/6 - 21/7)(14 s.).			1	
1786	d a	Dagbog fra rejse i det indre af England (21/7-6/8)(20 s.).			1	
[1786]	b	Beskrivelse af 11 landsteder i England (36 s. + indholdsfortegnelse på lægget).			1	
		Fortegnelse over "vue'er" med vedlagte tegninger fra England (vue 1-12), Sverige (vue 1-7), Dronninggård (vue 1-4, udtaget til ophængning i arkivet, fotokopier vedlagt). Endvidere vedlagt farvelagt grundplan med opstalt af rundtempel (1 stk.), tegning fra Rùxdorp (1 stk.), prospekt fra Uppsala (ætsning) 1 stk.), tegninger af slotsruin i Holland (2 stk.), opmåling af Frederikslund skov (?) med påtegninger på bagsiden (1 stk.) samt papir (1/4 fraklippet) med skitse af brønd samt 3 monumenter, henholdsvis fortiden, nutiden og fremtiden (1 stk.).	1			30
← YDERAR forts. IALT			1		3	30
ISTRERET DEN AF			Lokalhistorisk arkivs pakning			
e behandling			meter			

AR	SIGN	ART	BD	PK	LÆG	STK
1786	d a	Oversættelse af materialet fra fransk ^{TRANSPORT} ved Birthe Molsted 1984-85 i renskrift og koncept.	1		3	30
1792	e	Brandtaxation på Dronninggaards ladegaard (det oprindelige Dronninggaard), 9 sider.			2	1
1861	p	Charles Good: Tableau généalogique de la famille de Coninck. Etabli en Juin 1861. Fotokopi af 36 opklæbde blade med håndskrevne tilføjelser (original Kgl.Bibl. kat: 43-29 8°).			1	18
1786-1861	← YDERAR	IALT	1		6	49

REGISTRERET DEN 4/6-85 AF JHT

Lokalhistorisk arkivs pakning

1 pk. met:

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
		TRANSPORT				27
1985	a	Præsentationstekst til Søllerødgård (-slot), forstørret og opklæbet				1
1985	a	Ejer- og bygningsliste til Søllerødgård samt lo billedtekster. Kopier				2
1985	a	Reg.blad på radering af Søllerød slot, M.F. Larsen, 1925				1
		Bygningstegninger fra Søllerød slot, kopieret efter tegninger i Söll.komm.s bygningsinspektorat:				
1915	e	Planer, snit og opstalter. Bygn.insp. j.nr. 74/15, opførelse af ny hovedbygning, jægermester C. Tvermoes				1
1921	e	Planer, snit og opstalter. Bygn.insp. j.nr. 32/21, genopførelse af Søllerød slot efter brand, jægermester C. Tvermoes				1
1942	e	Omforandring af loftsplan. Bygn.insp. j.nr. 4/42, ombygning af hovedbygningen samt install. af centralvarmeanlæg, ors. P. Tvermoes				1
1921	u	Artikel fra "Søllerød Slots Brand". Søllerød Tidende, 15/1-1921				3
		Mappe, skænket af ark. Viggo Sten Møller, mrk. "Søllerød slot, Taxation 1755, plan":				
1755	e	Fotokopi (ufuldstændig) af korttegnning beroende i Nationalmuseet				1
1755	e	Søllerødgård 1755. Transskriberet taksationsforretning med grundplan				17
1755	e	Uddrag af taksationsforretningen vedlagt trykt grundplan				7
		Mappe, skænket af ark. Viggo Sten Møller, mrk. "Søllerød Slot. Forsk. vedr. Samsøes slot og hans kirke. Arkivudskrifter etc." indeholdende 60 nummerede sider, hvoraf s.4 mangler:				
1740	e	Bekræftet, transskriberet udskrift af skøde- og panteprotokol for Københavns amts rytterdistrikts				
1740-1985	← YDERAR	IALT				57
REGISTRERET DEN	AF	Lokalhistorisk arkivs pakning				

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION:	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	Aflæveringsår/Journal nr		
ERHVERVSARKIV		FOTOS	GL HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE	1985/40		
FORENINGSARKIV		ANDET:	TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr 181-01		
Hjemsted: Trup-by/-sogn VEDBÆK (Eenrum, Frydenlund og Sølyst)			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Fabritius de Tengnagel, Conrad Alexander. Købmand, hof-agent og konferensråd (1768), søn af Anna Maria Köster (1.ægteskab), ejer af Eenrum (1775-1805) og Sølyst (1791-1805).			
Hjemsted: Primærkommune Søllerød						
Aflæveret af/Registreret hos NAVN: Hanne Mathiesen ADRESSE: Frederiksdalsvej 82 D 2830 Virum (Via Museet) TELF:			Født/Stiftet 8/8 1731	Død/Nedlagt 13/9 180		
			Aflæveringsdato /nov.80/ u.d.	Som gave X	Som depositum Kvitt. dato	
			Klausul			
			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PASAT		
Yderligere bemærkninger Arkivet består af xeroxkopieret materiale fra Skøde- og panteprotokoller og brandtaxationer omkring 1700-tallets Eenrum og tilstødende ejendomme i Vedbæk. (Tilvejebragt i forbindelse med opgaveskrivning ved K.U.). Om Conrad Fabritius de Tengnagel og faderen Michael F. Se DBL (3.udg.) bd.4, p.321-22. Om Eenrum, se bl.a. Danske Slotte og Herregårde 1, 1963, p.207 ff.						
AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STI
A. 1734	e	Ansøgning fra <u>Georg Chr. Jacobi</u> til prinsesse Sophie Hedvig om selveje på <u>Eenrum</u> .			1	1
B. 1753	e	Skøde på <u>Teglbacken</u> (med nedlagt teglværk) til Eenrums ejer <u>Johan Fr.Wewer</u>			1	1
C. 1760--1768	e	Skøde (2/4 1760) på jordstykke i Vedbæk fra Jens Hedeland til <u>Eenrums</u> ejer <u>Anna Maria Köster</u> .			1	1
	e	Pantebrev (11/6 1763), 1.prioritet på Jens West lyststed <u>Rønnedal</u> ved Teglbacken, Vedbæk, for lån på 1.500 rd.				
	e	Skøde (28/4 1768) på gård i Vedbæk, tidl. ejet af Jens West, formodentlig <u>Rønnedal</u> , fra Peter Severin Balling til <u>Eenrums</u> ejer <u>Anna Maria Köster</u> (de Longueville).				
D. 1772-1776	e	Skøde (29/9 1772) fra <u>Anna Maria Köster</u> (enke efter generalmajor de Longueville) til extra skatte-kasserer <u>Johan Jacob Dumreicher</u> på lyststedet <u>Sølyst</u> . + pantebrev fra Dumreicher på 1.000 rd. til brandmajor Johan Bøje Junge (incl.transkript.)			1	1
	e	Fornyelse af ovennævnte pantebrev, omfattende bl. a. <u>Frydenlund Skovhus</u> (17/12 1774).				
	e	Brandtaxation (8/1 1776), <u>Sølyst</u> .				
E. 1775	e	Skifte (18/3 1775) efter <u>Anna Maria Köster</u> (de Longueville), synsforretning på <u>Eenrum</u> foranlediget af <u>Conrad Fabritius</u> .			1	1
1734-1775	← YDERAR	FORTS.	IALT		5	9
REGISTRERET DEN 18/12 85 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling			" 1 pk.			meter

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK.
1734-1775		TRANSPORT			5	9
E. 1776	e	Pantebrev og skifteskøde på <u>Eenrum, Conrad Fabritius</u> . (dec. 1776)				4
F. 1782	e	Mageskifte (8/4 1782) mellem Kongehuset og <u>Conrad Fabritius de Tengnagel</u> , ang. jord mellem <u>Frydenlund</u> og <u>Eenrum</u> . (2 ex.)			1	2
G. 1791-1792	e	Skøde (28/2 1791) fra etatsrådinde Lugge til <u>Conrad Fabritius de Tengnagel</u> på <u>Sølyst</u> efter auktionsforretning.				1
	e	Skøde (12/3 1792) på gård i Vedbæk fra Ole Christiansen til <u>Conrad Fabritius de Tengnagel</u> .			1	1
1734-1792	← YDERAR	IALT			7	17
REGISTRERET DEN 18/12 1985 AF NPS		Lokalhistorisk arkivs pakning				
			= 1 pk.		meter	

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLT TELEFON 02 - 80 01 69	Afliveringsår/Journal nr.	
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1987/6	
FORENINGSARKIV		ANDET:		LHA.nr. 181-01	
Hjemsted: Trap-by/-sogn Gl. Holte			Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Thurah, Laurids, de: Generalbygmester, ejer af (Gl.)- Holtegaard		
Hjemsted: Primærkommune Søllerød					
Afliveret af/Registreret hos			Født/Stiftet 4/3 1706	Død/Nedlagt 5/9 1759	
NAVN: Hans Thueslev			Afliveringsdato	Som gave	Som depositum
ADRESSE: Vejlesøvej 62 2840 Holte (via Landsarkivet for Sjælland m.m. og Rigsarkivet)			1986-87	(x)	Kvitt. dato 12/3 87
TELF: 02 420300			Klausul		
			REGISTRERET UDE	AFL.MÆRK.PÅSAT	

Yderligere bemærkninger

Materiale indsamlet i forbindelse med Hans Thueslevs artikel: Thurah og Holtegaard. Ejendommens drift, landbrug, bryggeri og brændevinsbrænderi i midten af 1700-tallet. Se Søllerødbogen 1987.

ÅR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1756	e	Skøde på Holtegaard fra Johan Jørgen Lassen til Thurah (dat. 14/7 1756). Udskrift fra Skødeprotokol			1	
1754-1757	e	Udskrifter fra Kronens skøder vedr. transaktioner mellem Holtegaards ejere (Lassen & Thurah) og Holte bønderne.			1	
1759	e	Skifteforretningen (boopgørelse) efter Thurah (7/9 1759). Udskrift af Skifteprotokol.			1	
1760	e	Auktionsskøde på Holtegaard. Udskrift fra skøde- og panteprotokol.			1	
1757-1759	k	Korrespondance vedr. bryggeri og brændevinsbrænderi på Holtegaard og afgifterne deraf. Thurah til amtmand baron Juel Wind (15/10 1757). Juel Wind til Thurah (7/12 1757). Thurah til Juel Wind, med dublikat (7/1 1758). Thurah til kongen, Fr.V (12/10 1758). Thurah til Rentekammeret (14/11 1758). Hofmarskal A.G. Moltke til Thurah (16/12 1758). Thurah til Rentekammeret (20/2 1759).			1	7 (8)
1758	k/e	Extract fra Rytterdistrikternes renteskriverkontor vedr. ødelæggelsen af Holtegaards 2 bærndevinskar				1
1759	k	Kongelig resolution af 6/3 1759 vedr. brænderiet på Holtegaard, dateret 10. marts 1759				1
1755	k/e	Korrespondance og indstilling fra stiftsamtmanden vedr. Holtegaards indhegning og mageskifte med bønderne				2
1754-1760	← YDERAR	IALT			5	11
REGISTRERET DEN 11/3 1987 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning		FORTS.	

Videre behandling

Thurah, Laurids de		Attest nr. / Journal nr. 1987 / 6	SIDE 2 AF 2			
		LHA.nr. 181-01				
AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
		TRANSPORT			5	11
1758	r/k	Regning fra tømrermester Johan Andreas Pfütznér vedr. Københavns havn med Thurahs påtegning (8/9). (foto med negativ)			1	
1759	k	Andragende fra Thurah til Rentekammeret vedr stempelafgift på brønderiet og Holtegaards kro (19/3 1759). (foto med negativ)			1	
1759	u	Notitser vedr. Thurahs død i Kiøbenhavnske Danske Post-Tidende 7/9 1759, og i Kiøbenhavns Adresse-Contoires Efterretninger 7/9 1759 (no.25, s.177) (negativ optagelser fra Universitetsbiblioteket)			1	
ca.1740	u/a	Thurahs adelige våbenskjold (farvefoto)			1	
(1986)	a	Hans Thueslevs artikel til Søllerødbogen 1987 (se ovenfor) samt forfatterens noter og optegnelser vedr. Thurah og Holtegaard.			1	
1740-1760 (1986)	←	YDERÅR			10	11
REGISTRERET DEN 11/3 1987 AF NPS		Lokalhistorisk arkivs pakning				
					1	noter

PERSONARKIV	X	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Afleveringsår/Journal nr.
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1986/12
FORENINGSARKIV		ANDET:	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE. TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01

Hjemsted: Trap-by/-sogn Nærum	Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Absalon, (1128-1201) Ærkebiskop (Udenrigsminister for Valdemar den store og Knud VI)
Hjemsted: Primærkommune Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos NAVN: Rigsarkivet ADRESSE: Rigsdagsgården TELF: (01)123878	Født/Stiftet 1128		Død/Nedlagt 1201	
	Afleveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
	28/7 86	køb		
	Klausul			
REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PÅSAT		

Yderligere bemærkninger

Erhvervet i anledning af Nærum bys 800 års jubilæum 21.okt. 1986 og i forbindelse med artikel om stadfæstelsesbrevet til Absalon (Søllerød-posten nr.4, 1986).

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1186	k/e	Affotografering af pave Urban 3. stadfæstelsesbrev på Absalons testamentariske gave af borgen Havn med omliggende landsbyer (herunder Nærum) til Roskilde bispestol, dat. Verona 21.okt. 1186 Hertil latinsk transkription og dansk oversættelse samt manus til N.P.Stillings art. i Søllerød Posten "Næruns dåbsattest" og Hans Ellekildes art. i Holte Juleblad 1922: "Lidt om Søllerød Sogns Landsbynavne"			1	
1186	←YDERAR	IALT			1	
REGISTRERET DEN 6/8 1986 AF NPS			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling			-skab met			

PLIGTSØRARKIV	XX	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv	Afleveringsår/Journal nr
ERHVERVSARKIV		FOTOS	BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE	1984/26
FORENINGSARKIV		ANDET	GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	LHA.nr. 181-01

Hjemsted: Trap-by/-sogn Gl. Holte	Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Hübenbecker, Fritz Entreprenør.
Hjemsted: Primærkommune Søllerød	

Afleveret af/Registreret hos NAVN: Erna Lenck ADRESSE: Lundtofteparken 39^I tv. 2800 Lyngby TELF: 02 - 883790	Født/Stiftet	1875	Død/Nedlagt		7/2 - 37	
	Afleveringsdato	9/5 - 84	Som gave	x	Som depositum	Kvitt. dato
	Klausul					
	REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PÅSAT			

Yderligere bemærkninger **Fritz Hübenbecker var formand for Socialdemokratiet i Søllerød. Til privatarkivet hører 4 fotos. Nr. 1-3 er anbragt under 99.4 Hübenbecker. Nr. 4 Socialdemokratiets Søllerød afdeling (udflugt til Rådved ca. 1890) under foreningsbilleder.**

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK
1909 - 1937	p	Forskellige dokumenter vedr. Fritz Hübenbecker, Gl. Holte. Jubilæumsmappe (25 år) med foto, breve omkring hans død til enken, nekrologer m.v.	1			

1909 - 1937	← YDERAR	IALT	1			
REGISTRERET DEN 9 - 5 - 85 AF B.M.		Lokalhistorisk arkivs pakning				

Videre behandling

SØLLERØD MUSEUM		MUSEUMSSAG			
journ. nr. 521	inv. nr.	RFF journ. nr.	NM	journ. nr.	
emne datering Planlægningsarbejdet i Søllerød fra 1943					
sted Skodsborg (tidl. "Bjerget", Trørød)		matr. nr.	ejerslav		
sogn Søllerød		sb. nr.	sb. nr. NM	sted nr.	top. nr.
herred Sokkelund		mb. nr.	4 cm kort		☐ kortkopi vedlagt
amt — efter 1970 Kbh.	amt — for 1970 Kbh.	UTM zone ost nord ost nord m			
sagens opståen	dato 2-3-1989	anmeldelse modtaget fra			
<p>Planlægningsarbejdet i Søllerød fra 1943 og fhv. borgmester Erik Øigaards rolle deri.</p>					
<p>navne - adresser - telefonnumre: (1. ejer, 2. forpagter, 3. finder, 4. giver, 5. sælger, 6. bygherre, 7. entreprenorer, m.v.)</p> <p>Erik Øigaard 02 806560 Skodsborgparken 10^{IV} 2942 Skodsborg</p>					
<p>museets besigtigelse er foretaget den 9/2 1989 af NPS & Jens Johansen</p> <p>beskrivelse af fundet (anlæg og genstande). evt. med henvisning til mere udførlig besigtigelsesrapport:</p> <p>Interview med fhv. borgmester Erik Øigaard (medlem af sognerådet/komm.bestyrelsen 1943-74, borgmester 1959-74) - ved NPS & J.J.</p>					
dato		underskrift <i>J.P. G. Hansen</i>			
videre behandling:					
Interview'et er udskrevet fra båndet					
af Sonja, 16 sider 521 N.1					

PERSONARKIV	x	ANDEN INSTITUTION	Lokalhistorisk arkiv BYHISTORISK ARKIV FOR SØLLERØD KOMMUNE GL. HOLTEGÅRD ATTEMOSEVEJ 170 2840 HOLTE TELEFON 02 - 80 01 69	Aflæveringsår/Journal nr.	
ERHVERVSARKIV		FOTOS		1978/11	
FORENINGSARKIV		ANDET:		LHA.nr. 181-01	

Hjemsted: Trap-by/-sogn Trørød	Arkivbetegnelse (samt evt. kategori) Fabrin, Erik
Hjemsted: Primærkommune Søllerød	

Afløvert af/Registreret hos NAVN: Erik Fabrin ADRESSE: Ellebuen 28 2950 Vedbæk. TELF: 02 - 892387	Født/Stiftet 12/5-1941		Død/Nedlagt	
	Afløveringsdato	Som gave	Som depositum	Kvitt. dato
	1978			
	Klausul må kun åbnes med tilladelse fra Stadsbibliotekaren.			
REGISTRERET UDE		AFL.MÆRK.PÅSAT		

Yderligere bemærkninger

Erik Fabrin, direktør i Nærum, medlem af Søllerød kommunalbestyrelse for partiet Venstre.

AR	SIGN.	ART	BD.	PK.	LÆG	STK.
1978	d	En forsegleet kuvert med kommentarer til kommunalvalget 7/3-1978.		1		

1978	← YDERAR	IALT		1		
REGISTRERET DEN 27/11-84 AF NPS/BM			Lokalhistorisk arkivs pakning			
Videre behandling				= skab.	meter	

